

Collectanea medica

<https://hdl.handle.net/1874/349118>

Medic C SCH. I. ♦

Quantum in Malum est, tantum venit aequum:
Ipsa se interuenit in precepta Medici Observare
non vult. *S. Hipp. tract. 12 in Leon.*

Dicitur a. nobis preschitatz, uno quod solum dicitur
interit medicum, altero q secundum fecerit hostem,
qui erat ante nris (mmpio morbis) *Taxolius*
D' avaxkior Erva vs d'v' v' evoi. Gali in Epid.

Acvum recens.

Scripta varii arg.

N° 401

var 401 9

Ket. VII, pl. 2

N° 30

Hs.

7 E 30

Con. Booby, Ultrajectini.

ab. h. c. xxvi. Nonis May.

Optandum autem est ut sit gravis mens sana
in sano corpore.

Sententia Hippol. Pars sanitatis velle sanari est.

Οὐκ ἐν τῷ πρῶτῳ τοῦ σώματος
ἀλλ' ἐν τῷ ἐν τῷ μέτῳ.

Οὐδὲν ἀσθενὲς εἶναι, ἢ τῆς γενναίας, ἢ τῆς σαφούς,
ἢ τῆς τῶν ἀσθενῶν ἰσχυρῶς, ἀλλ' ἢ τῆς ἰσχυρῶς.

C. Celsus. lib. 1.

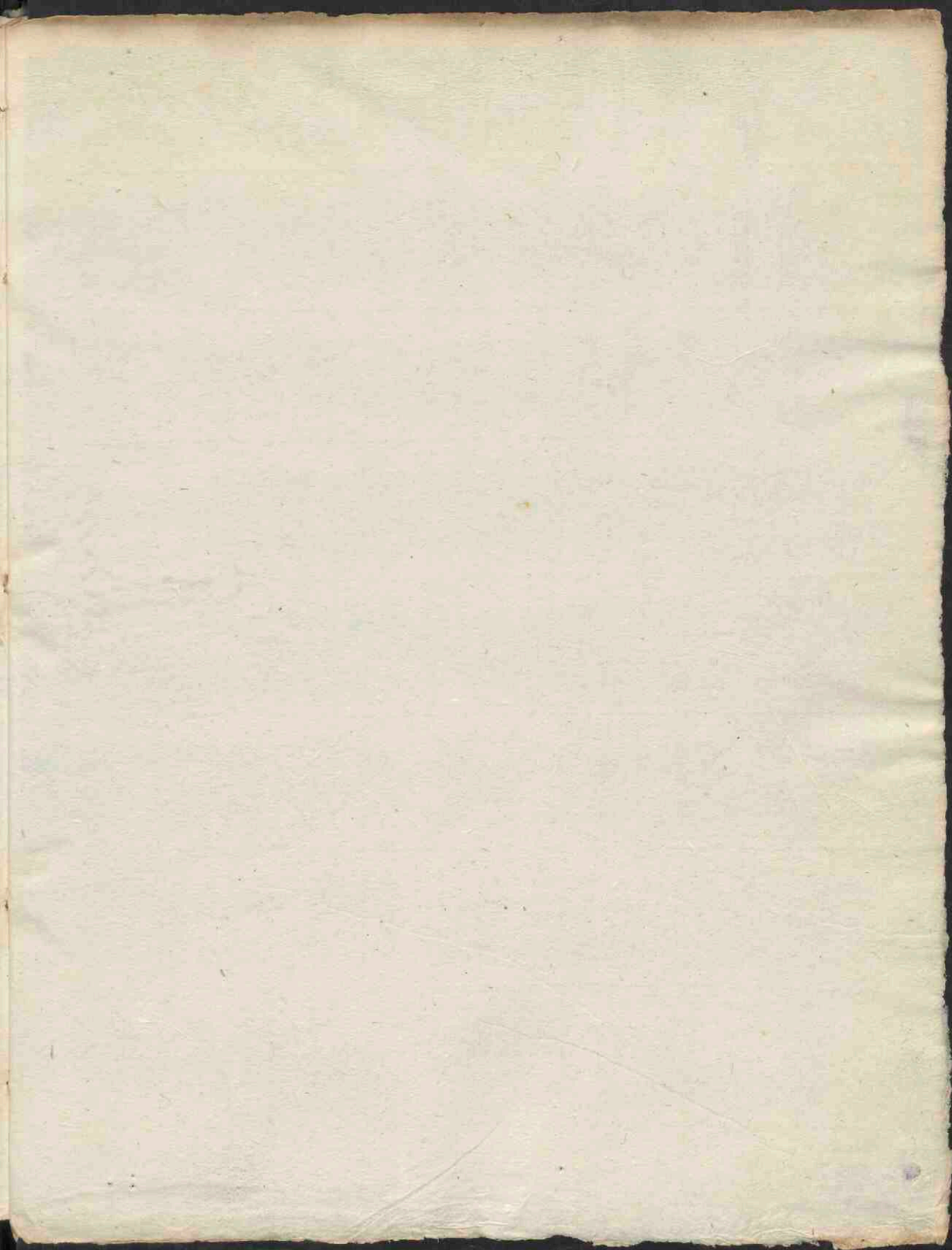
morbi non eloquentia, sed
aemulorum curantur.

ἐν μέτῳ ἢ ἀρετῇ.

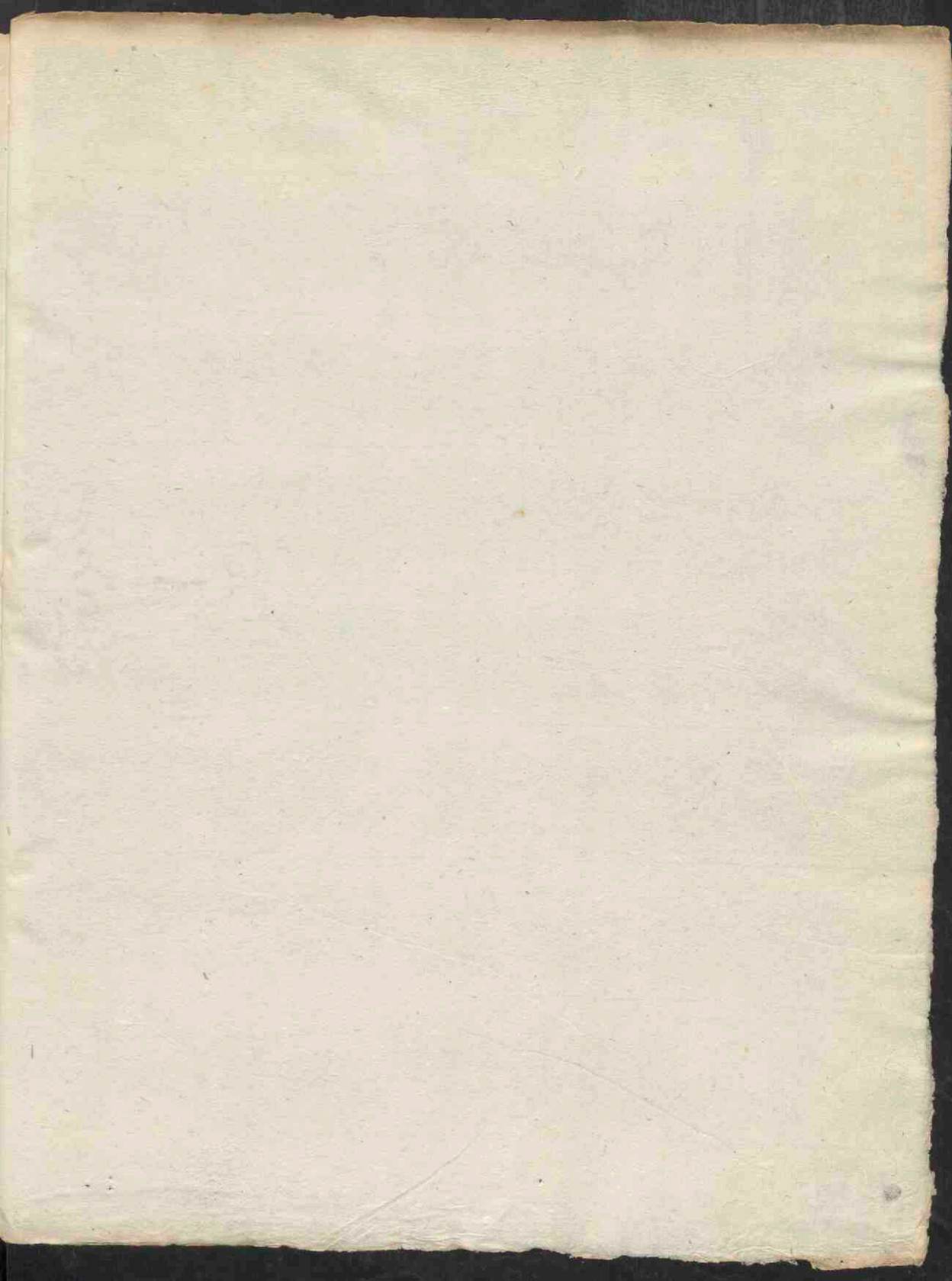

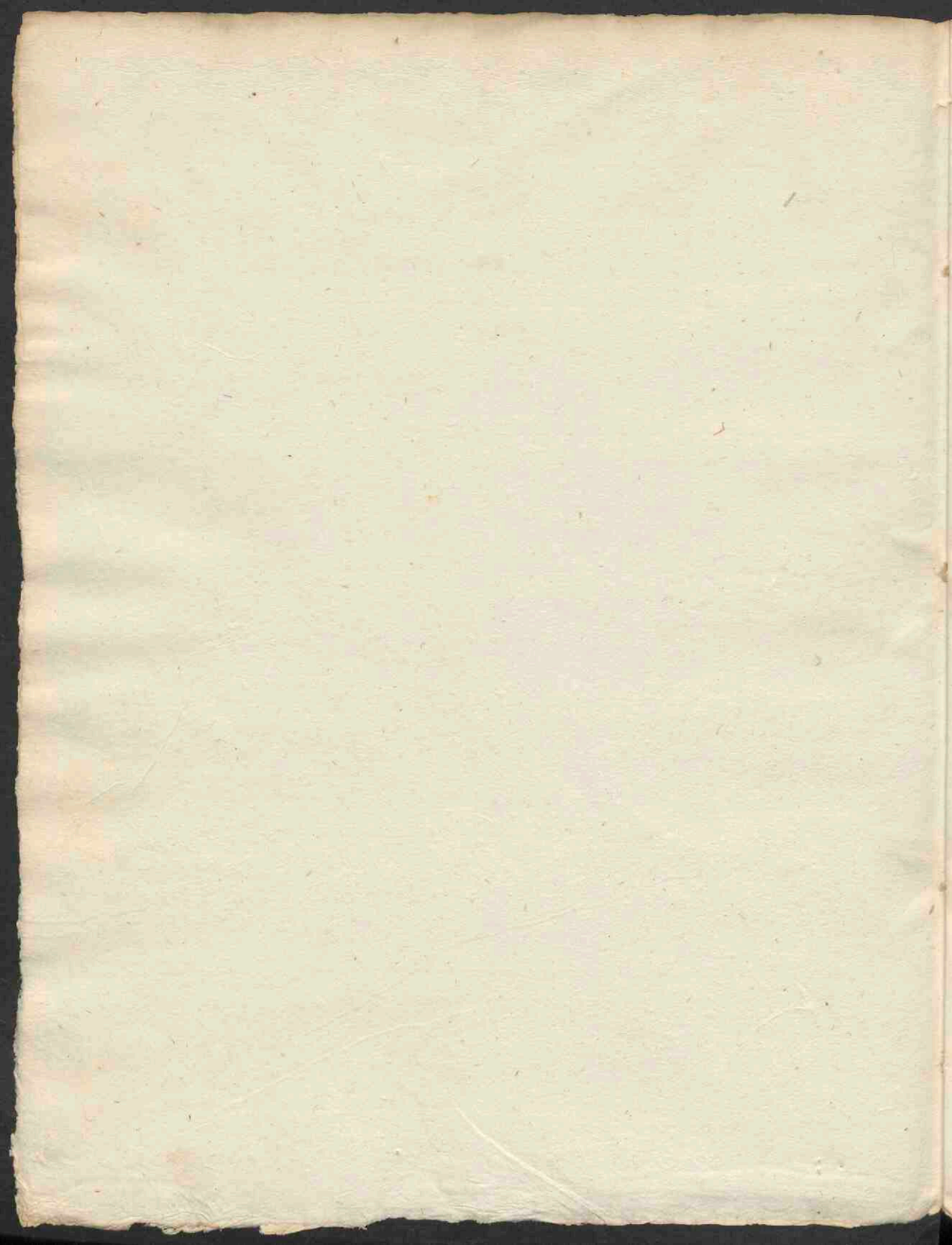

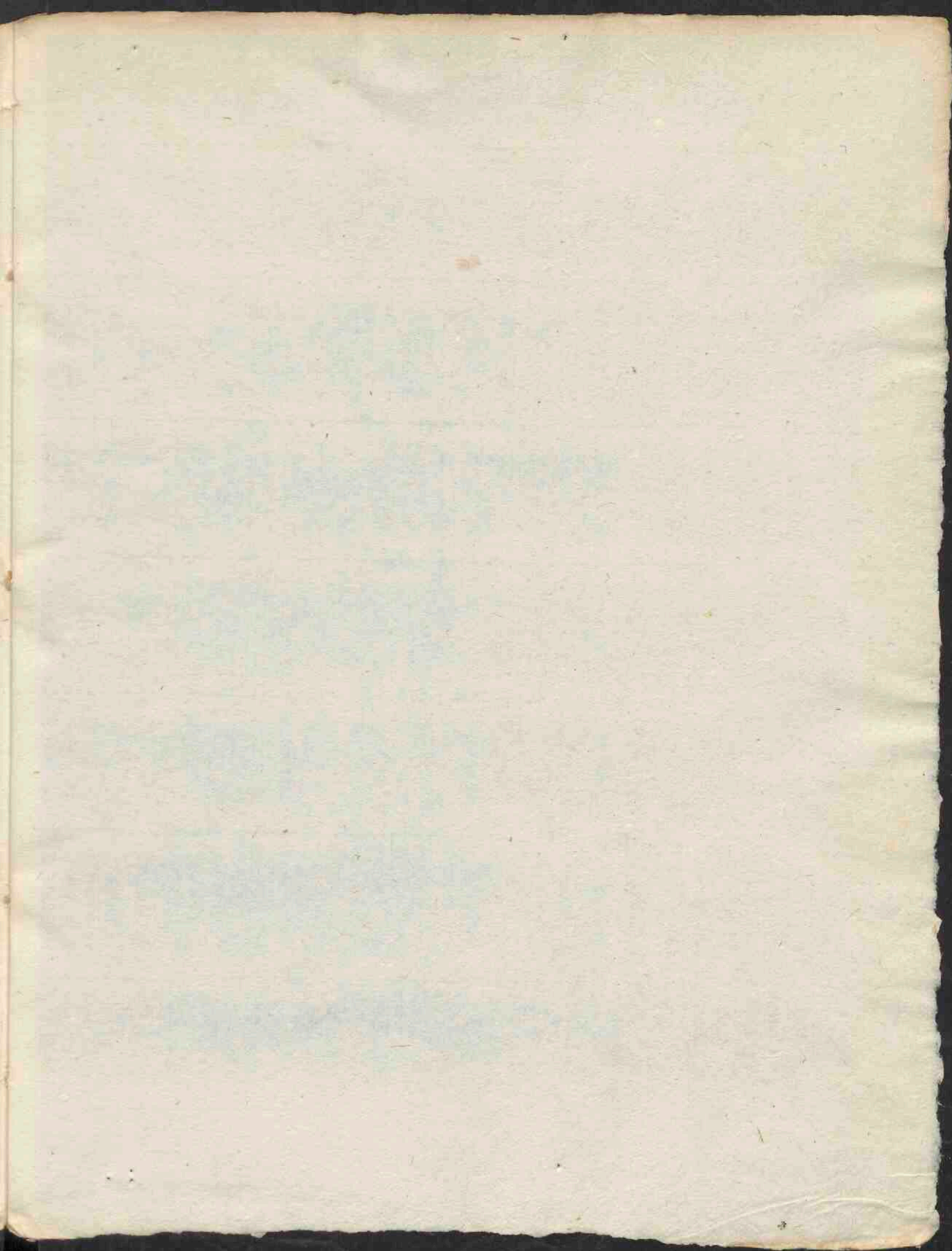

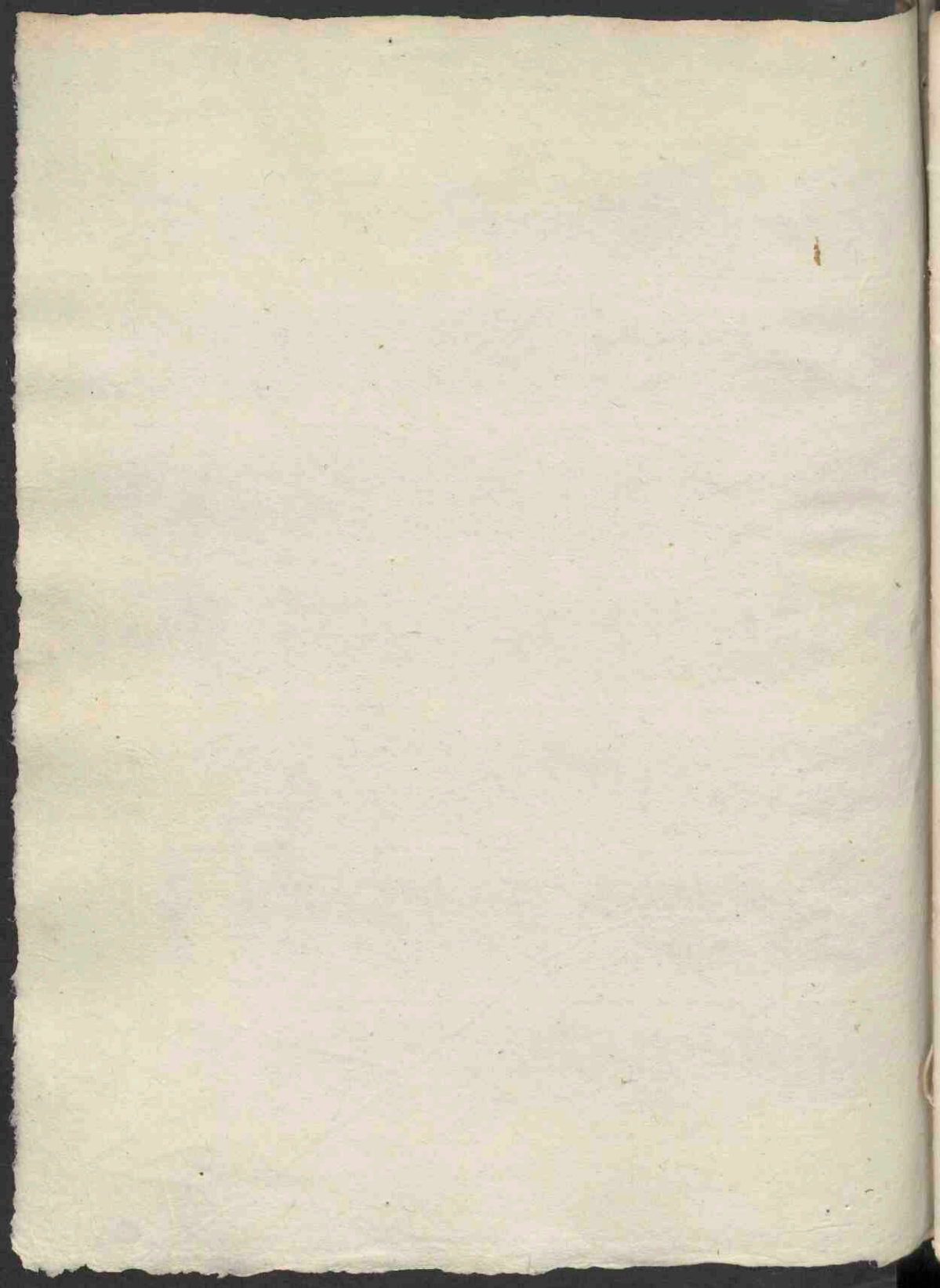

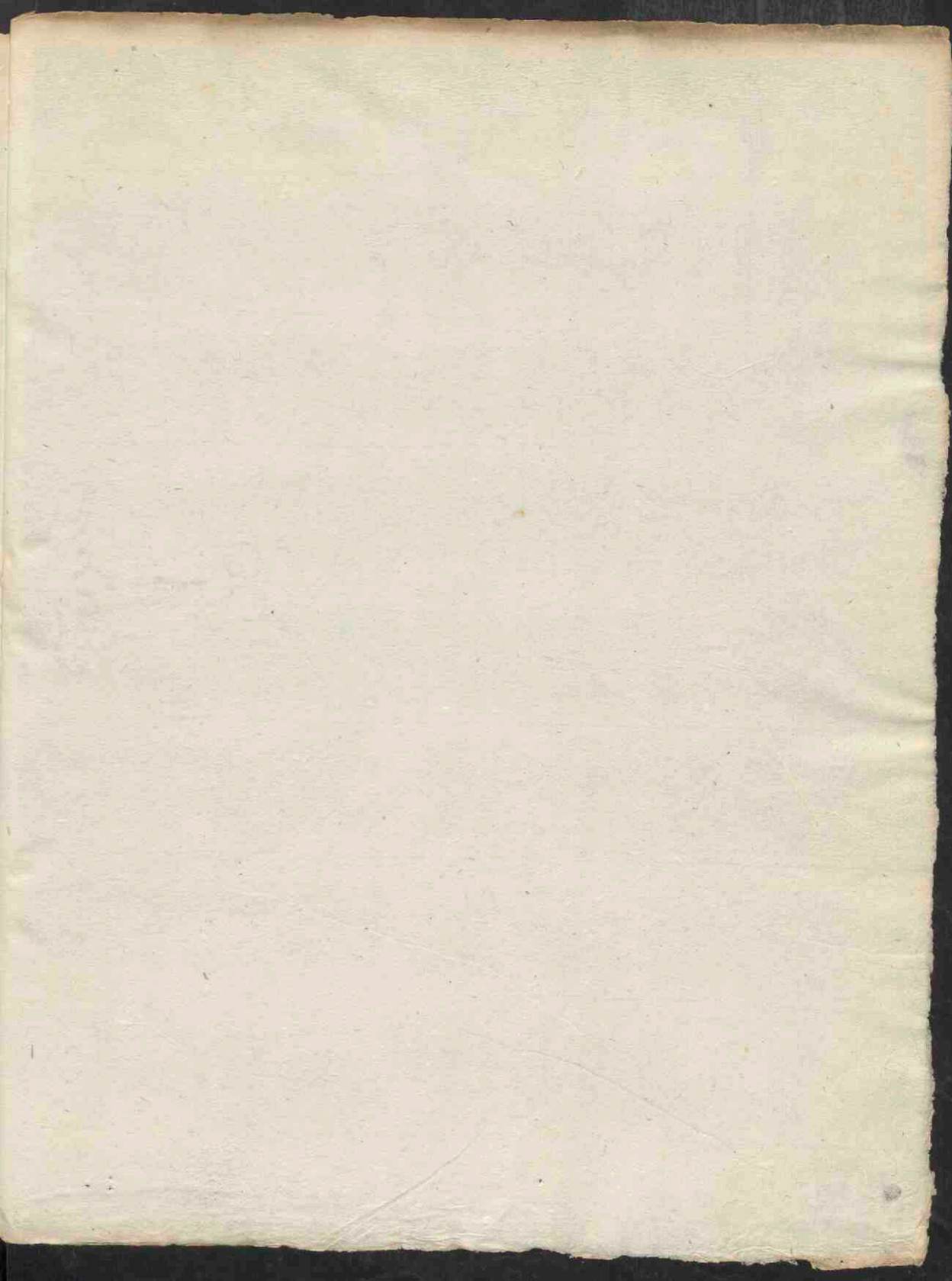

1.
S: LUDWIG SCHNEIDER
Prelectiones Medicae.

De MORBIS PECTORIS.

Inter ea, quae ad vitae conservationem in
perfectis & sanguineis animalibus paravit
Immortalis DEUS, nihil optabilius, nihil ma-
gis necessarium, nihil magis artificium quam
Respiratio; cuius fructu & operatione humana
vita carere nequit, ne momento quodam tem-
poris: Etenim ad temperandum, nutriendum,
reficiendum vitalem calorem & spiritum,
eiusque respurgandum Respiratio instituta est.
Haec prima vita laus debetur, quae dum
spirat vivit anima, dum vivit spirat.

Exstat solenne illud Divi Hippocratis in prognost.
Vehera & facilis respiratio, in omnibus morbis
acutis, maximum ad salutem, vel perniciem
habet momentum. Itaque respirationi dicata
membra, summa cura ab injurijs defendenda,
& conservanda sunt Medico; cui hoc, quoad
humanam ulla prudentia fieri potest, inter prae-
cipua incumbit.

Partes Respirationi dicatae variae sunt. Cor
princeps fons, & Respirationis auctor, primum
vivens & ultimum moriens, Aristot. dictum
est; scaturigo caloris nativi, & vivifici illius
motus: quod ut Respirationem institueret, na-
turam necessitate quadam coegit. Huic autem
visceri inter corporis nobili tria organa sive
instrumenta data sunt, quae eam actionem ex-
plere possint, quaeque pro officio quo funguntur,
varia nomina sortita sunt; Sunt enim Dedu-
centia, Excipientia, Moventia.

Deducentia, Instrumenta, quae Respirationem deducunt, sunt
Apera, arteria, larynx, & os operculum.

Excipientia, Excipientia & preparantia organa sunt, Pul-
mones, Spiritus & aeris ergastrium & officina,
quasi folles ad refrigerandum Cor parati.

Instru-

Respirationis
utilitas,

Organa
princeps,

3. Accutissis Antonici probant primum visceris
esse hepatis, quia primum necessarium est.

Instrumētum movens, est Thorax varijs mō² movens.
sētilis agitatūs.

Cor tētilis omnibūs, & mortiferis spicūlis, quibūs
alia partes, est expositū: peculiāres tamē ejūs
affectūs sūt Syncope, Lepotymia, Palpitatio, &
febris; (febris vero praecipuē.)

Pulmonū autē affectūs sūt aut Similares, Pulmonū
aut Organici, aut Commūnes. affectūs.

Similares sūt omnis intemperies, Simplex
sive composita, sive hūmoralis. Similares,

Organici pulmonū affectūs sē morbi sūt, Organici,
quī peccant vel in capitate vel in magnitudine.

In capitate affectūs, sūt obstructions a cras-
si & viscidis hūmoribūs vasa infarcentibūs in-
ducta, quales sūt Asthmata, Dyspnoea, &
Orthopnoea. In capitate.

In magnitudine morbi Pulmonū, aut sūt
ex calore, ut: Tumores calidi, Phlegmonē, Erys-
ipelas, & Peripneumonia, vel ex frigore, ut
Cruda pulmonū tubercula. Atq; haec quādam de
magnitudine auctā. In magnitud.
aucta.

In diminutā vero magnitudine est propria pul-
monū substantia alteratio, & corruptio sē
consumptio, ut in Tabes. diminuta.

Commūnis pulmonū affectūs est Solutio cō-
tinuitatis, vlcūs vasorū, Sanguinis spūm, & etiam
Tabes. Commūnes.

Sedūcentiā vero organorū affectūs sūt
obstructions, hūc Angina. Deūc. organ.
affectūs.

Commūne pulmonū Symptonia est Tāsis.
Thorax autē movens organū, pro partium
diversitate diversos patitur morbos.

In Thoraco autē dūo spectanda sūt,
ejūs partes, & ejūs cavitas.

Partes Thoracis variā sūt, Sigilū, Dia-
phragma, Costae, vertebrae, Sternum, Mūsculi &
interior membrana Pleura, hūc Pleuritis ve-
ra, quemadmodū interiorū mūsculorū
inflammatio spūriam facit.

Diaphragmatis mūscū affectūs varij sūt, &
cū alijs partibūs commūnes, sed peculiāris
tamē ejūs est inflammatio, quā Delirium
& Phre- Diaphragm.
affectūs.

3. & Phrenitidem facit.

morbi in
cavitate.

Caritas etiam suos morbos habet dum illa aut pituita, aut serosa tenui humore completur, quorum illius curatio sive collectionem Empyema, huius Hydropem Pulmonis vocant, qualem morbo obiit Basenvallius Regis Christianissimi apud Indios foederatos legatis.

ordo Methodi

Atque hi sunt affectus Pulmonum sive Pectoris praecipui, in quibus explicandis hunc ordinem, hanc methodum tenebo.

I. Etymologiam nominis aperiam, et quod homonymum observabitur, ne rudioribus imponat, distinguam.

II. Geniuam morbi definitionem, quoad ejus fieri poterit, dabo.

III. Singulas partes definitionis ex Graecorum et Arabum fontibus, usque pellucidissimis haustas, interstruam.

IV. Causas plerasque omnes Procatarticas, Antecedentes et Continuas explicabo.

V. Signa Diagnostica, Patognomonica, tum etiam Epigenomena et Epiphainomena, tandem Prognostica salutis et mortis patefaciam.

VI. Tandem curandi rationem enarrabo, et selecta tantum, ac hodie usitata remedia, nisi experientia comperta praescribam, et quidem ab Organis Deducentibus exordium sumam.

De morbis Organorum deducentium
Respirationem.

De ANGINA.

Angina

Inter ea symptomata quae horribilia sunt, et non solum aegris, sed et Medicis, et adstantibus terrorem incutiunt, principem locum obtinet Strangulatio, quam Euraxius veteres appellaverunt.

non minor est
quam Syncope,
sive Apoplexia.

Huius affectus non minor est quam Apoplexia calamitas et acumen Synopses, ob eam igitur causam venerandis senex Hippocrit. hos tres affectus.

factus tanquam confratres & consocios, sect. 2
Apb. 41. 42. 43. conjunctionem ponit. Ita enim apb.
41 agit de Syncope. Qui saepe & vehementer ci-
tra manifestam causam animo linguuntur, &
deropente moriuntur. Apb. 42. de Apoplexia sic
pronunciat. Apoplexiam vehementem nullo pro-
fus modo, debilem vero agere curaveris. &
Apb. 43. de Angina sic habet: Strangulati
aut suffocati, nondum tamen mortui, ad se
redeunt quibus circa os spuma apparet.

Graeci hunc affectum Στραγγύω vel
Κορύζω, Latini Anginam vocant.

Graeci quidem ita nominant, quod hunc hoc
affectum detenti strangulari & elaqueari vide-
antur; hinc est quod quidam hanc indisposi-
tionem Suspendium vocant. Vel Κορύζω
dicunt, quod more stibundorum canum
agri linguam exerant. Anginam Latini
vocant, quod agrum angat.

Medici recentiores hoc modo Anginam
definiunt. Angina est inflammatio laryngis
& faucium, cum deglutendi & respirandi
difficultate.

Apud Hipp. Angina denotat omnem affe-
ctum cervicis & faucium, qui strangulatio-
nis speciem refert.

Galen. lib. definit. med. definit Anginam,
Affectum colli & faucium, qui agratum proso-
catione angit.

DIFFERENTIAE

Differentia hujus affectus ex summi Hipp.
doctrina duplex est, & sumit a parte affecta
& materia morbifica.

Pars affecta in Angina in genere est Cer-
vix. Hujus praecipue partes sunt, Vertebrae,
Φάρυγξ, & fauces, & Λάρυγξ.

Vertebrarum luxatio Anginam inducit com-
pressionem laryngis & Oesophagi.

Φάρυγξ seu faucium Angina est ab in-
flammatione faucium, & earum musculorum,
cum ma-

etymon.

definitio.

Hipp.

Galen.

Differentia.

a parte
affecta.

Pharyngis.

5.
dúplex. cum majore deglutiendi quam respirandi difficul-
tate. Hæc dúplex est, cum rubore conspicio,
vel sine rubore. Rubor. a. dúplex sit, vel per
metoptosin. x. decedentem humoris ab internis ad
externa, vel p. Epigenesin. ejsdem repulsiõem
ab externis ad interna: Illa salutaris, hæc
letalis est.

In inflammationibus. a. faucium rubent Cer-
vix, Fauces, Sternum, per communicationem
músculorum communium.

Laryngis, Angina Laryngis et Gutturis est ab in-
flammatione propriorum músculor: laryngis, q.
sunt xiv: iv Cões, x propyl: et inter
proprios v ab utroq; latere. Hæc Angina diffi-
ciliorẽ habet respiracionem, quam degluti-
tionem.

dúplex. Hæc autem Angina dúplex est, Præmignia
quæ quarto vel quinto die necat: et Succeda-
nea, quæ Angina Talcium sine signis vel cau-
sis criticis evanescenti succedit, hæc illo ipso
die homines jugulat.

a materia
morbifica. Jam vero quod attinet ad differentiam, q.
sumitur a materia morbifica; illa dúplex est,
est enim Angina vel æstiva vel hiberna; Illa
fit ab acro, tenui et bilioso humore, et solet ut
plurimum esse interna, quia biliosus humor
tenaciorẽ músculorum recessus potest pervicere.
Altera hiberna fit a crassiore et frigidiore
humore: et plerumq; est externa.

CAUSÆ.

causæ Causæ Anginae sãnt variae pro ejus spe-
cierum diversitate.

- A vertebriis
I. Cum a casu, icth, deflexione earum ligamen-
ta laxantur, et intro laxantur, itaq; fauces et
gula utriusq; introitus premunt et coarctantur.
II. Cum interiores vertebrae músculi inflam-
matione obsessi partes sibi vicinas introversum
trahunt.
III. Cum immodica siccitate membranarum et
ligamentorum collum distenditur. De ea An-
gina

ginā loquitur Hippoc. Sect. IV. apb. xxxv. dūm
ita ait; Si ei, quē febris habet, citra illius
timorem collū repente torquetur, ut vix de-
glutire possit, letale est.

Ab inflammatione autem tam faucium son
Pharyngis, tam Laryngis fit Angina duplex,
Interna, Externa.

Externa ex percussione, vulnere, ictu, ex
quibus dolor, a dolore fluxio. Ab insolatu etiam
aliquando facti humores in Laryngem decidunt,
et Anginam faciunt; quod etiam ambiens fri-
gus aliquando per expressionem efficere potest.
Sunt autem quedam, quae proprietate Angi-
nam faciunt, ut quidam fungi, qui maligna
qualitate strangulant.

Interna autem Angina causa sunt humo-
res, vel calidi vel frigidi. Calidi, ut: sanguis,
bilis. Frigidi, ut: Pittuita, raro Melancho-
licus humor Angina causam dat.

Humores autem Anginam facientes, aut sunt
sinceri, aut permixti et adulterati: atque hi
iterum aut aliunde veniunt, ut a Plethora
introversi, vel particulariter a cerebro per ju-
gulares et proprios canales in palatum et
fauces decumbunt: aut localem habent gene-
rationem in vicinis partibus, quod raro contingit.

SIGNA.

Signa Anginae alia sunt Communia, alia
Diagnostica, alia Prognostica.

Diagnostica alia sunt Pathognomonica, alia
Particularia.

Communia signa sunt haec.

I. In omni Angina, a quacunque causa ori-
ginem habeat, strangulationis vicium et fixae
sensus est.

II. In omni Angina adest difficultas spirandi
interceptis vis spirabilibus, quod sit aut pro-
patriae aut sympathicae.

III. Paulus Aegineta, lib. III. cap. xxvii. existimat
omnes Anginosos esse Orthopnoeticos, v. erecto
corpore

ab inflammat.
Laryngis et
Pharyngis,

Externa,

Interna.

Humorum
differentia.

Signa

Diagnostica,

Communia.

7. corpore et erecta cervice cogi anhelantem tradere.
IV. In omni Anginâ adest etiam difficultas deglutendi presso Oesophago vel primariò vel secundariò.

V. In omni Anginâ adest dolor Cervicis, qui fit vel a Phlegmonè, vel a solutionè continui.

Angina differe-
ntia a
Suffocatione;

Distinguitur Angina a Suffocatione Matricis hoc characterè. In Suffocatis enim strangulatio est fixata, et non fixa, citra ullum cervicis affectum; In Anginâ fixa est et continua.

Asthmate;

Differt Angina ab Asthmate et Peripneumonia, quod in his respiratio difficilis quidem fit, sed absq[ue] faucium et cervicis dolore.

Peripneumonia;

strangulat:
aliam partem.

Postremo Galenus inter strangulationem cervicis, et eam quæ in affectu aliarum partium contingit hoc interesse vult, quod strangulatio in Anginâ repente, in alijs vero partibus sensim fiat.

Pathognom.

Existimaverunt Recentiores Pathognomonica signa Angina esse, ore aperto spizare, linguam exereare, maxillas tangerè, et inter naves loqui verum enim vero hæc Angina non sunt propria, sed tantum vehementis et insignis Angina, et ideo Pathognomonica vera dici non debent, nos itaq[ue] vera Pathognomonica exequimur.

Signa propria Angina, quæ causam habet a luxatione vertebrae, hæc sunt.

- I. Collum, quæ parte luxatur vertebra, cavitationis signum post se ostendit.
- II. Ejus contactu dolor persentitur.
- III. Egro et eum dolore inflectis collum.
- IV. Deglutitè vix possunt.
- V. Sermo per naves effertur.

VI. Si vero luxatio illa fiat a fluxione (vel laxata nimirum vertebra) sine febre est: sed si a Phlegmonè oriatur luxatio, febrem acutam eamq[ue] continuam perpetuo habet comitentem.

In Anginâ vero faucium et communium musculorum, quam Pharyngis vocant, signa Pathognomonica hæc sunt.

I. Adest.

I. Adest difficultas major deglutendi quam spi-
randi, quae tanta interdum est, ut potus per
nares resiliat.

II. Rubor quidam & tumor externis alias ma-
gis, alias minus conspicuus est; affectis nimi-
rum in masculis qui a Thyroide in Desopha-
gum feruntur.

Signa autem Interioris Anginae, quam Laryn-
gis vocant, sola respirandi difficultate, quae major
est quam deglutendi, et strangulatione violenta
sepe produnt. In hac Angina utque in faucibus,
utque in ceruice rubor utque tumor conspicitur;
non simul cum respiracione laeditur.

Utriusque Anginae quae fit ab inflammatione sive
Laryngis, sive Pharyngis commune signum Pathe-
gnomonium ponit Galenus, Pulsum tritico
convulsivum et magnam, deinde parvum et
varium, tandem cum mors in propinquo est,
croturum et inaequalem.

Nunc agamus de illis signis Pathognomonis
per quae cognosci possit ex quo humor Anginae
suae habeat originem. Haec signa Anginae sive
Sanguinea, sive Biliosa, sive Pituitosa colligi
possunt ex cuiusque peculiari natura, tempera-
mento, habitu, aetate, anni tempore, regione,
victus ratione; atque etiam ex perceptis cuiusque
humoris dominantis et peccantis signis, quae
ex Pathologia facile est cognoscere.

In Angina sanguinea. I. Facies tota rubore
& oculi perfunduntur. II. Lingua rubet.
III. Sapor in ea dulcis est. IV. Tumor amplior.
V. Sapor acerbior. VI. Pulsus mollior.

Pituitosa Anginae signa sunt. I. Inflammatio
mitior. II. Respiratio facilior. III. Tumor
laxior et magis sensibilis. IV. Omnia mitiora.

Si ex Bile Angina ortum habeat. I. Adest
oris et lingua amara ob continuitatem inte-
rioris tunicae. II. Major siccitas. III. Tumor
lenior. IV. Lingua flavescentis. V. Spiritus
parvus. VI. Pulsus durus.

Atque haec sunt signa Diagnostica et Pathog-
nomica

Interioris
sive Laryngis.

Commune
Laryngis et
Pharyngis.

Humoris.

Sanguis.

Pituitosus.

Biliosus.

monica, quæ in universam Angina-Idem
& speciem denotant.

Restant adhuc duo signa Epigonomena, &
Epiphanomena.

Epigonomena. Epigonomena non omnis Angina cuiuslibet spe-
cies propria sunt, sed tantum insignis & vehemen-
tioris, & ideo non Anginam simpliciter, sed ejus
magnitudinem denotant, talia sunt.

I. Exerti & prominentes oculi, quos Emisittos
vocat Plautus. Aul. 1. 1. & c.

II. Maxillarum inflatio.

III. Pulmonum astis, 7 signa sunt vehementioris
Anginae.

IV. His addo Cephalalgiam, quæ evenit per oppres-
sionem tunicæ in jugulares & Carotidas arte-
rias & venas, quæ ab inferioribus partibus ad
caput repunt.

V. Addo etiam Hypochondry dolores & curvum,
& involuntariam infirmamq; facis albina excre-
tionem, quæ fit a forti Laryngis obstructione,
unde fulvidus vapor non inveniens liberam
exitum diaphragma & per consequens misch-
los abdominis comprimit. Hæc si appareant
in propinquo mors est.

Epiphanom: Epiphanomena Anginae signa ex propria
ejus excretionē muticuda sunt.

Excretio
Anginae. Propria autem Anginae excretio, est Spûti
excreatio. Inter Anginosos ait Hippocr. qui
cocta cito nox expiunt, illi malo loco sunt, &
alibi Ex Angina, subarida, cybra, dolorifica
spûta, mortifera. Arguunt enim. I. Jugularem
ardorem. II. Materiam contumaciam. III. periculum
afflicti. IV. Irutam provocationem.

Prognostica
vertebrae: Licet ex Epigonomenis et Epiphanomenis
signis jam commemoratis, quædam Prognostica
facile liceat colligere, 7 magnitudinem, notum,
& morbi morem significant, nos tamen et alia
quædam addemus: & primo quidem Angina, quæ
a luxatione Vertebrae fit, hoc esse Prognosticum
ex Hipp. 2. Epidem. Angina a luxatione ver-
tebrarum Superiorum letalis: A luxatione
vero

vero vertebularum inferiorum, si ea luxatio est
ab inflammatione, etiam letalis est; si a
flexione, minus periculosa. Et Hippoc. asserit
neminem se vidisse, qui ex ea perierit.

Angina vero ab inflammatione sive sa-
ryngis sive Pharyngis hae sunt prognostica
signa.

I. Angina, quae nec in faucibus, nec in cervice
conspiciunt quid exhibent, sed sortem stran-
gulatiouem, et respirandi difficultatem infe-
runt, eo ipso die vel certo tertio suffocant.

Form. lib. 7. Part. cap. 12. vidit intra xviii horas
constante modo, et integris sensibus expirasse.

II. Quae Angina ista sunt dolorifica, sed intus
molestant, et dolorem faucibus inferunt; pituito-
se quidem sunt, hoc est, minores cum periculo,
sed longiores.

III. Quibus Uva, Falces, Cervix, Gestus videntur
in illis Anginae longiores sunt; nisi humores in-
tra recurrant.

IV. Anginae humores clam evanescentes, et do-
lores sine causa sedati mortiferi.

V. Anginam ab intro foras verti, bonum;
contra letale hoc cognoscitur, si peccus magis
opprimatur, et ager difficultatis spiraret.

VI. et postremo Quibus Angina ad Phlomonem fer-
tur, alij quidem VII diebus intereunt, si vera
res evadunt, parvalenti fiunt. ut St. aph. 3. l. v.

CURATIO.

Nunc maute animo, ad curationem Affectionis
morbi accedamus.

Angina, quoadmodum acutissimus est affectus,
tenacissimam Diatam exoptulat. Si itaque vixis
videbuntur ferre postea (tenacissimam) Tribus pri-
mis diebus in diem impera.

Potus tamen ratione Febris non est deni-
gandus ex Aq. Saccharata paululum egelida;
Aq. hordei; vel Cerevisia nostra tenui. ite-
dem Saccharatis; vel ex Aq. nulla, et vil-
gari Phisana; vel etiam ex Julepo Alexandrina
qui conficitur ex Aq. Rosacea cum Saccharo
in Symplo.

10.

Prognostica
Laryng. et
Pharyngis.
I.

II.

III.

IV.

V.

Curatio.

Diatam
tenacissimam.

Potus quis.

Aqua sola simpliciter est interius, cum nihil singulariter in illa
 Quamvis a. ex. aqua pota quam singulariter est, quia ali-
 mentum dicitur, facillime, u. a. p. per se mittit. Est
 hinc sollicitudo. Sympliciter uti dicitur. Sic in
 vino quodam simpliciter illa potio, utinam utinam sola
 autem. Aquam dicitur esse potio, dicitur hinc est utinam
 aquam dicitur: que inquit Mart. i. Epist. 97. ad CAUDONEM,
 continentem utinam aquam utinam. Nihil in
 Non dicitur ut inquit. utinam. utinam.

Lact. Demacelligen ad melleos de' vitary brevo casto melleo et
anilibus nouentibus pault melleolis plus optimo indolito.
Aliam, melleo Cere Libra ℞. diu mixturā legenda.

¶ Item si nutritio postea excrementum quam
I. q non sit corpus simile nutritio. Q. si qd' nutritio
partes solidas coepos, et tunc sicut solitudo alimunt
negs sumos, q humidis et ligdis, sed spiritus
siq' non manent cognos. Haller in XI app. II. 10.

II. q eius nulla esse excrementa excrementa, cum
non apponant, q nigrotatis.

III. q non assimulatur in ventriculo nutritio
primam organum. Q. si qd' in solidiorib. nigri,
a certu sic.

¶ Item videtur vapores carnis nigri de' nutritio
cum ad nutritioem vegetabilium. et constant. et elen
q m. nro' nutritioem qd' d' nutritioem nutritioem nutritioem
siq' de aqua qd' nutritioem nutritioem nutritioem nutritioem
et nutritioem nutritioem nutritioem nutritioem nutritioem
nutritioem nutritioem nutritioem nutritioem nutritioem
nutritioem nutritioem nutritioem nutritioem nutritioem
nutritioem nutritioem nutritioem nutritioem nutritioem

in Syrupum cocta, et idcirco liquori admixta,
ut Aq. Hordei, Aq. Stillat. Quam. Cicbor.
Borag. ad singulas ℥b. liquore singula ℥ss
Syrupi. Vel potest nobis familiaris
Julepis parari hoc vulgari modo.

℞ Rad. Graminis,
Acetosa, et
Asparagi. an ℥ss.
S. Tr. Frigid. major. et
S. Anisi. an ℥ss.
Capill. Veneris. ℞j.
Cicer. rub. parum confusor. Pulv.

sint omnium decoctio in ℥℥ Aq. ad
℥b. consumptionem. In colativas pista Vina-
ria, (q̄ sicut circiter ℥℥) dissolve Syr. de
succo Citri: vel (si istius adstrictionem me-
tūas) Syr. violati ℥ss. Ol. sulphuris parum,
℥i. Julepis.

Cibi qui
evitandi.

Cibi qualitate hūmidi sint, consistentia li-
quidi; quales sunt, jussula carnis vervecina;
medulla panni dilleis exquisitè cocti; jils pū-
norū; lac acidum cum acidis panis coctum,
addendo aliquid Sacchari; vāgaris nostra cer-
visia tenuis cum panis et Saccharo ebullita;
et similia. Melius tamen ad huc est si predicta
jussula, Acetosa, Eudoria, Lactuca violaria,
Radiceb. Cicborij alterent.

vitandi.

Viscida, vā, vaporosa, calida, aromatica,
pipata, etata, quæ fluxionis movent, et caput
vaporibus replent, vitanda sunt. Vino
etiam interdiciendum.

Quodsi liquida non possit deglutire ager,
et ingestionem musculorum Pharyngis sive Oesophagi
inflammationem; tūm quantum possibile
est, vapore carnis vel vini reficiendi sunt equi
spiritus. Clysteres etiam nutritivos injiciendi
sunt, q̄ quomvis non verè, siccata tamen
nutritione sustinent. Cuius exemplar
tale erit.

℞ Rad.

24 Rad. Cichorii ꝑss.

Fol. Malva

Acof. se

Lactuca

Baraginis

Buglossi an. M. j.

S. Tr. Frigidior. uxor. an. ꝑss.

S. Anisi ꝑj.

coquid in fuscule pelli, in colatura ꝑss.
dissolve vitelli Ovi N. 1. Sacchari rubri ꝑss.
misc. ft. Clyster. Sic etiam possunt
injici calida Amygdalata; Lac recubiter
melleum cum saccharo, cui immisceri potest
aliquo vini Germani. Sic etiam sicuti jus
Euphorbii, Pordicam cum vitellis Ovi. & tan-
tillo Cinamoni. Quae infecta aliquo modo nu-
trivis possunt, quatenus vena mesenterica alimen-
tum id ad se rapit, aut saltem possunt vapo-
re benigno scitabo tantisper vesicare, donec
rupto Apostemate, & aperto glutine perfecta ite-
rum nutritio fieri potest.

Sed cavendum antequam ad illa accedamus
debet Clysterem exlongiorum (v. lenientem &
sacces educentem) praecedere, qui pilores sacces
emolliat & educat. Talis est paradigma.

24. Decoctum praecedentis Clysteris, cui
addere poteris inter coquendum.

Flor. Camomilla
Melleoli. an. M. j.

In colatura ꝑss. dissolve DiacatSol. ꝑj.
Ol. Violati. & mellis Mercurialis. an. ꝑss.
misc. ft. Clyster.

Si acriorem velis Clysterem, morbo acutissimo
sic ferente, loco DiacatSol. pone Diaphanic. ꝑj.
Incoqui etiam potest cum decocto ꝑj. vel ꝑij.
Fol. Senae.

Porro liberam ducat aërem aeger, neq; tamen
nimis frigidum, ne comprimatur ductus; si-
giat etiam siccum ardorem, ne sua cum
spiritibus & calore retrahantur humores.

PHLEBOTOMIA.

Angina autem, quae ab inflammatione fit,
ut Phlegma.

12. Clyster
nutritus.

Cautio.

Clyster
sacces educens.

Clyster
acrier.

Aut quatis.

Phlebotomia.
praetantiss. &
genitissimiss. &
melliss. vnat. vna
potionis. Cal. intus
1740. c. 13.

Phlogmonar: curatio dupl.

ut Phlogmonarum omnium dua sunt curandi rationes, angustia & laeva. Prior antecedentis causa, qua fluit, rationem habet; posterior conjuncta qua fluit.

Causa antecedentis.

Antecedens causa, ut jam dictum est, est sanguis aut Bilis peccans vel quantitate, vel qualitate, vel motu.

Quantitas depellenda: Qualitas alteranda: Motus inhibendus & coercendus.

Vacuantia antecedentem causam sunt Phlebotomia & Purgatio.

Phlebotomia,

Phlebotomia duplex; aut Universalis aut Particularis.

Universalis,

Universalis seducta prius per Clysterem alvo in omni angustia statim & in initio morbi celebranda est, non ad Synopem, nec ad Epotymiam (ut quidam volunt) alioqui enim, ut ait Aetius, suffocaretur ager, sed magna tamen pro eo nata, est sanguinis copia extrahenda, & praesertim si plethoricum sit corpus.

Cephalica,

Itaqz venam humerariam sive Cephalicam qua jugularibus ahae fauces & guttae ramos accipiunt, proxima est, exemplo secabimus, & liberali manu pro corporis conditione, & morbi violentia aliquot uncias extrahemus.

bis terve repetita.

Quod si prima vice non fuerit, paullo post iterum fiat in altero brachio. Imo utrumqz ter una die extraxisse sanguinem per reiteratas vias, cum bono successu.

Alexander Trallianus (lib. iv. cap. 7.) Anginose ex utroqz abito sanguinem emisit, et eodem illo die Catharticum exhibuit, et certo victo, nihil enim hic est ductandum, et, ut ait divus Seneca (lat. v. ars. 6.) Extremis morbis extrema remedia adhibenda sunt. Itqz haec etiam est ratio, cur idem Trallianus. ad. dicat sese summo manu secuisse venam in, et in dilecto manu secuisse Symploglittidas, et vesperi Dacrydium ex succo Phisanae exhibuisse.

Haec itaqz phlebotomia universalis remotivam causam antecedentem vacuat, quam vel eadem

Arbitrio subvertant, qui illud sanguinem compendiosum et praecipue adhaerentem in principio requirit.

Mox duo missio quibus laetitia erit, ut vasculi sanguinis (q. ta morbi etc.) liberetis exilis, et non periculis tantum stimulis suis portis.

eandem illa hora, vel etiam eodem die, vel postmodum sequi debet phlebotomia particularis, quia constantem antecedentem proximiorum, magis circa partem affectam sitam, edocuit. Epistumodi vena sectio est, quia fit ex una vel duabus venis Epiglottidibus sub lingua; quae tamen nunquam sunt secanda nisi praemisit priore et uniuersali vena-sectione ex brachio. Memini ex Zelandia quendam ex vico Brulwerstgades me olim consuluisse, qui, ut memorabat interpres, hac phlebotomia particulari primo impetu administrata, mitis evaserat.

Secant quidam in extremo malo jugulares venas externas; quae si non appareant, hypoglotidas, vel narium venas, vel frontis secare potes: sed hypoglotidas secare, in frequentissimo usu est; quae iuxta collo circumducto, et parvam circumducto in propehulum sese dant.

Ad hanc etiam particularem evacuationem pertinent cucurbitulae etiam iterato nucis et scapulis adnotae (scapulis prius, tum nucis) cum multa flamma et profunda scarificatione, ita ut ex cute etiam largiter sanguis extrahatur. Aetiis etiam linguam, si ea tumefacta pronineat, scarificat. Est apud Joh. Seboghiam cap. de Angina, egregia historia de quodam Scholastico Graeco, qui cum una nocte in Anginam acutissimam incidisset, cum maximo tumore lingua, ita ut subito loquendi facultas ipsi adimeretur, cum existimaret periculum esse in mora, praesente animo linguam acuto cithello decussatim incidit, et post effluxum copiosi sanguinis loquelam recuperavit, facile postea adhibitis paucis idoneis remedijs curatus.

PURGATIO.

Interim tamen purgatio nullo modo negligenda est; quidam existimant hanc ipsam mitioribus catharticis esse exsolvendam, quemadmodum Mannam, Tamarindis, Cassia, Syriacis violatis

19. Particularis.

Epiglottidas
etc.

Jugularium.

Cucurbitulae.

Purgantium

non mitioribus.

36 violatio solutio, Syr. Ros. solutio: Non autem
Diagnositis, illis enim non putant in morbo
necessario esse utendum. Sed ego tamen,
quod pace illorum dixerim, cum Clavis. v.
Iohberto existimarem hanc henedicta pur-
gantia, ut vocat Mesues, in tam celeri
morbo, in quo his peccant non datur, nisi
adeo non convenire, praecepte si fitilia inter
causas mortificas mixta videntur.

si periculum

Itaque melius parillomittis exhibere
vehementiora, quam pauca quantitate mil-
tam agant. Ego nemini nec bene cum sic-
cessu in ipso principio, imo ante praemissam
psebotomiam (praemissa tamen, si temporis
commoditas ferret, acriore Clyster) tale
medicamentum praescripsisse. ʒ. Extracti
Catsol. gr. ʒij. Dissolve in paucula quan-
titate Aq. Botonica, lento pistillo morando,
ut liquoris tantum sit ʒij, vel ʒijss.
quibus addo Syr. de Violis ʒij. Misce, et
si minima portio exhibeatur manu, vel etiam
vesperi, si ita res ferat. Si bilis originem vi-
dentur morbo dedisse, loco Extracti Catsol.
potest in usum trahi Extractum Rhei sive
Rhabarbari, sed majore quantitate.

si non possit
deglutire

Si autem eo res detulerit, ut iam sit
intercepta deglutitio: Potentis vicem debent
suppleri acres Clysteres, quibus in summa ne-
cessitate addet addere Aetius Sal Gemma,
& Syeram Diacolecutibis.

Clyster: ac.

Qualit: alte-
randa.

Hisce itaque remedijs quantitas humoris
silentis evacuabitur; Sed restat etiam alte-
randa qualitas Inulepis, Syrupis, Decoctis,
de quibus dictum est.

notis re-
pellendis,

sistendis,

repellendis.

Notis autem silentis humoris revollen-
dis, sistendis, repellendis. Revellens fectioni-
bus, ligaturis, cucurbitulis. Sistetur si a
cerebro fluat, Cataplasmatibus, Emplastis
repellentibus, & incrasmentibus siccipiti ad-
motis. Revellitur humoris fluxus gargari-
smatis.

Smatis.

Causa confuncta autem, quae inflammacionem parit, non potest nisi in Topiis auferri.

Topica varia sunt, & esse debent pro varijs inflammationis temporibus: In Principio sunt repellentia, in augmento, & statu miscantur resolventia, in declinatione sola resolventia locum habent.

Repellentia autem topica parti affectae admodum nunquam sunt, fieret enim catione major organorum vocalium & deglutitionis interceptio, & suffocationis periculum ager incurreret.

Obiciat forte aliquis Hepati, Ventriculo, Cerebro inflammatis repellentia topica exterius adhiberi, & cur non gutturi parti ignobiliori. R. Partibus istis inflammatis non posto Medicinam alio loco remedia repellentia adhibere. In hoc a. casu ab interno remedio fieri potest, quod exterium noxam adferret.

Sunt igitur interna repellentia, ut potissimum Gargarismata. Ad quorum compositionem Galenus potissimum utitur Succo Mororum, qui cum Saccaro in Sympum coctus est, & Diamorum vocatur. Hoc Diamorum vel etiam Dianicum, vel etiam Succus Gnatorum miscetur cum Oxycrato, vel Aqua Hordei, vel Aq. Plantaginis, & ex his Gargarisma conficitur. Vel tale conficiatur repellens Gargarisma.

℞ Fol: Capisoly & Plantaginis an. Mj.

℞: Portulacae
Acetosae Santalor:
verbasci ℞. ℞j.

Rosar: rubr: &
Balanstror: an. ℞B.

Coque in Aq. purissima s.a. In colatura
℞. ℞. Dissolve Diamorum. & Dianicum
an. ℞j℞. Misco, & fiat Gargarisma.

Vel

16

Causa con-
iuncta auferri

in Topiis

repellentib.

resolventib.

repellentib.
non exterius
utendum.

Obiect.

R.

sed internis.

Gargarisma
repellens.

16a

In relation to 2B. v. *piati* *Batavia*.

De Carinon. Strenis Gal. d. l. adeo quoniam laudat, ut melle
fortiter agros, atque in Angria, atque in Anglia
inflammationibus, Struicet et Galien. lib. III. cap. XXXI
Idem quod Galien. de simpl. med. facit. Carinonem
strenis, ubi ossa comeditur ad Angriam et Dysstroniam et
vulnura maligna. — et de simpl. med. fac. cap. XXXI
similiter medicamentis antisyphiliticis.

— Tactus eandem affecti condavi ad hunc famam evulsiati
ossa vitata cogats, Tum struicet, habebis, et album graecum
voco.

Nidos Hirundinum in hunc Cataplasma. et probat
Iovada in Pascha. met. med. lib. I. cap. XXXI. quod hinc
in eo sit struicet dignus, sit tamen terra resplens.
Sic in hunc. lib. 2. cap. 1. in hunc. veritas est hanc vim
(resplens et amabili) habere vim, et nitum.

R. a. quod si hanc et nitum et quoniam eam vim habet
et struicet quod adeo veritas esse, quod in melle esse,
et hinc temperatum qui agrippollet.
Lana ex collo ovis. Fides facit strenis gallinar, quod hinc
tam tunc hanc vim hanc struicet hanc.

Vel simpliciter ex Aq. Hordei, Plantaginis, Aq. pccalli Resarum, Sicc: Granator. & Diamora Simul mixtis fiat Gargarisma. Atq; etiam ut demulceatur inflammatio, sumat aliquando agar coactar Symplici de Violis, vel de Papaver. sensim deglutendo.

EXTERNA REMEDIA.

Remedia externa.

Externis vero cervici sub mento adhibenda sunt resolventia & attractiva; Quales sunt Fotus, Cataplasmata, & Lenimenta.

Fotus

Fotus resolventis & attractivis exemplar sic cito. Coquantur Folia Pulegij, Origani, Calamintha, Floris Camomoli, Meliloti & Stachados in Aqua, vel in lacte Vaccino, & cum spongis intinctis foveatur pars affecta calido.

Cataplas: veterum.

Quantum attinet ad Cataplasmata, Galen. in de compos. medicam. xala lones, commendat Cataplasma ex Canino Stercore, cum melle mixto sicut canino Stercori potest succedere Colambinum.

recentiorum.

Nos h's omisiss, agamus de praestantissimo licet vulgatissimo remedio, quod conficitur ex nido hircudinum, & lana succida insuccata Ol. Chamamelino, & Anethimo. Exemplar praestantissimum in tali casu, ex nido hircudinum sic confici potest. 2. Nidos hircudinum cum toto & cum styamine, luto, stercore, N. 4. Bulliant in Ol. Chamamelino, & filior. vel, si hoc agno nimis simplicissimum videatur filtratum, coque cum Lacte & Butyro. Deinde pista, & cola, & setaceo cribro trans mitte; Adde Stercoris canis ossa comidentis, quod Album Graecum vocant, 3. iii. Ol. filior. vel Butyri q. s. fiat pulvis in modum Cataplasmatum; & calido loco affecto applica.

Hodie apud nos & alias inolevit, ut loco nidi hircudinum eadem combustam pulverem sumantur, & cum melle miscantur & pro Cataplasmate applicentur. Postquam

Postquam autem de nido hirundinum egimus
et de excellentia cataplasmatum ex eo con-
fecti, sicutum est Aethoriz controversum
an nido an vivo ipsarum hirundinum pul-
veri hanc proprietatem equegra in Angina cu-
randa adscribi debeat.

Sunt egregij ostenses & ceteri, qui illud
nidi proprium esse dixerunt.

Sed non pauci doctissimi etiam vivi hi-
rundes, tum etiam neoterici non nidi, sed
ipsam hirundinem eam vim nactam esse
volunt. Cor. enim Celsus, iv. iv. ita legitur,
"Vulgo (ingit) audio, si quis pulvrem hirundinis ele-
"rit, angina toto anno non periclitari, servatum
"est enim ex sale, cum is morbus ardet, eddei,
"carbonemque eius contribem in aquam amissam,
"quia potius datur, infricari, et prodesse."

Inter Neotericos Hier. Mercurial. lib. ii. cap. v.
"sua feculos. Sunt (ingit) apud Medicos in usa
"aliqua remedia proprietate conferentia; Inter
"qua hirundo est, essiccata, sale condita et
"in pulverem postea redacta. Cellus et Scribon.
"Largus, qui dixerunt hoc remedium esse vulgare,
"magis laudibus et potentissimum, extollunt. Est
"enim in consuetudine accipiendi huius pul. 3j.
"vel ij, cum Sapa, vel melle aut Syr. Violato.
"Pluribus. a. Practici male Veterum consilium
"intelligentes existimant hanc vim adesse nido
"hirundinis; sed veritas est hanc vim ha-
"bere apem non nidum.

P. a. Ejuncta
lib. vii. in littera X, Chelidones, v. hirundines non
salc comburi vult, sed vivi, atq; ita in cine-
rem redigi. Hec sunt ipsius verba. Si istae
sint hirundines, eius illarum cum melle
illitis inflammationes Anginosas sanat.

Andr. Laurent. verum praeparandi ita ponit.
Potentissime (ait) et proprietate quadam re-
solvit pulvis hirundinum, qui hodie paratur
hac modo. Hirundines abscisse capite et
effuso sanguine in vitratam ollam impendunt,
et in furno tam diu morantur et coquantur,
donec exsiccentur et in pulverem redigi possunt.

Hic pul.

Nidum hirund.
probat in
hoc malo:

Hirundinem
ipsam sicut
Veteres,

Quo tenore
in Syr. Violato, &
Alu. Sapa, cap. v.
lib.
Neoterici.

Sale comburi.

in uno ex tribus
paribus ad unum
docto. n. 3ij.

p. 703.
Stup. istum.

quomodo
optinet.

Hic pulvis per se & solus per tubum in fauces iudis & sufflatus, vel ad ℥j. cum Gargarismato diluatur.

℞: Valeriana lib. vi. Obsery. miris laudibus extollit illud Cataplasmata ex uiso Serruandinum confectum; quo trinitum leuoninis sentiebat ager, ut contumaciam eius in collo suo marum exposituaret. Sed quamvis uisum laudet, loquitur tamen etiam de cinere Serruandinum curmatum: quem uult non solum externis adhibendum uim eam habere, sed etiam a prohibere sit ad ℥j. pondus cum Glycyrrhizide commixturi intus exhiberi.

℞: Si haec tenus quidem de principio: Si uero res ad augmentum devenerit, repellentibus gargarismatis erant admiscenda leuon discentia.

Itaqz tum possunt misceri mel & pinguis Caria (quo pinguioris eo meliores). Vel tale Gargarisma. ʒ Summitatum Ribi,

Plantaginis, an Mj.

Glycyrrhizae rasa & cortice ℞β.

o. Uvarum passar. ab Auribus ex-corticatarum ℞β.

Caricaria partes concisissar. N.º vi.

Hordei ꝰ decorticati & partem contriti ℞j.

In colatura tñss. Dissolve Mellis Rosati, & Syr. Violati an ℞j. Misc., et fiat Gargarisma.

Si uero iam morbus sit in statu, tum solis discentiis attendendum est, & possunt misceri Dactyli, Sem. lini, Foenigraci, Fl. Chamomeli, & similia. Vel hac ratione mutari potest praecedens Gargarisma.

ʒ Hyssopi. Mj.

Calaminthae. Mβ.

Glycyrrhizae rasa. ℞β.

Carizarum. N.º vi.

Hordei integri ℞j.

Cognos. s. a. in colatura tñss. (q. par. u. nata, adgeri vel minui potest) Dissolve Mellis Rosati ℞jβ.

In aliquanto repellentibus admista diluatur.

ʒ. castorei sicca. Gargarisma copul. & diluatur.

ʒ. passulay a lactis libatur. vel. etiam. sp. formid.

Discentia.

Gargarisma discentis.

Al. Trull. IV. I. In statu potest et pectus Mentititia; in deliquatione uero ea ʒ ualentiis deputant.

20.
Ejß. & Diamicum Eij. Fiat Gargarisma.
Quo ager tam apta quam non apta co-
mica uti potest. Nam vel resolvitur
tumor, vel abit in suppurationem.

Si resolveri non potest tumor, adiuvanda
est suppuratione tam externis quam internis
remedijs.

Internis, ut praedicto Gargarisma, & con-
similibus; quibus addi potest Radix Indis Fla-
rentinae.

Externa debent esse mentha & concogentia,
ut: E.g. Si Sem. Lini in pollinem reductum,
& Fl. Chamomeli subtiliter pulverizatos cum
melle & Al. Chamomeli commisceas, & illa
mixtio, linteo vel corio indicta, collo exteri-
us applicetur.

Postquam autem (prout in gutturo inspicendo
potest colligi) ad suppurationem tumor deven-
it, nec sua sponte rumpatur; tum aperitione
artificiose est cronica, vel ferro, aut aliquibus
vel crusta panis filo alligata, & subito re-
tracta. Deinde prope caput rejecto
puro oleo colligato Hydromelico: & tandem
glutinetz miscendo Bolum Armenum cum
melle Rosato; atque ita oleo cum Spongia por-
osa (alligata extremitati rotunda bacilli, & sine con-
fectioni immota) saepe tangendo: Vel etiam
miscendo Gargarismati Trochiscos de Bolo Ar-
mena, & saepe gargarisando.

Si autem inflammatio interna sit, &
periculum manifesta strangulationis im-
minet, multi suadent ad Laryngotomiam
periculis esse. v. aperitionem Laryngis ex-
ternam citius factam: ut nimirum ea ratione
per illud foramen aerem necesse ager suffo-
cationis periculum evadat.

Verum haec sunt cum summa circumspeti-
one, & non nisi maxima urgente neces-
sitate facienda.

Hec haec sunt q̄ de Angina dicenda. Sabia

Suppuratio
adjuvanda.

Internis,

Externis
remedijs.

Aperitio
cronica.

Laryngotomia.

quod Alspicius
distinguit in duas
posuisti. v. Gal.
libro 14. cap. 13.

Finit.

De PLEURITIDE.

Pleuritis:

Pleuritis est acutissimus & frequentissimus affectus, qui a membrana Pleura, quam obidet, nomen invenit.

Etymon.

Dixi acutissimum, quia celeriter, vehementer, & continenter oneratur. Atque est tam actionis, quam vita carere nequit impedimento, tum dolos acerbitate plerumque calamitas.

Acutiss:Frequentiss:

Appellari autem frequentissimum triplici de causa. I. ob frequentem sanguinis calidissimi & astrantis in Thorace contenti copiam. II. ob frequentes e cerebre in Thoracem fluxiones. III. utique ob membranarum quae satis ampla sustinent vasa debilitatem.

Definitio.

Definitur Pleuritis a Galeno (q. de cr. p. s. c. d. & intro. sag. lib. medico cap. 12.) Inflammatio membranae quae costis subtenditur. Quae quidem voce legitima potissimum & vera Pleuritis comprehenditur: Nam aliqui per Pleuritidem etiam quemcumque lateris dolorem extra inflammationem auctores intelligerent. Sed proprius & necessario debet esse eius membrana inflammatio, quae quasi definitionis vocat in se complectitur: Nam pars affecta proprius est membrana sit. cuius sive ea primario sive secundario inflammatur.

Pars affecta.

Quidam existimant peccasse graviter Jacotium & Gondelium, quod locum affectum Pleuritidis non Pleuram sed Pleurosterni sternerint: Dicunt enim in Peristio tam esse cavales venas & tam paucas, ut inflammationi neque seges neque materia subministrari possit; In Pleura esse vasa magis grandia & frequentia. Sed Respondendum est inflammationem propriam sumptam in Peristium non cadere, sed posse abusu etiam inflammationem dici.

DIFFERENTIA.Differentia

Differentia Pleuritidis varia potuntur a quatuor fontibus. I. A parte affecta. II. Ab invasi-

Invasionis modo. III.º Ab Accidentibus proprijs
sive excetis. Et IV.º A materia.

A parte affecta, quam obsidet inflamma-
tio varia sumuntur Pleuritidis differentia.
Quaedam enim inflat & distendit membranas,
quaedam musculos.

Membrana autem costarum duplex, Interna
& externa. Externa Pleura dicitur: In-
terna Periostium. Ergo est quedam inflama-
tio Pleurae membranae costas succingentis:
quedam Periostij costis adherentis; quae tamen
Periostij inflammatio inflammatio propria non
dicitur. Quamvis Sol. Mercurius. Med. Hisp. c. vi
l. ii. de curatione morbi interneri dicat etiam
Rujus inflammationis magnam habendam
esse rationem, nam ex inflammato costa-
rum periostio dolorem oriri cognitum et cu-
ratum usque adeo difficilem, ut laborantis salu-
tem et gloriam Medici non raro perdat.

Membrana autem succingentis, nimirum Pleura,
varia sunt partes: Superior, Inferior, Anterior,
Posterior. Hinc IV oriuntur Pleuritidis differ-
entiae. I.^a Intercostalis, quae superiorum est co-
starum. II.^a Hypochondriaca, quae est inferiorum
& spuriarum. III.^a Mediastina, quae est sterni
costis & intercipientium membranarum &
Pleura duplicaturam costarum. Et tandem IV.^a
Thoracica sive dorsalis, quae omnium est pericu-
losissima.

Quatuor autem haec Pleuritidis Species a
quatuor venarum rivis, tanquam ab Aqua-
ductibus derivantur. Pror Species ab interco-
stali ramo. Secunda ab azygo. Tertia a
mammaria. Quarta a venis Thoracicis.

Musculi autem Thoracis alij sunt inter-
costales, alij intercostalibus superstrati:
intercostales interni sunt vel externi. Hinc
iterum varia Pleuritidis emergunt differentia.
Alia enim inflammatio est internorum, alia
externorum musculorum.

Aliquando etiam fit ut & alij musculi
Thoracis inflammantur; atque hinc etiam
alia

A parte
affecta,

Pleurae alia

Periostij,

1. Intercostalis
2. Hypochondri-
3. Mediastina.
4. Thoracica.

Musculor:

internor:

externor:

Alia oriuntur Pleuritidis differentia. Alia enim dicuntur vera & exquisita; Alia spurcia & non exquisita

Pleuritis
vera existit.
- non existit.

Inflammati Pleura si sit primaria, vera et exquisita Pleuritis est. Inflammatio autem muscutorum internorum primaria, pleura vera secundaria, vera quidem est Pleuritis, sed non exquisita. Ad hoc ut de essentia vera Pleuritidis sit, membranam costis subtonsam inflammari, sive illud primario sive secundo fiat.

Spuria.

Inflammatio autem internorum muscutorum intercostalium remotiorum nota simpliciter & spurcia Pleuritis est. Reliquorum muscutorum magis remotorum magis spurcia.

Ab invasionis modo.
primigenia.
succidanea.
Ab excubitis.

Ab invasionis modo etiam sumunt differentia. Quaedam enim Pleuritis est primigenia, quaedam vero alio morbo succidanea.

Ab accidentibus propriis sive excubitis alia sunt differentia. Quaedam enim Pleuritis est sicca, quaedam humida. Humidam appellat Hippocr. in qua aliquid exspuitur. Siccam spiriti expertem. Fit autem ut spiriti expertis sit Pleuritis quatuor de causis.

- I. Quia materia expectoranda adhuc cruda est.
- II. Quia licet non cruda, tamen ob crassitatem sive tenuitatem non est idonea ut humidus vapor eam complecti possit.
- III. Quia ob metum doloris ager non audeat expectorare.
- IV. Ob debiles et invalidas ad expectorandum vires.

A materia biliosa,
sanguinea,
melancholica,
pituitosa.

Tandem etiam a materia sumunt differentia. Pleuritis enim alia est Biliosa, Sanguinea, melancholica, vel Pituitosa.

Frequentissimam biliosam esse scribit Hippocr. & Galen. Pleuritides fecerunt omnes biliosas esse putat, ut Peripneumonias pituitosas.

Pituita

Pituita autem dicitur raro Pleuritidem
facere, quod crassior sit, quam ut densam
membranam Pleuram possit subire; quod
innuit Dictator Medicina Hipp. lib. 6. ap. 33.
Ubi ita ait, Qui acidum eructant, raro
Pleuritici fiunt. Per illos autem qui aci-
dum eructant ibi humidi temperamento &
pituitosi intelliguntur. Doctus vero Haller.
in comment. d. ap. ait hodie longe aliter
fieri quam tempore Galeni, quotquot enim
a Pleuritide corripuntur hodie, a pituita
corripit dicit, quod iudicant spūta alba et
spūiosa: quae tamen spūta raro apparet
Galeni, sed in suo climate, uenit.

Ego vero existimo et a Melancholia et
a Pituita vel nunquam vel raro fieri Pleu-
ritidem; nisi vel Bilis vel Sanguinis mixtu-
ra humores inflexi idonei reddant.

CAUSE.

Causa Pleuritidem efficientes sunt vel In-
terna, vel externa.

Interna huius Pleuritidis causa dicitur
Antecedens et Coniuncta. Antecedens est
Causa septuaginta cum impetu fluxus. Con-
iuncta est plura oratione consistens.

Posunt autem Pleuritidis causa esse omnes
humores, potissimum tamen Sanguis et Bilis
in membranas et musculos fluxentes, et tri-
moram in parte obesa facientes. Raro autem
ex paulatina congestione vel
fit Pleuritis.

Denique causa Pleuritidis interna omnes illae
sunt, quae sanguinem, fluxionem, et impetum
mouent: quemadmodum sunt immoderata
sanguinis copia, eiusdem exagitatio, tenui-
tas et feruescentia; quae fieri potest a Bal-
neis, ab Aestu, ab Exercitatione immodica,
ab Animi exardescencia, a Furoribus: Item
ab Aq. frigida; potione, vel Comestione uiridis,
vel etiam

Aut pituitosi
pleuritici
fiunt.

vel nunquam
vel raro.

Causae.

Interna
Antecedens
Coniuncta.

vel etiam ex potu meracioris vini, & praesentim post exercitationem. Hinc tandem accedit naturalis lateris imbecillitas, quae facile humorem fluentem excitat.

Externa

Externa causa Pleuritidis sunt duplices, vel naturales, vel non naturales

Naturales

Externa naturales sunt. Habitus, Regio, Aetas, Anni tempus, Temperamentum, Siccitas in calidam vergens & inclinans.

Non naturales

Externa non naturales sunt quamplurima. Haec tamen frequentiores, violentia, Crasula, imposturae Venenis usus, Magna pila usus, Ictus, Casus, vociferatio, & Ambiens serpens: Praecipue refrigeratio post exercitationem. Hinc Hippocr. in ap. xxiii Hyeme Pleuritides. &c.

Signa.

Signa

Signa sunt duplicita, Diagnostica & Pro-

Diagnostica

gnostica. Diagnostica iteum triplicita, Pathognomonica, Epignomonica, & Epiphnomonica. De Diagnosticiis Pathognomonicis primo agemus.

Pathognomonica

Signa diagnostica Pathognomonica vera & exquisita Pleuritidis sunt v. Lateris dolor punctorius. Difficilis respiratio. Pulsus durus serratilis & inaequalis. Febris continua eaq; acuta. & Tussis. De singulis ordinem agemus.

Notant: vera

v.

Dolor lateris

Primum itaq; signum pathognomonicum est lateris dolor punctorius. Dolor quidem est ratione distentionis & intemperiet calidae: punctorius ratione partis, quae nervosa est & membranosa. At nervosa partes, quia sunt exquisitissimi sensus, lancinante dolore acsi acsi punguntur, afficiuntur.

punctorius:

extensivus:

Sed omne alia etiam sunt dolorum species in Pleuritide? Authores adhuc quos ponunt: Alterum dolorem extensivum, quod ob tenuitatem membranae & sympathiam facile se extendat. Et praeterea Hippocr. in lib. de vict. caec. in morb. acut. dolorem gravativum etiam vult Pleuritidi adesse

gravativus:

a Sic enim ait. Si ad mammas & brachium
 a gravitatis sensus feratur, venam tuberculum se-
 a caro operet. Est itaq; in Pleura inflam-
 mata triplex dolor; Punctivus, Extensivus,
 Gravativus: quorum duo priores parti oblesse
 prope sunt. Gravativus vero ab humoris
 copia est.

Secundum signum est difficilis respiratio.
 Difficultas autem respirationis duplicem
 agnoscat causam, Thoracis inflammationem,
 a qua ejus visus algetur, & organorum respi-
 rationi dicatorum contumaciam.

12.
Respiratio dif-
ficilis.

Ordinaria. n. Pleuriticorum respiratio est
 parva & frequens, qua aliqui respectu febris
 magna esse deberet. Sed parva est ratione
 doloris, prohibet enim acutus dolor quo mi-
 nus respiracionis organa tollantur. Magna au-
 tem respiratio dolorem adgeret; tum propter
 motus violentiam: tum quia distendit &
 premit inflammatas partes. Parvitatem au-
 tem hanc natura velocitate & frequentia
 compensat.

parva &
frequens.

Tertium signum (Diagnosticum & patho-
 gnomonicum) est Pulsus durus, inaequalis,
 & serratilis, sic dictus quod in modum reci-
 procantis serrae tactum feriat. Durus autem
 est ratione inflammationis, qua perpetuo de-
 titum pulsus habet comitem; Durus etiam ra-
 tione partis affectae, qua dura est & membra-
 nosa, & qua tensa vicinas partes extendit.
 Inaequalis autem est pulsus ob arteriarum
 inaequalem motum, in quo nimirum arteriae par-
 tes inaequaliter pulsant, ut alia altius alia de-
 pressius videantur. Communicatur autem me-
 brana affectus arterijs, quia Pleura partibus
 omnibus in Thorace contentis & arterijs
 communem sortitur tunicam.

13.
Pulsus durus,
inaequalis,
& serratilis.

Quartum signum pathognomicum est
 Febris continua & acuta ob Cordis viciniam.

14.
Febris continua
& acuta.

Immuum

27
omnium enim internarum partium inflam-
matio febrem habet perpetuo comitem.

Febris autem haec licet continua sit, tertio
tamen die exacerbatur: eo quod habeat ali-
quid de natura tertianae. Nam Pleuritis
exquisita est aut a tenuissimo sanguine,
aut a Bile, cuius hoc proprium est de tertio
in tertium diem moveri. Et praeterea
febres omnes acuta sunt docet dictator no-
ster Hippocr. Imparibus diebus mo-
ventur.

V.
Tussis.

Quintum et postremum signum patbo-
gnomonicum est Tussis: quae fit ab ex-
siccitate sero a parte inflammata in Pulmo-
nes, ad eius extrusionem Pulmo incitatur.

Observavit autem Galenus In omni
inflammatione exsiccari perpetuo sero
quoddam tenuissimum, praeterquam in cute,
ob eius densitatem et crassitiam.

Sicca utplur:
in principio.

Tussis autem haec in principio utplurimum
secca est, quia Pulmonis concussio ob seri
tenuitatem irrita est.

Atque haec sunt vera et exquisita Pleuri-
tidis Patognomonica signa, quibus ab alijs
omnibus affectibus distinguitur; veluti a
Pleuritide notata sive spuria, Peripneumonia
et Hepatitide.

Signa spuria
pleuritidis:

I.

In notata autem Pleuritide, quae plerumque
in externis Thoracis musculis fit exigua
vel nulla tussis est, sero in capacitatem
Thoracis aut nullo aut exiguo exsiccante.

II.

Pulsus non adeo durus est ob carnosarum
partium inflammatarum naturam: 3. Febris

III.

remissior est ob distantiam Cordis: 4. Non

IV.

potest ager in latere dolens procumbere,
et ad motum manus lateri affecto dolor presentis.
Secus ac in vera Pleuritide et in omni in-
flammatione interna: Ibi enim ingravescit
dolor ex decubitu in sanum latus (eo quod
tumor

tumor dolorem excitans fundeat, aliam
causam addit Cal. Aërel. quod decubitus
in sanum latus tumorem exprimit in agrum
partem & tumorem auget; Contra decubitus
in agrum latus tumorem detrahendo tūno-
rem minuit. Accedit quod in inflam-
matione musculorum dolor est pulsatilis &
concursum arteriarum, quæ in carnosis par-
tibus sunt copiosissima & amplissima. In
membranosis minores & pauciores.

Ceterum quoniam Pleuritis vera duplex est
Alia in qua inflammatur primario membrana,
secundario musculo, quæ exquisita dicitur. Alia
in qua musculo primario & membrana secunda-
rio inflammantur (non exquisitam vocant)
Medicus hac ratione utramque dignoscet.

Si inflammantur musculo, dolor in principio
vehementior; quia membrana liberam habet
exclusionem; Musculo autem a costis undequa-
que premuntur. Pulsus autem non adeo est
durus.

Porro Dolor pulsans & Hepatitis (x inflam-
matio hepatis) saepe mentiuntur Pleuritidem,
& peritis etiam medicis ob similitudinem
plerumque imponunt.

Verum enimvero in Hepatide dolor
non est punctivus, pulsus non adeo durus,
tusis perpetua est sicca, dolor etiam gravans
in Hepate; Adest præterea durities & tentio
hypochondrii dexteri; Adde et hoc quod in He-
patide plerumque adest præurba alvi proluvies

In Pleuritide vero dolor est gravans,
pulsus undosus & mollis, difficilior respiratio,
& genarum rubor.

Signa Pleuritidis Epigenomena sunt Phe-
nitis, Alvi fluxus, Orthopnoea, Maculae pte
thoracem erumpentes, Rubor dorso & scapularum.

Epiphanomena vero materiae peccantis
qualitatem demonstrant.

Hæc autem

Signa Pleur.
Exquisita,
& non exigite

Hepatitis
Signa

Pleuriticum.

Signa Epigtn.
Pleuritid.

Epiphanom.

* Aniglando etiam Pleuriticos Aëssa contingit, &
tamen nihil emulsi. Nam pleuritis etiam con-
tūmax concoctis difficit esse potest, quæ
maxime etiam piosiosa existit. Al. Trall. vi. cap.

Hæc autem considerantur in colore linguae
& in spūtis.

Lingua color.

De lingua color hoc pronūciavit dictator
noster Hippoc: Quibus inquit Pleuriticis
lingua continēta bilē colorata est septimo
die iudicantur. Sublivida autem vīlla in
lingua tūmescens difficulter solūta iei mor-
būm significat.

Spūtum.

De spūtis autem hæc notanda veniunt;
Spūtum rubrum sanguinis dominium arguit.
Flavum bilis: Vividum vero spūtum vix
indiciū est.

Observatio ad

diagnostica.

Signa Pleur:

Observandum autem est quod Pleuritis, cum
sit tumor contra naturam, aut resolutum, aut
suppuratur, aut (in scirrū atq; sine) in gangra-
nam abit, vel tandem in alios morbos transmū-
tatur.

Resolutio.

Resolutio est dissipatio maxime expectanda
est: Nam si hoc possit fieri & natura robur,
& materia peccantis tenuitatem arguit. Et
præterea talis curatio sine illa partium
ulceratarum offensione perficitur.

Suppuratio.

Secunda laus est proxima debet suppara-
tioni, modo fiat ut convenienter pus illud
expurgetur.

Saluta signa.

Suppuracionis autem futura signa sunt
dolor intentior, Febris ardentior, Respiratio dif-
ficilior, Pulsus durior, Insuper molestior,
Major gravitatis sensus. Cum autem in
prociectū est ut vomica illa rumpenda sit,
advenit Vigor inordinatus, vellicata nimirum
membrana, & tūm fit statim omnium
symptomatum remissio.

Mæ expur-
gatio. 1.

Expurgatur autem effusum pus, aut
per ἀναξάσπον expectoratur per os; quæ
propria est Pleuriticorum, Peripneumoniorum,
& Empyricorum crisis, natura maxime fami-
liaris & consueta: Fit enim per loca conse-
centia; & facultatum omnium validam vim
& robur indicant.

Aliquādo

30.
11.
Aliquando fit ut illa materia per vias expurgetur, per vias idoneas; quicquid ferunt recentiores. De quibus vix vide elegantem scribentem Andr. Laurentium opor. Anatomicor. lib. III. quaest. XIII

III.
Aliquando autem haec colluvies expurgatur per Diarrhoeam (vel alvi fluxum) quae quidem expurgatio mala est: Etenim coctionis vim in ventriculo labefactat, Distribuitur vim in gracilibus intestinis, Excernit in crassioribus. Atque ita fit saepe alvo profusente caudales Dysenteriae saepe veniat, quae fractis iam visibus aegrum miserabiliter exerceat.

IV.
Aliquando etiam per abscessus superiorum vel inferiorum hoc pus expurgatur.

Si vero nec ut solvi nec suppurari possit, statim in Gangrenam abit, a qua statim mors, Memini me vidisse Pleuriticorum secta caetera quasi de caelo tacta, costasque ad vergerent lividas factas.

Saepe etiam in alios affectus mutatur Pleuritis, ut in Peripneumoniam, Empyema, & Phthisin.

Signa Pleuritis Prognostica alia sunt finis Atri iudicij, alia salutaria.

Primum, inter Pleuriticis, dextra sinistra est periculosior; Cordis enim nucleo in latere sinistro magis inclinatur, & praeterea cum latere Dextrum sinistro sit fortius & robustius, gravior et major est causa, quae dextrum afficit, & hinc etiam periculosior. Si tamen felix futurus est eventus, citius ex sinistra Pleuritis, quam ex dextra expectanda est Crisis.

Secundum, Pleuritis Mediastini est periculosissima.

III.
Tertium, inter Pleuriticos, quibus initio viae sunt exspirationes; secundo, tertio, aut etiam quinto die moriuntur; quos si evaserint, septimo, vel nono, vel duodecimo die incipiunt suppurari.

Quartum

f. disputat utrum dexteri an utriusque lateris Pleuritis deterior sit. H. Metcensal. prolixior. lib. III. cap. 7.

Signa Pleuritis Prognostica

Infausta
1.

II.

III.

IV.

Quartum, quibus Pleuriticis dorsum multum erubet, humeri incandescunt, alvis perturbantur, & visceri multumque fetida bile fertur, illi secundo die intereunt. Et haec est illa Pleuritis, quae dorsalis dicitur.

Pleur. dorsalis.

V.

V. Sicca Pleuritides et spiritus expertes gravissimae sunt.

VI.

Sextum, Pleuriticorum spiritum sincerum (non variegatum) viride, spumosum, livescens et ariginosum pessimum est.

VII.

Septimum, qui intra XIV dies sursum non (a. non perfecte) pergunt, usque ad suppurationem sit transitus. Hipp: V. apb. III.

22
23
22

VIII.

Octavum, quibuscumque Pleuriticis multum in pectore spiritum est, et facies aëroris plena, et oculus ictericus et caliginosus, necessario moriuntur. Et quod in talibus collapsum omnium facultatum signa elucet; Animalis quidem, quod nulla tum sit ad excretionem concussio in thorace; Sensitiva, in obscuritate visus; Naturalis, in ictero; Vitalis, in moesta facie.

IX.

Nonum, si Pleuritidi stillicidium sanguinis ex naribus accedat, malum: Quia sider δαίμων κελυρόν: nihil patrum iudicatorum est.

X.

Decimum, Pleuritides sine convulsionibus periculosiores sunt, quam illae quae fiunt cum convulsionibus. . . . . Sciendum autem est hoc loco Hippocratem vocabulo convulsionis (non pro vera convulsione, quae si Pleuritidi superveniat letale est) sed xalagyonius adus, abusive usum pro motu thoracis concussivo a valida thoracis contentione, quae huius perficitur. Atque haec sunt prognostica sinistri iudicii, nunc ad salutaria progrediamur.

Salutaria

I.

Primum prognosticum salutare est, in Pleuritide si spiritum statim apparat morbum breviorum arguit. Hip. I. apb. XII.

II.

Secundum, omne quod dolorem jurat bene fit

beneficium & salutaris est.

Tertium, spiritum flavo exaete permixtum cito & facile expurgari bonum est.

Quartum Pleuriticis bonum est alvum leniter mollescere, spiritum elevari, strepitus millos in pectore presentiri, & urinam planide ferri.

Quintum, Pleuritides biliosa simul & sanguinea ut plurimum nono vel undecimo die judicabuntur. Cui qui humores maxime mobiles, & fere omnes ad salutem vergunt. Atque haec quidem sunt signis prognosticis, nunc ad curationem veniamus.

CURATIO.

Pleuritidis curatio tribus instrumentis praeficitur, Pharmacia, Chirurgia, & Diata. de Diata primum agemus.

In Pleuriticis vita ratio ita instituenda est. Aer sit lucidus & temperatus, ad calidum potius quam ad frigidum inclinans; frigidum enim Thoraci inimicum Araxadagon & constitutione sua dolorem inducit.

Decumbat aeger in affectum lateris, quantum possibile est, ne fiat suspensio partis inflammata; Capite decumbat medioziter elevato & molli culcitra.

Cibi sunt molles & cocti faciles, omnis aliena qualitatis expertes. Acida omnia, salsa, acida, adstringentia vitentur: postrema enim illa humorem exasperant & araxadagon impediunt: victus tenuis praescribatur, si vires ferant, usque ad quartum diem: Interim vero dum suscipiendi aliquid in Pleuritide edocetur, concedantur aegro Poma Citria ex saccharo cocta, Floridacium curiose coctum cum panis Amygdalis dulcibus, Jusculum pullorum & gallinarum, & similia. Vinum autem, quia viscera accendit, & antecedentis causa organum excitat, fugiendum est.

Potus

Curatio.

Diata.
Aer qualis.

Decubitus.

Cibusten:
& facilis,
non acris,
non adstring.

Vinum vitand.

Adversus libellulam, galeam, peris, amantiam lecti, ut
nuncupat in obsequio, de qua
causam, aut ego, aut peris.
frigida, vel aqua, vel gravine, vel aceto. 13

420
pellionatus, non est dygnus, utrumque ad hunc resonat,
sed etiam in eo quod videtur in quibusdam, si tunc
addatur melius est. Mentibus si tunc non fit.

Potus.

33.
Potus autem sit Aqua hordei, vel Aqua simplex cocta & saccharata, vel ejus loco Cerēvisia nostra tenuis saccharata, Ptiⁿ sana, Meliceratum, quod in biliosa Pleuritis distantiis, in pituitosa meracius exhiberi potest.

Pleuritis autem cum sit inflammatio a fluxione orta duplicem habet causam antecedentem & conjunctam. Causa antecedens est humor fluens: conjuncta humor qui fluxit.

Humor fluens vacuandus & revellendus.

Humor fluens peccat quantitate, qualitate, & motu. Quantitas ergo vacuanda, qualitas alteranda, motus revellendus.

Chirurgia.

vacuabitur & revellatur simul humor fluens phlebotomia, purgatione, cucurbitulis, fraxionibus, ligaturis.

PHLEBOTOMIA.

Phlebotomia institutio.

De Phlebotomia multa inquirenda sunt, Quantum, Qua parte, & Quando, & Quomodo fieri debeat.

quando.

De tempore convenit inter omnes, statim nulla interposita mora, mittendum esse sanum quincem quavis hora; primo, secundo, tertio, quarto die, quidam quinto aut sexto vocatur medicus, & tamen adhuc animadvertat, per omnem fluxionem atque humoris orgasmum & levitatem.

Ego etiam septimo die scilicet venam, quod ipse prebat Hippocr: VII. Epid. qui Anaxioni pleuritico septimo die venam secuit.

Statim.

qua parte

De parte autem qua, & loco sectionis maxima disceptatione certatur. Arabes primo secant saphenam oppositi lateris, mox oppositam cubiti, tandem eisdem lateris venam, Arabes autem hac inducti ratione erant, quod revulsionis hac sit lex ut fiat ad opposita eaque distantissima. At dicitur

dextra dextra non sunt opposita, sed sunt
prima inis, antica postica, dextra sinistra.
Vesalius dextram cubiti venam in omni pleu-
ritide secari perpetuo voluit: quia inquit,
omnis Pleuritis ab azygo fit, est autem
azygos tantum in dextro latere.

Nos autem, Graecorum vestigijs insis-
tentes, a latere dolente venam secabimus,
adeo ut & vacuans, & revellens, & deri-
vans sit phlebotomia. Derivans autem,
quia a proximis venis sanguinem educens,
revellimus, quia servamus legem contrarittatis
quam xal' & w' Graeci vocant, sunt nimirum
externa internis opposita, quam oppositionem
Arabes ignoraverunt. Fatior quidem veram esse
Arabum doctrinam de oppositione, q' sit ad
distantissima, nimirum ubi prophylactica &
praeservativa methodo utendum est, et locum
hoc habere in affectibus, qui paulatim excitant:
Sed in morbo acuto & praecipiti proximam
ventalem (v. proximam cavitationem) secat Hippocr.

Quia autem Vesalius de azygo obtulit, falsa
sunt: nam & ab intercostali vena & a Tho-
racicis, & a mammaria sunt Pleuritides apud
Hippocratem & etiam rami vena azygos
ad sinistrum latus feruntur: Adde quod in
Anatomia observamus thoracicas venas ab ax-
illaribus venis ortas, cum ramis vena azygi
coire & conjungi; Atqui basilica vena in
cubito, a ramo axillari ortum habet, ita ut
latior sit a sinistro latere ad cubitum sini-
strum, quam ad dextrum via. Itaq' sic
habet ex parte lateris dolentis semper
secundam venam, non quidem omnem, sed
Basilicam, ex mandato summi Hippocrat.
qui internam secari jubet.

Quantum vero attinet ad quantitatem san-
guinis

A parte afu
dextra lateri

Vesalius
carpitur.

Basilica.

Quantum.

In Venae Azygi productione videt admodum
ana. Nam plerumq; dispergit ad in
intercostalium spatium: inferiorem
tritionis; ac tunc superius ad superiora
intercostalia dispergitur, hinc Venae in
intercostales dicitur, et a Cava vena exortae.
Plerumq; ad latus dextrum spinae dorsi
videtur: aliquando in medio.

Contingit etiam ut utq; azygos sit,
sed conjugis habeat in latere sinistro.

Graecis } xal' $\frac{1}{2}$ w est in latere ^{senes}
Arabib; } ^{Uppos}

24

Copiosus &
largiter

quibus, ea semper sit copiosa, habito coru
ports & aeri vitium respectu; non tamen
usq; ad deliquium animi, nam in affectibus
Thoracis lipothymia suspecta est

terminus

vacuationis autem terminum coloris
mutationem static; donec nimirum ex malo
sanguine rubentior appareat, vel pro pncis &
livido rubidus exeat: debet autem pluribus
vasculis excipi sanguis, ut mutationem ma
gis conspicuam habeas.

In Calidis vero & Humidis nativis, ut
pueris, & quibus rarus est corporis habitus,
cavendum ne copiosior sanguinis detractio
vires resolvantur. His igitur parcendum q
dem est, & his potius aut ter, si opis est,
iteretur vena sectio. (Prima laus mihi obtulit
ex sectione pueri sexennis, & ante IV annos
idem feci in febricitante puero quinquenni)
Sed hoc caveatur, ne hoc fiat in acerbatione
febris sed remissione; nam cum irget febris
sanguinem mittere. Cuius inq; Celsus —) est
hominem jugulare.

in remissione
febris

in omni
etate

In hoc autem morbo omnis aetas ple
botomia est capax, potest enim non solum
viris, sed pueris etiam & gravidis admini
strari.

PHARMACIA.

Pharmacia

Jam macte animo, accedamus ad tem
periculosi morbi pharmaciam. Sed tamen
antequam id efficiam, opera pretium mihi
visum fuit leges quasdam statuerem, qua in
pharmacia Pleuritidis vobis ferre, tecta, &
inviolata observanda sunt.

Secundae leges

Purgatio ne
fit violentis.

Lex prima. In Pleuritide alvum nunquam vehementius move
Spitorum enim motum impediunt, & deinde
ex inflammatione interna nihil detrahunt,
Tertio in Peripneumonia & Pleuritide suspen
ctum

etiam est alvi profusivum. Aerea est sententia Hippocrat. (vi apb. xv) Pleuritide et Peripneumonia fluxus alvi superfluous, malum.

Lex secunda. Nunquam iure vel probe medicamentum, quod astringendo purget, qualia sunt Myzobalani, Ababarbarum in substantia (quomodo sumptum astringit purgat, in infuso purgat, tussim astringit.) nisi fortasse incipiente Pleuritide hac usurpetur, et lenientibus alijs medicamentis permiscuantur.

Tertia lex. Vehementius frigida, qualia sunt Narcotica, non imperabis, (removantur enim spūta) nisi forsan acerrima et subtilissima sit fluxio, tūm enim pōnullo frigidioribz uti licet: quemadmodum Sem: Lactūca, Portūlaca, Papaveris albi, in aqua cum alijs pectoralibus decoctis. Cūm enim tenuis et difficilis est spūtum, excellentis naturā conatū subterfūgit: Opportet igitur, ut tūc acrimonia corrigatur, tenuitas emendetur, ita tamen, ut Expectorationi non des damnum: Ad hanc rem, prater superiora, etiam faciunt Syrup: de Nymphæa, de Papavere simplici, et nucis cilago Sem: Cydoniarum, vel Sem: Pylly extract: in aqua Scabios: et mixt: equali parte Syrupi Violar. (quod et prodest in Aphtis.)

Quarta lex. Nichil imperandum est, quod acetum recipiat, hoc enim pectori inimicum est. Nam licet Asceena in Pleuritide Syrup: acetosum praeferensit, existimandum tamen est, ipsum hoc magis respectu aëoris febrilis, quam materia in pectori conclusa gratia fecisse: Nam alioqui revera, quae pectori accommodantur, dulcia esse debent, aut dulcibus permisceri.

Quinta lex. Quicūq; Pleuritico offeruntur calida

36.
Purgatio ne
sit vehementis

II.
Non astring
purg:

III.
Cave a frigi
distimis.

IV.
Acetum ablit.

V.
calida

calida ^{37.}
exhibeant.

calida esse debent, nam licet oblatum
frigidum ratione febriis prodesset videtur,
spiritus tamen vias intercludit: Hinc autem
plus damni, quam inde commodi.

VI.
Varianda
remedia.

Sexta est Ultima lex. Pro varijs tem-
poribus variari debent remedia. In initio
cum spiritum aut nullum, aut liquidum est, aut
album & eridum, ea remedia conveniunt, quae
cum quadam lenitione tenues humores flexioni
aptos increasant. In incremento autem, cum
sanies ex affecto loco jam residat, &
spiritum flavum pauloque crassius respicitur,
tum detergentia & attenuantia increaspan-
tibus sunt interponenda. In statu cum-
jam purulentum vel cruentum spiritum ex-
spicitur, detergentia & attenuantia validiora
permittenda sunt. Tandem in declinatione
cum vis symptomatum deservit, sola atten-
nuantia & detergentia in usum trahantur,
remotis increaspanantibus. Cum autem sub spi-
ritu cuiusdam caliditatis exsudet, et quavis modo
in Thoracem influat spiritum, sanguis quo-
que qui in Pleuram deflucit non statim
universus, sed alia eius pars citius, alia
tardius putrescat, ex lege et moderamine
medicis attenuantia & detergentia increas-
panantibus misceat, ut ab ipso morbi initio
sensim & ordinatim, per intermedia tem-
pora ab illis ad haec, et ab his ad illa
fiat progressus, eo usque dum ad declinationem
deventum est, quod certissime cognoscitur
ex spirituum mutatione. Itaque huius
Sexta legis haec summa est. Tenue spi-
ritum increaspa, crassum attenua, quod inter
utrumque est remedio inter utrumque parato
cura. Verum haec nunc perspicuis ex-
emplis illustramus.

legis VI^a
summa.

Itaque post

Itaq; post phlebotomiam si non misisset
dolor, & corpus sit cacochymum, levi catharu
etico alius sollicitanda est. Veluti Mamma,
Castia, Syri: violato, Syri: Rosato solutivo, &
similibus. Quamvis enim Hippocrates suo
tempore valentissima propinaverit, vel de
factu vel ignorantia benigniorum: tamen
post inventa nostra Benedicta, illa prius
sodierna praxis non fert.

Clementis itaq; & benigna potionis pecto-
ralis laxantis tale sit paradigma

℞ Liq;iticia ℥j

Capillar: Vener: M℞.

Past; lar: mundatur: ℥j℞.

Hordei mundati ℞j.

Flor: Boraginis

Violarum an ℞℞.

fi. omnium decoctio J. a. in colatura ℥ij,
dissolve Mamma ℥ij, Mis. fi. potio.

vel potest addi illi decocto mamma ℥j
addendo insuper Rhabarbar: (℞℞, vel ℞ij)
in substantia subtilissime pulverisati, ℞℞
in principio; Nam, quemadmodum dixi, licet
in statu & declinatione astrictio metuenda
est, in principio tamen predest sistendo
fluxionis impetum. Quod si magis
arritet aegro conficiatur Bolus, hoc modo.

℞ Cassia recentr extracta ℞ij, alq; ℥j.

Rhabarbari subtilis: pulverisati ℞℞.

Glycyrriza, &

Sem: Anisi an ℞j.

Sacchari, s; q. fi. Bolus, quem sumat
vel solum per se, vel cum Syrupo de Nictis,
& l;isibus una commixtis.

Sed hoc tamen interim notandum est Pleu-
riticam non debet tunc frequenter licet etia
blandis

hic Bolus in ℞, aut ℞ minoris bolus di-
videndus, & alternatim protinus omnis
sumendi, cum cito corrumpat, ut potio
q; Aera non ferant.

30.

Purgandum
leniter.

Cathart:
benign:

℞ Glycyrriza

℞ libetatur a
lapis

Bolus ad
uicm.

Clyster safe
insiciend:

blandis remedijs purgari: Hoc enim Lavand u
purgiv impediunt. Itaq; succidanei venient
clysteres, cuius frequenter insiciendi hic
sequens sit exemplum.

- ℞ Radic: Althea ℥i.
- Malva
- Bismalva,
- Parietaria,
- Dentis Leonis,
- Mercurialis,
- Beta,
- Flor: Chamameli.
- Meliloti ℥m. ℞j.
- Sem: Anisi ℥ij.
- Ficium paria ℥ij.

Fiat omnium decoctio s.a. in colatura ℥ij
dissolve Diacatholiconis ℥ij. Olei violacei
& Mellis Mercurialis, an ℥ss. misce fi. Clyster.

Sed quia opus est agro familiari, quo
utatur, Apozemate, quod spiritum promoveat,
maturat, & anaxadagorv non impediat, &
una febrilem calorem temperet; Ejusmodi
a vobis prescribi potest.

- ℞ Liquiritia rasa, ℥ss.
- Paspular: mundatar: ℥j.
- Hordei mundati, ℥ij.
- Violaria,
- Troscilaginis,
- Scabiosa,
- Capillar: Veneris, an ℞j.

Fiat omnium decoctio in colatura pinta una
uinaria s.a. (qua largo modo sumpta ℥ij
medicas constituit, vel saltem ℞ij, aut ℞ij
uncias) dissolve Syzupho de capill: Veneris.
& de Papaveris Rando an ℥i. misce, fiat
Apozema.

Vel si

Martial: ℥m. Epig: ℥ss.

Utro lactueis, & mollioris uteris malvis:
nam faciem duro, Pabre, cacatis habes.

In his regionibus sufficit hac desis, nam
℥ij, vel ℥ijss contineri sat diu non possit;
sed statim elaboretur.

que omnibus, qui jam xxii annu ex
cesserunt, praeberi potest.

Desis ℥ij
plus castr con ℥
trahit a potest,
in hoc climate.

Apozema
spirit: promor:

vel si materia fuerit frigidior & pitu-
osior. hac ratione Apozema componetis.

4 Capill: ven.
Adiantli,
Linguae cervinae,
Vigulae caballinae,
Hysopi an Mj.
Sem: Anisi
- Faniculi an Sj.
Pastular:
Jujubar: an Sjß.
Flor: Rosarum
- Byglossi an Pj.

Antbos sive Rosmarini Pß

Fiat omnium decoctio s. a. in colatura lb ij.
(sive pinta vinaria) dissolve Syr: Capill: Ven: Sjß.
Syr: de Praslio Sjß. misce fi. Apozema.

Ex hisce duobus Apozematum exemplaribus,
& secundum materiam peccantem, & secundum
tempora morbi omnia a prudenti medico
pro re nata poterunt accommodari.

Præter hæc Linctus etiam præscribendi, q
in initio tales erunt.

4 Syr. de Violis,
- de Jujubis an Sjß.

misce fi. Linctus.

Quodsi adsint ægro vigilie & tussis sicca
ex acri & tenui fluxione orta. Adde Syr:
Papaveris simpl. albi. Quidam deveniunt ad
Laudanum, sed hoc prudentissime agendum est.

Interea non omittenda sunt ea, quæ oc-
cultæ proprietatibus præsentant: Inter ea potissimo
ma habentur. Radix Lappæ purpurea exsiccata.
Dens aspi siccatibus.

Genitale tauri, vel Cervi.
quæ siccata, & in pollinem tenuissimum
redacta

90.
Apozema
in frigid: &
pituitosi.

In initio
Linctus

occulæ
condimentia.

¶ redacta ad ℥ij vel ℥j pondus exhibentur
cum Aq. Pimpinellæ ℥ij. vel ex Misce-
jam dictis potest confici hoc modo pulvis.

Pulvis.

℥ Radicis Lappa purpur.

Dentis Apri

Genitalis Tahri

Flor. Papaveris Rheas

Subtilis. pulverisator. an ℥j.

Corticis Avellanar. rubrar. ℥β.

Misce, si omnium pulvis subtilis, cupis ℥ij
aut ℥j, commixtam cum jussulo Saccharato
exhibe quotidie etiam bis in die, idq; in
morbi principio; Nam in ulteriore ejus pro-
gressu dicta faciendum non est.

Papaver
rheas.

Verum quoniam mentio facta est Papave-
ris Rheas floribus rubris: sciendum est illud
ipsam principatum obtinere. Est autem dictus
Rheas, quod flores ejus cito diffuant, et
inter se familiariter coeunt. Ex eo Papaveri
diversis modis paratur medicamentum, quod
mirifice hic prodesse et Antiores dicunt, et
ego experientia comperi. Laudabile testimo-
nium Francis: Valerioda lib. v. observation. l. iv.

de ea herba adfert. Adiectis (inquirit) Papave-
ris rubri floribus, qui in spiritu promendo et
Pleuritide lenienda vim multo experimento
comprobata habere deprehendunt: Familiariter
mihi usque solet id auxilii genus, quo ego in
numeros me sanasse (fide bona) testari pos-
sum. Cum Aq. decoct. Pimpinellæ et Scabi-
osa dare soleo, (quin et hujus Floris siccati
℥β. vel etiam ℥ij dari possunt.) addito
Syr. de Hyssopo, si febris magna non sit;
vel si auctior febris sit Syr. Violacio. Fiat
Potiuncula, et hoc in principio Pleuritidis.
Idem observatione 2^a lib. v. sub finem ita lo-
quitur. Nullo tamen alio auxilio magis
levata agra, quam decocto Flor. Papaver. rubri
quo

a quo utendum omni die cum Syr: de Hysopo
a inbebamus; valida data potione. Mirabiliter
autem flores huiusmodi laterum doloribus
valere quotidiana experientia docet. Vide
eund. autbor. observat. vi. lib. vi.

Alj vero ex infuso huius Papaveris Syri-
pium conficiunt, & non solum eum lingua
dum praebeant, sed iulepis & vulgari stisana
commixtum exhibent. vide eius descriptio-
nem in Antidotario Rhododai. lib. iv. cap. viii.

Alj ex Papavere Rhodod. conficiunt con-
servam, (cuius usum frequenter agro com-
mendant.) hoc modo.

¶ Conserv. Flor. Atticae

Capill. ven. an. ℥ij.

Flor. Papav. Rhodod. exsiccatiorum &
-subtiliss. pulverisat. ℥ij.

Dentis Apri, testis & pulveris. ℥j.

Syr. de Glycerabiza. q. s.

Capiat frequentor ad ℥ij vel ℥ij. (quae sere
constantia quantitas est.)

Alj Aquam floyam stillatitiam exhibent,
addito Syr. de violis, vel de liquiritia, ad
singulas Aquar: xv. Syroper: ℥ij. Quidete de hoc
flore Falic: Platerum. tom. 2. cap. 10. &
Cappivaxium lib. 2. praedios. cap. 3. ubi se ante

a die ex his floribus non raro usum memorat,
quia (inquit) dolor sedatur, Pleura roboratur,
a & spiritum provocatur. Caterum non posses
etiam quin ex ipsis Chymicis testimonium
de hac re petam. Querechanis certe cap. 7.
sua pharmacopoea restituta proponit aquam
quandam antiplcuriticam, egregiam &
laudabilem, qua asserit se desperatos brevi
sanitate sua restituisse. Et est talis

¶ Flor: Papaver. Rhodod. exsiccatior. ℥ij.

Cocalli rubri tenuis pulverisati

Corticium

Syr: de
Papavere.

Conserva.
a. bismatrae.

Aq. stillat.

Querechanis
antiplcuriti-
tica aqua.

Corticium Avellanae. cibar. subtilis.
pulverisat. an. ℥ss.

Seminis Cardui benedicti. ℥ss.

macerentur omnia per triduum ad ignem in
balneo Mariae, affunde Aq. stillat. Papaveris
Rheod. ℥j. Aq. Cardui bened. & Ulmariae
an. ℥ss. Deinde destilla per cineres calin-
das, & liquorẽ inde excurrentem serva usui.
Exhibe autem hujus liquoris ℥iij. addendo sin-
gulis dosibus Syr. de Papavere ℥ss. Datur
ante somnum, & si dolor non cesset, rein-
teretur.

Pluribus hic immoratus sum, tum quod
egregium in hac re remedium, tum quod Au-
thorem super ea re sententiam colligere
fuit animis. Quamvis autem sint, Cuius Ga-
lenus & post eum inter notorios (ex. Crunius)
qui noxium hujus medicamento usum esse voluit,
utpote narcotici; Non est tamen quod verum
animi, quandoquidem non tam manifesta
qualitate, qua valet increpandi fluxilem &
tenuem materiam, prodesse potest. Sed in
super occulta ejus est proprietas, & insignis
ad sudorem promovendum vis.

Licet autem Hiolanius dicat cap. v.
part. ii. de morbis Pulmon. (in fine) ea, quae
proprietas jurant, posse omni tempore exhiberi,
tamen in principio morbi potidorem hujus
remedy usum esse existimo. Atque haec de
Papavere Rheod.

Et quamvis hic finem facere possim,
tamen non omitam, quin vobis communi-
cem multoties comprobatum ejusdem Quercu-
cetani remedium, quo sine ullo alio re-
medio externo, multas Pleuritides quasi
jugulatas dicit. Est autem illud specifi-
cum quoddam sudoriferum, quod exhibendum
putat, si Pleuritis ultra tertium diem duret.

Conficitur

Quercetani
aliud.

Conficitur hoc modo.

¶ Pomum chitipendulum^a N^o i. excava
et illa cavitate inde Thuris masculi ℥j.
Sacchari candidi parum, et iterum com
plica hoc pomum; stuppis & papyro obvo
lutum, lente ad ignem coque, adeo ut liqua
tum Thuris cum poni substantia commixtum
sit. Hoc pomum ager deglutiat & super
bibat Aq. Card. bened. ℥ij. vel iv. &
Stagulis coopertus sudet.

Hoc remedio (ait) multos a se ex cumba
Charontis revocatos. Hinc remedio etiam
fidem adsternit egregius medicus A. Mizaldus
qui in herbo suo ~~in~~ medico arca 1° Campi vi
in fine ita ait. Illud mihi pene exciderat
matum antea atq; odoratum, ab interioribus
seminibus liberatum, si Libano (i. Thuris
masculo) impleatur, et supraddito suo opti
culo sub cineribus absq; unctione coquatur,
et deinde a Pleurítico comedatur, rem pla
ne admirandam operari, quod in deploratis
semel atq; iterum experti sumus. Atq; hoc
quidem Sactenus.

Porro post exactum morbi principium,
ut in altero augmento incrasstantibus
Cardictum^{p. 27.} et) attenuantia et detergentia
sunt admiscenda. Itaq; hic tum linctus
in usum venit.

¶ Syr: de Papavero ℥j.

Syr: de Hyslopo ℥ij. si. linctus.
potest etiam in progressu addi Syr: de
Stachade, de Prassio seu de Marrubio,
Item Oxymel sine simplex sine composi
tum, sine etiam tandem Scilliticum.

Hi etiam Syraipi possunt cum decoctis idem
neis misceri et per os exhiberi. Et hoc
etiam in statu et declinatione locum habet.

Hoc

49.
Presertim in
Pleuritide.
i. q. si pediat
tum batron.

In augmento
incrasstantibus
mixt: atten
nuans et
detergens
Linctus.

In statu
minimis incras.

In declinat:
minimè in
crassantia.

Hoc semper observato, quod quo magis ad
finem Augmenti, ad statum, vel declina-
tionem venit, eo magis incrasantia
minuenda, & tandem omnino relinquenda
sunt. (Cf. parat. suprap. 37.) Quia etiam
medicamenti ^{modè} ratio habenda est, prout
materia morbifica vel crassior ve subtili-
or existet. Nunc ad externa
remedia procedamur.

TOPICA & EXTERNA REMEDIA
In Pleuritis externis admovenda.

Externa
remedia,

De Remedijs internis satis nunc actum,
veniamus ad externa post sanguinis detra-
ctionem & corpus purgatum admovenda.

resolventia,

Quae foris admoventur praesidia, debent
esse resolventia & aërore de dolorem se-
dantia, nam frigida & repellentibus loci
hic non est, quae pectori inimica sunt, &
abstringendo dysenteriam, Tussim, Doloresq;
augent.

Igitur ejus humoris, qui in partem infla-
vit, resolutio tentanda est, praecipue si nova
fluxionis metus amplius non sit.

Hae doloris sedatio, & humoris, qui inflavit,
resolutio fiet Fomentis, Oleis, Sacculis,
Unguentis, Emplastis & Cataplasmatibus.

Fomenta

Fomenta parabuntur hoc modo

Rad. Althæa ℞.ß.

- Liliorum ℞.ß.

Herb. Chæresfolij,

Feniculi,

Malva,

Absynthij,

Scabiosæ,

violaria,

Flor. Chamomeli,

Meliloti, an m. q.

S. Lini contriti ℞.ß.

fiat

fiat omnium decoctio in aqua communi
vel in lacte vaccino pro fomento.

Fiant autem fomenta cum filtris &
cum pannis laneis duplicatis, modice ex-
pressis et calidissimis quibus precipue vntis,
vel fiat cum spongijs. Vel hoc ipsum deco-
ctum infundatur vesica siccilla, quae calide
parti dolenti admoveatur. Vel possunt etiam
illa eadem vesica, penuria aliorum liquorum,
cum solo lacte vaccino calido ex dimidio
impleri et vicissim admoveari, vel potest
etiam idem liquor infundi vasi aeneo, vel
stameo, vel ferreo.

Olea etiam prudenter administrantur, et
sunt in principio lenientia. ut: Ol. Violaceum,
Lilior. Chamomel. Amygdalin. vel solum, vel
amixtum cum mucilagine S. Lini, vel
s. Altsae extracta cum Aq. Violar.

Unguentis etiam studebitur doloris se-
dationi; huiusmodi est Ung.
dictum, vel Dialtheae. Vel compono sic.

℞ Ung. . . . . recentis ℞j.

Ol. Violacei

Amygdal. dulc. an ℞ij.

Croci ℞β. misc. Fi. Unguentum.

℞℥ Butyri recentis sine sale,
Axungiae Gallinae an ℞β
S. Lini mucilaginis ex Aq. Sca "
"biosa extracta, ℞ij.

Ol. violacei,

Chamomeli. an ℞iβ.

Pul. Iridis Florentinae ℞j.

Cera. q. s. Fi. Unguentum.

Utatur, ut dictum est. Possunt autem haec
olea vel unguenta illi post praecedens solum.

Quaedam

Modus et
usus fomenti.

Olea.

Unguent:
anodyna.

Sacculi
ἀρόδουροι.

Quidam ad doloris lenimen utuntur
Sacculis, quos conficiunt ex Sale et Mili-
tofactis, additis Flor. Chamomeli et Me-
siloti, et S. Anisi, et Similibus, quae in
duas byssinas Sindones interbasant et
vino calido irrorato Sacculos applicant.

Cataplasma.

Alii conficiunt Cataplasma ex Melle,
S. Lini, et Flor. Chamomeli simul mixtis,
quod super aluta vel linteum extensum ad-
hibent.

optimum.

Ego cum summo doloris ju-
vanimo solum Characoliolum cum Butyro
in Sartagine fixum; quod efficacius erit,
si inter fixendum addas pulv. flor. Chamomeli.

Cucurbitula
vitrea.

Si post haec omnia pertinax dolor per-
sistat, non abs re erit Cucurbitulam
vitream parti dolenti applicare (cum scarifi-
catione) ex cuius applicatione praesentia
venam sepius remedium sentit ager.

Suppuratio.
promovenda.

At vero si videatur materia in p[ar]te a-
bia; suppuratio promovenda est Externis,
Internis.

Internis.

Internis quidem, ut si sumat ager hoc
medicamentum.

℞ Butyri recentis in Aq. Furfura. seu
+ Instillaginis loti q.s. Et

Butyro misc. farinam S. Lini, et
Saccarum, et de eo sumat frequent.

Externis.

Externis, ut si hoc sumat linimentum,
quod constat ex Butyro recente, Ax. Squilla,
et Far. S. Lini simul mixtis: cui etiam tan-
dem addi poterit Fumis Columbinis,
S. Sinapi, et S. Staphis agris. vel appli-
cetur tale Emplastrum.

℞ Radicis Lilior. ℞.

Ficium

+ Butyrum recentis cum polline Sacchari Candi
antiquo adhibetur in Ap[osto]l[is].

Fructum ping. ℥ss.
 Fermentati veteris. ℥
 Fimi Columbini pulverisati an ℥ijss.
 Croci ℥ss.
 Mellis, & Ol. Chamomel. an q.s.

fi. Emplastrum, vel Linimentum, vel Un-
guentum.

Cognoscitur autem ad p[ri]us abire materiam
ex febris & doloris remissione, et ex ea q[ue]
circa locum affectum, gravitate.

P[ri]us jam confecto rumpatur vomica,
quod fiet crebra & validior tussis, item cre-
bro decubitu in latius affectum. Attilletur
etiam calamo vel digito palatum, veluti
vomitus irritamentum, non tamen vomat ager,
Multum clamat, & si fieri potest sternutet
ager. Et possunt in eo conatu etiam exhiberi
illa, qua pectus dilatant: ut: Sorbitio m[ul]sa,
vel creber potus vulgaris ptisana, qua fit
ex Caricis, Jujubis, Passulis, Liquiritia,
Hordeo, & Capill: Veneris.

Rupta jam vomica, quod ex horrore vel
rigore precedente percipietis, p[ri]us triplicem po-
test & solet eligere viam, vel ad Pulmones,
vel ad Renes, vel ad Intestina.

Si ad Pulmones abeat fit Empyema,
& tum attendum est expectorantibus, qualia
ante diximus.

Si p[ri]us ad urina vias abeat, in usum du-
cantur Diuretica, qualia sunt, Ceterach.
Petroselin. Asparagis, Faniculum, Grana
Alkekengi: vel etiam alia valentiora, q[ui]bus
mitiora misceri possunt. ut: Syri de Capillis
Veneris. IV S. Frigida majora, ad contem-
perandam p[ri]us acrimoniam.

Si ad intestina p[ri]us abeat, vacuantibus
est attendum, qualia sunt Manna, Syr.
violatis

Supplicatiois
Signa.

rumpentia
vomica.

Ptisana
confectio.

Rupta vo-
mica indic:

Naa abit

Ad Pulmones

ad Renes
scolopendr.

ad Intestina.

99
ariolatus vel Rosatus solutivus, addendo
tandem parum Agarici; Vel etiam non
abs re fuerit, si ob transentis puris acrimo-
niam alvus Clysmate eluats, quod fiet
ex Ptisana communi & melle Rosato.

Potus in
mundat. vlcis

In genero autem tum temporis biben-
dam damnis Aq. coctam cum Melle vel Saca-
charo dulcoratam. Vel etiam eodem modo
dulcoratam decoctam caulium rubrorum,
vel Aquam mixtam cum Syri de Hysopo.

Conglutinatio.

Postquam jam vlcis mundatum est, con-
glutinandum erit Bolo Armena, Toria sin-
gillata, & his porro remedijs, quae in Histo-
ria Tabis ampliter memorabimus.

Pur' in pectus
manente

Jam vero si post XL dies exactos puris
adhuc in pectoris vacuo fluctuet, nec id
posse per superiora expurgari spes sit, nec
per Urina vias, nec per intestina exitum sibi
meliat, tum de apertione serio cogitan-
dum est, quae multos desperatae salutis
evasisse & Authores dicunt, & ego vidi.

Apertio fiat

quo modo

Itaque illa apertio fit aut Cantherio a-
ctuali & ferro ardente, aut potenciali,
aut cultro idoneo & vibrata manu. Hic
est modus & ratio aperiendi. Sed in a-
pertione hac tria quaerunt, Quando, Ubi,
Quantum.

quando

Quando aliquo modo dictum est jam,
nimirum cum sunt exacti a morbo quae-
draginta dies, & cum nulla spes evacuationis
seorsum a Siperpurgationis.

ubi

Quantum vero attinet ad ubi, in quo
loco Thorax aperiari debeat, hoc potest
vel in dextro vel in sinistro latere fieri,
pro conditione partis affecta.

Sed dicat

Sed dices ossa prohibent.

Verum est, sed inter medias costas moliri debemus perforationem.

Sed iterum vicina medulla spinalis impedit, & subjacentia viscera, Lien & vena traieculis in sinistro, Hepar in dextro

Et hoc verum est, statimque apertio in costis legitimis, non spacijs, ab inferis costis scissim numerando inter tertiam & quartam, vel potius inter quartam & quintam, remoto apertiois loco ad minimum tres a spinali medulla digitos.

Imo vero Quantum evacuandum sit, Aetas, pueris contenti copia, & putredo, Vitae, anni tempus & consimilia docebunt.

Quibus etiam consideratis, vel largius vel angustius foramen est faciendum, & semel vel bis in die evacuandum.

In ipsa autem pueris educatione Medicus se plane ad Hippocr. legis normam debet comparare, qui velut ex Delphica tripodem ita olim pronunciarit, (VI. ap. xxvii.) Quibus Pleuritidis vel Hydropicis, vel pueris, vel aqua omnis subito excidit, & cito moriuntur.

Atque hac ratione absoluta videtur omnis de Pleuritide historia.

De HÆMOTYSI. seu Spūto Sang:

Ducturus de tabe, qui morbus pectoris inter precipuos est, non possum quin de spūto sanguinis prius agam, quod quamvis non semper, tamen saepe tabem praecedit, eius consensum praebet.

Itaque ut de spūto sanguinis exordiar, illud certo terribile videri debet, cum natura eius rei iacturam patitis, qua ipsi ad vitam tam est necessaria, eiusmodi autem est

50.

Object. & Rp.

Object. II^a

Rp. II^a

Quantum.

quam magis

Medici officio
in educatione
pueris.

Sang: spūt.

tabis nunci

51. Sanguinis
neccesitas. est sanguis, succus natura ebarissimus,
vita fons, nectar vivificum, quo singulari
partium vis conservata, et in summa ipsius
natura thesaurus.

Executio pe-
riculosa. Non mirum itaq3 est si omnis excretio
et rejectio sanguinis formidanda est; dummodo
eam exceperis, qua mulieribus certis ac statis
temporibus per uterum singulis mensibus perfici-
tur, vel eam q post partum fit, fluxum lo-
chorum.

Execret. Sang.
different. Solet autem ex compluribus corporis partib.
et apertis oculis et patentibus, idq3 frequentiss-
sime sanguis manare. ut ex utero, ex intesti-
nis, venis haemorrhoidalibus, ex naribus, ex
collo vesicae, tandem etiam ex ore, et quaeq3 ex
habitu corporis, quemadmodum fit per sangui-
nis sudores, quod rarum est. Sed inter ce-
teras, illa sanguinis rejectio est omnium peri-
culosissima et maxime formidabilis, quam
per os indies fieri videmus. Atq3 haec est illa,
de qua agimus.

Etymologia. Graeci hanc affectum αιμορροειν vel
αιμορροειαν; Latini euentam spuitionem, sive
Spatum sanguinis appellarunt.

Sympt: in
excretis. Est autem Symptoma toto genere peater na-
turam, in genere excretorium: nam excernit
id quod non debet, et a parte, a qua non
debet. Et sequitur hoc Symptoma alias mor-
bum organicum, ut cum insipitur vas; alias
communiem, ut solutionem continui.

Part affecta. Pars affecta est vas sanguinem continens,
sive ea vena sit, sive Arteria.

Differentia. Principes Sanguinis Spati differentia petuntur
a tribus; a parte affecta; Ab excretionis mo-
do, et a Causis.

A parte affecta. Ratione partis affecta, solet a varijs partibus
sanguis manare per os, A Cerebro, Ventriculo,
Hepate, Splene, Funicibus, Gingivis, Aspera arte-
ria, Pulmone, Thorace.

Harum re,

Hortulani et Aristoteli tyrimo Sanguinis
spitium. Josep. 7. tit. 1. 3.

DIREXITAE

Harum rejectionum quolibet communi
modo a quo dicitur dici potest. Sed tamen
realiter et proprie de illa tantum sanguinis
rejectione, quia fit a partibus spiritibus.

92.

Si modum excretionis spectemus, Exit per
os sanguis multis modis, Vomitus, Exspiratio
omni simpliciter Excreta, Difficilia, Siccis.

a Modo excreti.

A Causis etiam differentia sumuntur. Aliud
enim spiritum sanguinis fit ab aëre quodammodo, aliud
a solutione continui; aliud a vasorum rupture,
quod fieri ait Masarias II paracos sua 6.
vel divisa vasorum tunica, vel aperto eorum
osculo, vel sanguine transfusato et instar sicut
soris transmissio.

a Causis.

Possunt et alia dari Sanguinis Spiritus differ-
entia, alia enim est Critica, alia Sympto-
matica; quaedam est continua, quaedam periodica;
quæ Primaria, quædam Secundaria, quæ minime
sequitur alios affectus, ut Anginam, Pleuriti-
dem, Peripneumoniam. Alia iterum est
Sincera, alia Mixta; in priore Sincerus et pu-
rus, in posteriore panctus sanguis cum alio
humore permixtus eicitur.

alio diffra.

Iterum a qualitate Sanguinis sumuntur
differentia; Etenim vel eductus Spumosis, vel
sine spuma Crassior, Flavior, Rubicundior,
Niger, Salsus, Insipidus, vel alia qualitate
infectus.

a Sangu: qual.

Sumuntur etiam tandem differentia a con-
iunctis; Est enim spiritum sanguinis vel cum
destillatione, cum febre vel putredine, vel hostia,
vel absq̄ illis, quæ omnia diligentur sicut observanda.

a Coniunctis.

CAUSA.

Causas rejectionis Sanguinis qui volet in-
dagare, videat Galen. v. Meth. med. 2, et
v. de locis affect. P.

Causæ,

Ex suis autem vasis et conceptaculis tribus
tantum modis exire potest Sanguis, per
διὰ πύθρον, ἀνασφύρασμα, et διασφύρασμα.
De singulis dicam ordinem.

tres.

Diaporesis

I. Diapedesis.

Diapedesis est, cum tunica vel membrana vasorum, in quibus Sanguis continetur, tenuiores & rariore facta sunt, quam ut Sanguinem possint retinere, qui tunc temporis stasis instar transcolatur. Quam quidem transcolationem adjuvare potest ipsa Sanguinis conditio, cum nimirum ille tenuior, biliosior, & feracior est. Hinc factum est, ut quidam Sanguinem ita excurrentem, non Sanguinem, sed carentem sicut dorem vocarint. Verum enimvero Spiritum Sanguinis raro fit ex Diapedesi.

raro fit.

II. Anasarca.

Anasarca (licet apud Galen. compl. locis denotet obstructionem apertionem, & apud Aetianum significet Appetitum, scribit enim veteres esitare solitas Olivas non Anasarca, ut doctiss. Dalechampius interpretatur, ad appetitum, vel deperditum vixim restitutum) tamen hoc loco longe aliud designat: vocatur enim Anasarca osculo venae vel arteriae apertio, quo osculo aperto Sanguinis profluvium sequitur.

Causa

Causas .a. habet duplices, Internas, Externas.

externa

Externae sunt, Victus, Aer nimis calidus, Balnea etiam calidiora, & Lotiones, Vini generosi usus, &c.

interna

Internae sunt, Sanguinis quantitas supra modum augeta, quod fit vel suppressis mensuris, vel haemorrhoidibus, vel ubi pars aliqua amputata est. Hinc fit, ut non solum succedat Sanguis, sed & confertim in oscula venarum irrumpat. Cruditas etiam & flatulentia Sanguinis venas distendit; & alia quae pruritans in eo qualitas idem efficit, ut in his fit, qui frequentes utuntur Aloe. Haec etiam facit vasorum resolutio & imbecillitas retentivae facultatis, quemadmodum fit in Cachectis & Hydropticis moribundis. Quod enim est in Ventriculo Lien-teria, in Renum exsolutione Diabetes,

Hoc in

hoc in venarum imbecillitate avaros humoris.

Diaeresis tertia causa est Spiritus Sanguinis, quae est divisio vasis, seu solutio continui, haec fit vel ab acuto gladio, vel telo seu cuncto, vel pungente, vel obtuso contundente.

Sed alia sunt potissimum Diaporesas Causae; Venarum sive arteriarum Ruptio, quae Haemorrhoea, et Erosio, quae Diaporesis vocatur.

Ruptio autem fit vel a causa externa vel interna.

Externae Ruptionis causas sunt, Jetus, Casus ab alto, Ira vehementis, Vociferatio, Vomitus, Tussis vehementior, Saltus, Cursus, Equitatio succursans, Exercitium violentum Cuius pilae illius quam Balon vocant, Immoderata Venus, Tripudium, et in summa vitiosa diatesi seu vitiosa victus ratio; Et propterea juvenilibus ob intemperantiam aegrotantibus, et Tabes est saepe et familiaris a XXIII. aetate xxxv. annum. (Hipp. V. Aph. 2.) A Frigore etiam vena disrumpitur, quod Galenus dicit fieri accidens fieri, utpote coarctatis et densatis et frigoris vasculis sanguis totus concludi nequit, atque ita raptione sibi viam parat.

Hanc raptionem potest etiam causari potius aqua canosa, in qua latens Hirudo in praesentia denter simul imbibitur, quae intra fauces vel ventriculi coepus accepta venam aperit. Quae de Causa Galenus alias historias memorat.

IV. de loc. affect. 8. sub finem: ubi sic inquit.

a Eadem quoque ratione ex ventriculo erunt
a epota hirudine evomitur. Ait porro, Ego enim
a quendam cum nocte sitiret, misso puero, qui
a aquam adferret, et in munda fonte bibisset,
a in quo cum saepe sanguisugas esse cognovisset,
a ratus id quod res erat, exhibito
a idem pharmaco sanguisugam elicit.

Adit et alium aegrum, in quo quum sanguinem rejiceret, et fateretur se in stagno canoso juvenili

III. Diaeresis.

Causae

T. Diaporesis.

II. Ruptio,

Externa

Hipp. III. Aph. 29.

juvenili lusu cum alyo natasit & lussit,
suspitione motis, ore aperto & ad radios so-
lares converso, Hirudinis in meatu latentis
caudam conspexit.

Interna,

Internæ Ruptionis Causæ sunt, quemad-
modum & arthropodicos, distentio vasorum
a plethora, Atq; hæc est causa, cur Hippo-
crates. 1. Ap. 3. Athleticum habitum statim solvi
jubet, metâ ruptiois.

Externa,

Externa etiam causa sunt, Alimentorum
acriorum usus; ut si quis nimium indulgeat
comedendo Sinapi, Piper, Zinziber, quibus
cibi condiuntur.

Sunt etiam quæ proprietate occultâ ve-
nas rumpunt, ut Euphorbium, Ruta silve-
stris, & Lepus marinus, quæ ita Pulmoni
antipathia quâdam nocent, quemadmodum
Cantarides Vesicæ.

SIGNA.Signa,

Signa, ex quibus cognoscitur, a quibus cau-
sis prodeat Sanguis sunt vel diagnostica, vel
Prognostica.

diagnostica

Signa diagnostica, ob partium, a quibus
manant, sanguis, diversitatem multis sæpe
etiam peritis imposuerunt. Siquis tamen ea
exactè velit interstinguere, tria sibi ob oculos
ponat oportet, Excretionem, Dolorem proprie-
tatem, & Accidentia.

1.º Excretio,

Primo quidem in excretionè Sanguinis duo
advertenda sunt. 1.º Id quod excrevitur. 2.º
excrevendi modus.

Excr: modusI.º

Si excrevendi modum spectes. 1.º Qui San-
guis vomitâ rejicitur, a ventriculo est, sive
aliunde, ut ab hepate & sic e eo infusus est,
sive proprio ventriculi affectu id contigerit.

II.º

2.º Qui a faucibus & a Gurgulione est San-
guis, simplici exspiratione exit: quemadmo-
dum & is, qui ab ore, a Gingivis, & a

III.º

Cerebro est. 3.º Qui tussi rejicitur ab Organis
spiritualibus est; nimirum Aspera Arteria,
Pulmonibus, & Thorace.

Sed et

* In H. a. & per animum infra descendens
nominatim vacillat. P. Aginta. III. 31.

Sed et horum est etiam alia differentia, si enim illa Tussis est gravior, a Thorace est, si levior, a Pulmonibus: et levisima, ita ut iam quasi tussicula tantum sit, ab Aspera Arteria est.

Hic tamen obiter Notandum est, Sapientius si excerni Sanguinem, non affectis partibus spiritalibus; ut dum a Cerebro et Naribus ad Asperam arteriam et Pulmones decumbit. Confluendum itaque ad accidentia cuiusque partis propria. Quodsi quisquam velit applicare divini Senis auctoritatem; qui Sanguinem excerni e Pulmonibus vomitu scripsit: Dicendum est eo loco vomitum nisi spasi abesse, pro eo quod est largiter et ab hoc profundere.

Alia rursus sumuntur indicia ab eo, quod excernitur, nimirum a Sanguine, in quo tria consideranda, Substantia, Quantitas, Qualitas.

Substantiam si spectes, tenuis et spirituosus Sanguis e Pulmonibus est, teste Hipp. v. ap. 13. quia Pulmo alitur Sanguine tenuissimo in dextro Cordis sinu elaborato.

Sed Objici sic potest, Sape a Thorace et Gutture spirituosum Sanguinem exire: Verum quidem est; sed tamen hoc considerandum, aliud esse Sanguinem spirituosum, aliud Spuma permixtum: A Pulmone omnino spirituosus Sanguis est, ab alijs partibus Spuma permixtus. Addunt Arabes, in Sanguine ex Pulmone prodeunte rotunditatem Spumae conspici.

P. Aegineta Cui. 31. dicit vult colorem Spumae paululum albicantem esse ob aeris commixtionem.

Quodsi crassus et grumosus excernatur Sanguis a Thorace est: Grumosus autem fit, quia extra sua conceptacula frigidiore evadens statim coalescit.

Jam vero Sanguinis Qualitas a Color apertissime rem potest significare; Nam si floridus et purpureus excernitur, a Pulmonis vas est

Nota.
1. organo

Object. et
ap.

Excretionis
Sanguinis
Substantia.

Object. et
ap.

qualitas.

Quantitas.

vasis est: Si niger & lividus, a venis Thoracis.

Quantitas deniq; excreti Sanguinis a qua parte fluat, patefacit: Si enim copiosissimus protrahitur, ex Pulmone est; Si paucius Thorace. Exit autem copiosior a Pulmonibus, quia eorum vasa sunt amplissima, Sanguis calidissimus, & totus fere Pulmo arteriosus est.

Hac itaq; sunt signa, qua ab excretionis sumuntur.

II.º Dolor.I.º

Secundum iudicium dixerimus sumi a doloris proprietate. I.º Si citra dolorem transiitudo Sanguis excretitur, a Pulmone est, quia Pulmonis substantia (ut & reliquarum narum ex xxvialov) est fere insensibilis, & nervis omnino orbata.

II.º

Si cum dolore exit Sanguis a Thorace est, quia Thoracis fere partes membranosa sunt, & exquisitissimi sensus.

III.º AccidentiaI.º

Tertium signum posui propria accidentia. I.º Si a Ventriculo procedit Sanguis, praecedit nausea, et propria ventriculi affecti signa apparuerunt.

II.º

II.º Quodsi idem ille Sanguis ab Hepate, vel Lien in ventriculum transfundatur, aderit in alterutro viscerum tumor & dolor.

III.º

III.º Si a Cerebro est, praevit tinnitatio palati, crebra exsputio, & insperatum palatum totum coenentim visitur: Addit Avicenna levitatem Capitis post excretionem, itaq; praesupponit gravitatem ejus praecessisse.

Causarum signa.

His itaq; tribus modis a qua parte fluat Sanguis poterit cognosci. Nunc insuper paucis nobis explicanda veniunt causarum signa.

Fluit a Thorace vel Pulmonibus Sanguis rupta, exesa, vel aperta vena, per diaxipov, diaβeov, & araovov.

reptionis.

Si a Reptione est, confertim & abeglos fluit Sanguis: & praesertim evidens causa.

Si ab

Si ab Erosione est, non confertim sed seu-
sim & per intervalla fluit; itaq; non purus
& sincerus, sed permixtus; praecesserunt
exigua spūta, tussis, & destillatio hyemalis
sive serena. Adde aetatem juvenilem, ha-
bitum Corporis biliosum, usum acrim-
alimentorum. (Cura ob mixtum bilium multo con-
tingit.)

Quod si nulla eruptionis vel erosione ad-
sit suspicio, sitq; corpus plethoricum, &
copiosus fluat Sanguis, tunc est ab apertio-
ne sive ἀραρώδωσι.

Prognostica signa eleganter expressit
Hippocr. divers. in locis.

I. Progn: Sanguis per superiora erumpens,
qualis qualis tandem est; malum. iv. aph. 25.

II. Sanguinis a Pulmone excretio periculosa
est, quam quae ex Thorace, licet aegrotanti
minus terribilis videatur, quia sine dolore est,
ob infusibilitatem Pulmonis. Haec negat
libertas, & contrarium statuit.

III. Si ab Anastomosi sit Haemoptosis, levi-
or; gravior a Ruptione; gravissima ab Ero-
sione. (Celsus iv. 4.)

IV. A Sanguinis spūto puris spūtam, malum.
iii. aph. 15. Judicat enim plerumq; corruptio-
nem vel Pulmonum vel prope Pulmones.

V. Quibus Sanguis vomendo a larga manu
erumpit, unaq; febris, ac circa mammas,
Thoracem & dorsum dolor, statim moriuntur,
quibus vero illa nec omnia, nec vehementer
sunt, tardius moriuntur; Nam quam
longissime ad xv dies perdurant, quos ul-
tra vitam non ducunt.

VI. Sanguinem vomentes, hominum est, si
sine febre sint, si leviter tussiant, & si
leviter doleant; Sed multum febricitant,
& multum tussire, & Sanguinem subinde
novum expūere, calamitosum. vii. aph. 37.

77. VII. Ultim. Progn. Sanguinem fluentem mulieri si mensuram fiat eruptio, solutio.

Cucurbitio.

CURATIO.

Tria sunt, ut & aliorum morborum remedia sistendo Sanguini dicata, Dieta, Pharmacia, Chirurgia.

Chirurgia.

CHIRURGIA.

Nos Chirurgiam praeferimus, quae quidem eius prima est necessitas.

Itaque in hoc affectu symptomati urgentiori prius est occurrendum, quam morbo. Symptoma est Sanguinis resectio: Itaque statim ille est sistendus, & revellendus, quod non potest fieri commodius, nisi per sectionem venae in eo brachio, quod parti laesa oppositum est.

Vena sectio.

Extrahetur autem ea quantitate Sanguis, quae idonea videbitur ei corpori, quod praemanibus est.

Ad lipothymiam usque Sanguinem mittere, (quod vult Galen. v. met. med. 8.) non possum laudare; Periculum enim est, ne ex duplici Sanguinis exitueger perdat. Itaque potius eum extrahemus per epierasin, nimirum per oppositas vices, iam ex uno, iam ex altero brachio, extento tam diu venae vulnere aperto, quamdiu Sanguinis effluentis impetus cessaverit.

Possunt etiam & debent Cucurbitulae absque scarificatione utriusque Hypochondrii applicari ad regionem lienis & Hepatis, ut ea ratione Sanguis fluens possit revelli. N

Cucurbitio.

Non omittenda interim extremarum partium frictions & ligaturae. Ego lapis sine tanquam pro miraculo competere habeo, Sanguinem a quacunque parte fluentem sisti, Si lintea vel spongia posca madida, frigida testibus (scilicet partibus genitalibus) applicentur.

Frictione & Ligatura.

PHARMA

Sanguis male, at
est syncope, in
Itaque, talem
vna sectione
ad Medicina, per
liber Galen.

PHARMACIA.

60.

Pharmacia

Postquam eo ventum est, ut cessaverint
profluentis Sanguinis impetus, Statim ad
remedia confugiendum est, quae primo quae
dem debent esse refrigerantia, adstringentia,
& consolidi, ut nimium Sanguis refrigerari,
constringi, & solutio continui consolidari
possit. Galenus laudat aquam frigidam,
sed meo iudicio, si ea videtur dura, potius
stillatitiam exhiberem ex Plantagine,
Portulaca, Polygono, & Sympbito majore,
& id genus alijs refrigerantib: & adstring:

remedia
fr: adstr:

Ego in tali casu soles miscere (si haec
veri potest) Saccharum ex Plantagine recenter
expressum, & cum vino Rhenano & paulula
lo Sacchari commixtum: addo autem Vinum,
ut vis succi profundius penetret, & non
spiritales partes nimis refrigerent. Hoc
medicamentum ita soles praescribere

℞ Succo Plantag: recenter expressi ℥ij vel
etiam iii, misce cum consueti quan-
titate vini Rhenani, & addendo parvum
Sacchari vel Oxymelitis, videlicet ad
℞ss. si. potio.

Potio refriger:
& adstring.

quae unica vice exhibeat: Si fluxio con-
tinuet, repetat. Quod si vis vini, ut ni-
mis penetrantis, metuat, sume tantundem
Aq. Rosacea, vel Plantaginis.

Si tamen continuata adhuc fluxione
ad vim ejus remedi Natura nondum auferat
tet, Adde Boli Armena, & Terra si-
gillata an ℞ss. Praestans hoc est, & gra-
tissimum medicamentum.

Familiaris etiam est exhibere Thoriacam
recentem, cujus etas, ut ita dicam, mensura
nondum tulit: ejus Thoriaca exhibet ℥j,
vel ad summum ℞ss, & cum aliqua sicca
Aqua stitt: in coctuari misce, et exhibeo.

Tam

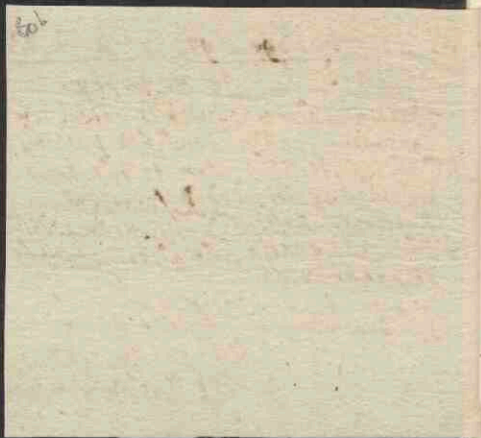

N^o. Perium: pp. 397. ex Gal. vii. di^o
comp. med. s. l. In Hamoptysi

Pharmacis adstringentibus, admixcet
contraria, calida tunc in partibus.
(Tunc infestissima sunt tibus illis
vaporem affectionibus, Respirationi,
Ruptioni, Resioni,) miscetur a distu-
butionis gratia, ut adstringentibus
strenant viam.

Sed hoc locum { habet si per
Aspera Arctices } Sang:
non habet }
si Desphagia } respicit

fol

61.
Theriac
reccus.

Tam recens Theriaca narcotica est, ob
nonnūm rotūsam Opj vim, & facit ad flū
entis Saug: quāsi congelationem. In
ajūs locūm velūt succenturiatini potest
succedere Philonium Roman: Pitt. de
Cynoglossa, sive hequies Nicolai, vel
etiam Landanū nostrūm.

Hozūm Remedior: pro v^o nata & con
stitūtionē aegri idonea quāntitas eligenda
est.

activa Potio.

Si malis exhibere selectam quādam
ad hanc rem potiunculam, tale componit.

- ℥ Trochiscor: de Carab^o ℥β,
- Terra Sigill^o. ℥ij.
- Ababarb. usti. ℥β.
- Syr. Myrt^hini ℥β.

— cum Aq. Plantaginis. Fi. parva potio.
Atq; haec quidem faciunda sunt durante ipso
Sanguinis fluxu.

Cessante fluxu
Sanguinis.

Postquam vero ille cessaverit, & medico
ulterius quid agendi mora conceditur, praescri
bendus Linctus, vel Opiata, quibus hoc Sym
ptoma in postmodū casset, aut saltem in
longius spatium differat, ne novo indies ter
rore aeger quasi occidatur, tale Lych solo
ad rem praescribere. (Lych. M. p. 156.)

praestans
Linctus.

- ℥ Albumen Ovi in aqueam substantiam
conquassati ℞ij. Admisc^o aq. pond.
Saccarū rosati tabellati, & quān
tūm videbitis Amyli, & para in
consistentiam Eclogematis.

Conserua

Opiata sive Conserua, si eam mavis, haec
erit. ℥ Conserua Rosar: antiq.

- ℞ Radicis Symplicis majoris ℞ij.
- ℞ Flor: Nymphaeae ℞β.
- ℞ Trochiscor: de Carab^o ℞ij.
- ℞ Pulv: Electuarj, hirtzagacant hae
— frigida ℞i.

Coralli

// // Coralli rubri,
S. Papaveris albi. ℥ij.
Syr: de Rosis siccis . q.s.

Misc. & fi. opiata mollis. de qua sumat
ad quantitatem Castanea.

Si illustis Persona sit, quam tractum
dam habes, poterit fieri egruam Destillatam,
(quo alternatim utats) hoc modo.

Destillat:
pretios.

℥ Rad: bistorta,
Symphiti majoris an. ℥ij.
Pulv: electuarij Triasudali ℥ij.
Lapidis Aemathidis,
Coralli rubri, } oium pul"
Coram Cervi pparati } utisator. an. ℥ij.
Trochiscor: de Spodio,
de terra sigill. an. ℥ij.
Syr: de Papavere ℥ij.
Aqvar: still. Plantaginis,
Portulaca,
Rosarum,
Vini granator: an. ℥ij.
Decocti unius Perdicis &
duorum Tractonum lb. iij.

Addo micam panis albisimi in Vino Grana-
torum macerati, & carnem unius Caponis,
adentis ossibus, crudi contusi; macera per
biduum vel triduum, & destilla. (per Alembicum)
Ejus, qui inde destillatus est, liquoris ex
hibeo aliquando Cochlear unum aut alterum.
(bis aut ter in die.)

Sed quandoquidem convalescentibus ex hoc melle
sepe non est integrum domi manere, et negotia
sua extra suos lares procurare cogunt, ut etiam
tum habeant, quod contra morbum militet,
solco prescribere has sequentes rotulas.

Rotula,

℥ Gummi arabici,
Traga cantba,
Amyli. an. ℥ij.
Succi Squiritia ℥ss. Mastice

ii Mastice ℥j.
Sacchari penulmati ℥j.

Cum Aq. Rosali Rosar. infusionis Tragacathæ
fi. Rotula in ore tencuda.

Notand.

1°

Nolo vos alijs remedijs onerare, cum
hæc sufficiant. Hæc duo tantum in cha-
tione hæc monere volo. 1° Si prægnans sit
ager; ne valido medicamento corpus agitats,
sed potius, si alvus sit adstrictior, ea Clystere
emolliente sollicitanda est, vel exhibe tale
medicamentum, et præcipue si tibi comper-
tum sit, sanguinem nimis esse serosum vel
acrem. 2° Habarb. optimi ℥ij.

purgatio

S: Amisi

infunde per noctem in Aq. Ciborij in con-
tatura manu expressa ℥ij. Dissolve
Manna Calabrina ℥j, vel ℥iſſ. Misc
et fi. potio.

ii^o

ii^o Tandem vero si hoc tibi cognitum sit,
aquæ pluvij originem habere ex subtili et
acri Catarrho ex capite in Pulmones de-
cidente, statim medico de fontinella ap-
plicanda cogitandum est; Quo solo remedio
memini me multoties magna cum laude
complures curasse.

Fontinella.

EXTERNA REMEDIA.

Externa
remedia.

Oportet etiam aliquando uti externis re-
medijs, quia sanguinem sistentia etiam ad-
hibenda sunt, non tamen talia, ut nimis ve-
hementer adstringant, ne sanguis in pedore
coaguletur.

Externa Remedia sunt,
Unguenta, Linimenta, Cataplasmata, Epithemata.
Unguenti exemplar tale esto.

Unguent:

2° Ol. Rosar. - Cidonior. et mastich. an ℥ij.
Spody, Amyli an ℥ss. Croci gr. vi.
Cera alba q.s. fi. Unguentum.

Si Linim

Si Linimentum maris, huiusmodi praescribatur. 2

Accungia Armeni. ʒB.

Boli Armenia,

Saug: Dracon.

Terra Sigit. an. ʒB.

Rad: Joidis Foccatin. ʒj.

Muccilag: Tragacantha ex Aq.

Rosae: extracto ʒB.

Ol: Cydonior: ʒij.

Misce, si. Linimentis.

Si Cataplasma velis; Confice ex Thure, Bolo Armenia, Terra Sigit. incorporatis frigida cum Ovi albumine.

DIETA.

Intermedio curationis tempore summa est an est habenda diata ratio, qua sola saepe totam curationis negotiam perficit.

Itaque quantum ad Aera attinet, quantum possibile est, ille sit temperatus: Vitandi Solares & Lunares radij: Etiam ex nimis luminoso aere se segreget ager: Sanguinem enim movent, & a Centro ad Peripheriam vocant.

Ob eandem rationem vitandus est aspectus ignis, & rubri coloris, qui etiam Sanguinem movent & exagitat.

Si idem Aer nimis calidus sit, & si persona, ut saepe fit, eximia sit, quam pra manibus habes, alteretur odoramentis, qua in ignem inspicunt, talia sunt Sandala, Rosa, Viola, Flores Nymphae siccati, & similia.

Motus nimis universi corporis nocet & exercitium: Sola inferiorum partium fritiones adhiberi solent.

Quaecumque Sanguinem agitant, ut ira, gaudium, tum etiam qua spirabilia organa movent; ut magna respiratio, spiritus cohibitio, & vociferatio fugienda.

Cibi in universum sint refrigerantes, glutini

69.

Liniment.

Unct, vitelli, aut olei,

Cataplasma

diata.

Aer,

Motus,

Animi partem abemata,

Cibus,

glutinantibus, viscidis, adstringentibus: Non
 falsi, nec amari, nec acidi, nec aperientes.
 Vitius sit extenuans, praetenens; praesertim
 si a coactione, vel ab anastomosi vasorum
 sanguis fluat. Carnes concedantur vis-
 cidae, & succulentae: ut, agninae, vitulinae,
 iuvenis porcinae, & extremitates anima-
 lium; ut, pedes & capita; & praecipue
 possunt pedes ovilli vel agnini coqui non
 stro more cum uris Corinthiacis: Sic
 etiam saepe coquantur iuscula carniuum
 cum recentibus malis Cydonijs: Lac inter
 alimenta principem locum obtinet, &
 praesertim coctum, & ignitis lapidibus ex-
 tinctum. — Sed haec omnia rata sunt
 si desit Febris. Si venarum adsit erosio,
 iuscula laudantur ex Oriza, Hordeo, Lentis-
 bus, Cicere; fortiter, sed lento igne, &
 quasi ad similaginem coctis: vel fiant
 pulmenta ex eorum recentium farinis. Decon-
 quantur autem haec omnia in lacte ignito,
 vel in aqua pluviali ferrata.

Epith. Virg.

ambrosia. ff
suerosis.

Potus.

Pro potu utemur vino Cydonicorum,
 vel Morellorum vel Granatorum; vel si
 vino ager non sit assuetus, sed mactae
 cerevisiae, ei incoquantur caproli vitis.

Uera comedat ex Portulaca, Eudivia,
 Lactuca, Plantagine.

Quaestio est inter medicos, an Acetum
 conveniat in hoc morbo? Laudat Avi-
 cenna illius usum: Averrhoes damnat.
 Ille laudat, quia repellit & cohibet mu-
 tum sanguinis; sic damnat, quia trisim
 movet & sanguinem attenuat. Sic habet.
 Convenit sane acetum cum aqua mixtum,
 si concretis sanguinis suspicio sit; alio-
 qui minime laudandum.

Potus sit vel Cerevisia tenuis, vel
 Aqua

Aqua ferrata cum vino Cydoniorum, vel Granatorum mixta. Si Febre vali-
dior vino tamen ager abstinere nequeat,
eligatur rubrum, adstringens, & Stypticum,
multa aqua ferrata dilutum.

Somnus vigilis preferendus est, non
tamen continuus nec diuturnus, sed in-
terruptus, ne in Pulmone retineatur
Sanguis: Dormiat ager capite aliquan-
tulum elevato, & in sanam partem,
quoad fieri potest, decumbat; ne pars
affecta incalcescat.

Somnus &
vigilia.

De TABE seu PHTHISI.

Si dictionem Phthisis species, omnem a
quacunque causa ortam emaciationem significat,
sive ea partium sit, sive totius corporis, nam
& partium Phthisis esse potest, atq; ea ratione
Hippocrates phthisin sive tabem Pispille nominavit.
Siciter etiam Phthisis partium luxuriam, &
incremento & nutritu suo prohibentur.

Phthisis seu
emaciatione.

Propris autem Tabes de Pulmonum ulcere dicitur.
Recte Authores Phthisin a verbo phthisis vel
Phthisis derivant, quod est corrumpo, destruo,
absumo; quia in universis corporis habitus in
hoc affectu consistit, unde & Tabes Consistitio.
a Gal: Aetliano dicitur: Athetibus phthisin
Latinis Tabes vocata.

etymon.

Sunt sane affectus quamplurimi, qui tabem
sive emaciationem totius partium, quae emad non
sunt in Ventriculo, Malachia, Dyspepsia, Vom-
itibus: In Oesophago ob inflatas ibi glandulas
obstructio: In Intestinis Coeliaca passio,
Lienteria, Diarrhoea, Dysenteria: In He-
pate hydrops: In Cysti fellis & in Lienis
seterus: In Renibus diabetes: In Venis
debilioribus Haemorrhoides: In Utero Phthisin
maligna, qui Phthisis dicitur:

Tabes varia
partium
variarum.

In Vasis

In vasis Spermaticis Gonorrhoea: In
singulis Partibus Atrophia: quemadmodum
in Cordis Nervosis.

¶ pessima:

Sed tamen ab Ulcere Pulmonum coloris
contabescit corpus; et ea tam evidens est ex-
tenuatio, ut (quemadmodum annotavit Aretaeus)
T de caus. & sign. disturnor. morb. 2.) homo
sceleti formam induat; exhaustis omnino et
colligatis carnibus, ita ut merito ea demum
emaciatio Phtisis per Excellentiam dicatur.

caus. Causa,

Cum autem tam insignita decorporatio,
& marcor in talibus contingat, triplex
Causa ponitur. I. Febris continuata.

II. Ulceris edacitas. III. Spiritus vitalis impuritas.

1. Febris continua. Sectio

1. Febris itaque imprimis adest continua et
hectica, per quam ab ipsius Ulceris eluvie
perpetuo exhalat putridus quidam vapor,
qui ad nobilissimum viscus, Solem parvi
mundi, Cor, identidem allabitur. Ad hoc quia
Ulcere infectus, & graviter incalescens Pulmo
debitum Cordi non suppeditat refrigerium;
cujus naturam calidam in aestuosam & se-
bilem degenerat; nihil autem tam potenter
potest ad exhaustionem & extinctionem
calidi nativi, quam ardor febrilis.

2. Ulceris edacitas.

II. Ulceris edacitas accedit, ferivam enim
ulcus est, & non simplex, quod passim
vocat Hippocrates Pyeloxia, Galenus Pyeloxia
Pyeloxia n. malignum, seu mali moris: Et tunc
more capacissimi Sapi plus absunt Sanguinis,
quam a Cordis potest suppeditari, ob vasa
Pulmonum capacissima, & perennem eorum
motum, cum ardore febrili conjunctum,
unde fit, ut reliquae partes vivifico suo
nectare detrita contabescant.

videtur.

Pyeloxia.

Ceterum vides hoc, de quo loquimur,
meritisimo Pyeloxia appellavit divinus
Senex; quia illorum agrorum, qui hoc
thetiomate laborant, ungues, non scelus
ac ferivis

ac ferarum reſervantur; colligatis ſu-
trimq; caribus, quæ linguam erant ſu-
damenta; & deficientē ob perpetuam col-
liquationem glutinoſo illo humore, quo
linguæ generari, accreſcere, nutri, & per
appoſitionem, non autem aſſimilationem pro-
dici ſolent.

III. Spiritus vitalis impūritas reſtat; 3. Spiritus
qualis enim Aër (ingit princeps Medicor.) vital: impūr:
tales & Spiritus, tales humores, talia no-
stra corpora. At Aër inſpiratus tabifi-
cam & venenatam ab Ulceris chūrie ac-
quirit in Pulmonibus qualitatem. Ab eo
itaq; impūri generantur Spiritus in Cordē,
quorum denſo & nūbiloſo lumine partium
vitracitas nec illuſtrari poteſt, nec reſici.

Post hæc prolegomena accedamus ad
Tabis definitionem, quæ ex Galeno in Cōn:
quæm ſcripſit ad Ap. 16. vii talis colligit.

Tabes est extenuatio univēſi Corporis,
cū febre continū, eaq; lentā, & hecticā,
ab Ulcere Pulmonū inſanabili orta.

DIFFERENTIE.

Variæ ſunt Tabis differentie: Nos ex
doctrina Medicorū principis duplicem Ta-
bem in genere agnoſcimus, primigeniam ſcē
primariā, & ſecundariā, ſympathicā
ſcē dōtēropathicā.

Primigenia est, quæ nullo præcedente tho-
racis affectū primario invadit.

Secundaria, quæ fit ab alio affectū tho-
racem infeſtante. (De quæ pag: 109.)

Tabes primigenia itorū duplex est,
prior fit a rāptionē, posterior ab eroſionē.

Prioris meminuit Hippocrates V. ap. 9.
ūbi in illis etatibus, in quibus maxime vna
pūntur vna, eam contingere dicit; Quæ
etates

Adolescentib;
Familiaris.

etates duae sunt, videlicet vixiorum & Ad-
vexiorum. Adolescentium & Juvenum.
Adolescentibus autem maxime evenit Ta-
bes ab Anno xxv. usque ad annum xxv.
Juvenibus a xxv. usque ad xxxv.

Est autem tabes hisce etatibus familiaris,
vel per se, vel ex eventu.

Per se,

quia Adolescentes & Juvenes om-
nissima habent vasa sanguine turgentia;
præterquam quod in ipso illo sanguine inter-
num Orgasmus fit.

ex eventu,

quia Cibo & Potu utuntur
liberaliore, voluberrantur, irascuntur impetu-
sius, & exercitio utuntur violentiore.
Hinc Galenus ait illas duas etates, ut
lucto, armorum, saltus, equitationis, cras-
tula, ita per consequens raptionis magis
esse capaces, & per consequens peritiosas.
Secundum dictum Hippocriti: A Sanguinis
spatio, præis spiritum; a præis spatio Tabes.
quomodo autem a vase rupto fiat tabes,
dictavit olim summus Doctor hoc modo.
Rupta vena inquit effunditur Sanguis in
spatium Thoracis, qui extra sua concep-
tacula putrescit, hinc præis, a præis acri-
monia ulcers.

lib. 2. de morbis

ab erosione

Posterior tabes, ut diximus, ab erosione
fit, quæ fit a destillatione serena, quæ nisi
si temporis lapsu quiescat acidos & tustificus
losos facit homines, & tandem tabidos: hinc
secunda illa differentia.

Secundaria.

Secundaria vero tabes est, cum aliam
precedentem morbum sequitur: quemadmodum
cum Pleuritide, Peripneumonia, Empyemati
succedit. Quæ de re existat illud Hip-
pocriti. Qui ex Pleuritide Empyici fiunt,
si a raptione Empyematis intra quadrage-
simam diem repurgentur, liberantur; alioquin
in tabes

in tabem abeunt.

Est & alia Tabis differentia, quæ Hippocrati Tabes medullæ dicitur, quem & idem Dorsalem vocat: quæ fit ex siccato dorso & lumbis, & potissimum contingit illis, qui novo & placido matrimonio conjuncti, diu Ventri nimis sacrificant.

Observarunt Recentiori aliam tabis differentiam, quæ fit a propria Pulmonis corruptione; sed quandoquidem hæc postrema tabes est illa, quæ Dorsalis nominatur, absque ulcere Pulmonis sunt, ad proprias tabis differentias non pertinent.

CAUSA.

Causæ Tabis tres sunt potissima, Procatbarctica seu Externa, Antecedentes, & Consuetæ.

Causa externa procatbarctica hæc sunt, Aeris vitium, & venenata aura, quæ ab alio tabido emanat: Nam quicquid alijs contradicant, Tabes est morbus contagiosus. Ita ut recte Galen. 1. de different. febr. 2. conversationem cum

his qui tabidi sunt, & præsertim qui jam prius exphunt, non securam & periculosam dixerit. Potest etiam hæc morbi causa esse aura quædam maligna & inexplicabilis acris qualitas, quæ teste Aristotele tabidos homines facit: quod in ^{auri} & argenti fornibus videre est, qui ferè omnes a venenata metallorum aura tabe percutiunt. Præterea causas tabi præbent, æpentina tempestatum mutationis, ut, si Aquiloniam tempestatem Austrina exceperit.

Sic etiam inæqualitas Anni temporum ipsorum tabem excitat, unde Hippoc. in apb. 10. Autumni tabidis malis. et item Hippoc. ejusd. lib. apb. 13. Estate vero exphunt febræ & Aquilonia, Autumno admodum pluviosa, tabes excitantur.

Hæc etiam

70.

Tabis me
dulla, sive
dorsalis

Nova.

Causæ

externæ

Tabes morbi
contagiosi est.

*ut in India, quo ex Guinea & Angolam
omni hunc transferebant

In Sicilia etiam in Cypri solinis id æquid
contingit: Sicut autem alio edices, ut quoniam
tam alias via in tantum unius homo con
stat. l. Riba.

Hæc etiam facit præva victus ratio, & usus
alimentoꝝ calidiorum & acriorum.

Deniq; quodcuq; vasa disrumpere vel erode-
re est idoneum, illud Tabi calidam procan-
tharcticam subministrat.

Notandum & observatū interim dignū,
illud, quod Alexander Aphrodis: & Avicenna
dixerunt, nimirum eos tabem incurrit
quibus uvula vel descissa est, vel alia de causa
sua pergit; Ob cuius ablationem inspiratur aer
frigidior, unde Sanguis crassior & densior,
& pulmonum substantia tenacior; jam vero
cum pulmo per vim moveri contendit, vasa
pantur vasa, & fit Tabes.

Si sexum consideres, mulieres magis
tabi obnoxia, quam viri.

antecedentes.

Quod ad causas Antecedentes attinet,
ea etiam varia; Ruptio vasis, Destillatio
ferina a pituita salsa, Pulmonum imbeci-
litas, eorum nimirum nimis mollis
tenella & corruptionis capax substantia,
vitata etiam Thoracis conformatio, cuius
meminit Hippocr: in Epidem: Maxime,
inquit, moriebantur, quibus Natura verge-
bat ad tabem. Per naturam ibi corporis
conformationem intelligit. Talis Hippocr:
appellat Aegyptiadeas, quod (interprete Ga-
leno) denotat eos, qui scapulas habent instar
alavum prominentes, cervicem oblongam, pe-
ctus angustam.

tabes hæc
vitata.

Inter causas antecedentes etiam est hæc
reditas, nam Semen parentium hanc etiam
calamitatem formato ex sese corpori infert:
ut enim Nephriticis Nephriticum generat,
ita Phtisicis Phtisicum.

conjuncta.

Causa tandem conjuncta est humor
eridens & exulcerans.

SIGXA

SIGNA.

Signa diagnostica & pathognomonica Tabis sunt tria: Febris continua & lenta: Spūm purulentum. Et totius corporis extenuatio.

Febris autem duplicem habet naturam, pituita & hectica. Pituita quidem est ob ulceris eluviem, hectica ob incendiū Cor adis a Pulmone non refrigerati, seu ventri latu.

Spūm purulentum signum est in separabile Ulceris: Nunquam enim ulcus sine sordibus.

Verum enim vero quandoquidem rudioribus aliquando imponit pituita quaedam putescens, & pūis formam ob crassitē referens: Hisce notis poterit hoc discerni. 1.° Imponantur spūta carbonibus ardentibus; si fatent pūis lenta sunt, si non fatent pituitosa. 2.° Injice etiam in aquam, si facile solvantur, pituitosa; si combinata & coacta manent, putescens sunt. 3.° Quinetiam ex ipso spūti excrementis fatore, et ex pūitionis difficultate & gravitate purulentum spūm conjicit medicus.

Quod si cum spūto bronchiorum Pulmonū pars quadam excernitur, est certissimum signum pulmonis erosi & ulcerati.

Extenuatio universi corporis & marcor est postremum signum Tabis pathognomonicum: quia extenuatio in principio quidem levior est, tandem vero perfecta fit & exitialis.

Signa Tabis prognostica haec sunt.

I. Prognostic: Ulcera pulmonum a qua cumque causa fiunt, aut difficillima curantur aut insanabilia sunt. Et insanabilia quidem ob complures causas. 1.° Quia ad coactum opus est quiete, at in perpetuo motu est pulmo. 2.° Spermatica est pulmonum

72.

Signa Tabis
Inost: &
pathognomi:

I. Febris.

II. Spūm purulent:

diagnotio a pituitoso.

I. a

II. a

III. a

Bronchiorum excretio.

III. Corporis tot: exten:

prognostica Signa.

I.

monum substantia, et visa illius am-
plissima: at hac difficillime coalescunt.

3.º Medicamentorum vis integris visibz ad
pulmonem deduci non potest. 4.º Cōtra-
ad sunt perpetuo iudicationes, quia contrarij
sunt affectus. Febris refrigerantia et hu-
mectantia: Ulcus siccantia et calefacientia
desiderat. 5.º et postremo Convenientissi-
mum et unicū tabis remediū auget
ulcus. Non potest nimirū ulcus purga-
ri nisi per araxadagorū & spūti per supen-
ciora et per os purgationem. Atqz hac non
potest fieri sine tussis: Tussis vero suo
motu dilaniat et destruit ulcus.

II.

II. prognost: Tabes juvenibus familiaris
a xxv. usqz ad xxxv. etatis annū. v. apb. 9.
(quia tūc Sanguis & in Cragmo)

III.

III. Autūmnus tabidis malus. III. apb. 10.
Etiam et Ver. Hipp. 1. Epidem. Autūmnus
quidem malus. per se, quia temperamenti
inæqualitate cacochymiam gignit, corpus
suo humido defraudat, Toracem inaspheto
frigore laedit. Ver vero tabidis malum
per accidens, idqz tribus modis. 1.º Quia
proteritatum tempestatū vitia excipit.
2.º Quia jam auctiore et fusiore sanguine
venas aperit. 3.º Quia temperiem agri
novā temperiē emutat. Hinc Hippoc. in Epi-
dem. (lib. vi. sect. 7. text. 19.) Autūmnus inquit
tabidis malus; malum itidem et Ver, ubi
fiunt folia sicut pedibus cornicis similia,
quod fit per Veris initium.

IV.

IV. Tabidis alvi profluvium superveniens
letale. v. apb. 14. Judicat enim diarrhoeam
et Catarrhi maligni prolapsū in alvum
ob Hepatis aut Ventriculi imbecillitatem:
utro tandem modo fiat, letale: quia quo
plures partes labefactants, eo res agri
pejorē

pejori sunt loco. Jam antea erat labefacta
etata partium spirabilium oeconomia,
nunc nutritus praesidia collabuntur.

V. Quibus tabidis capilli defluunt ex
capite, malum: hinc alvi profluvio si
perveniente moriuntur v. aph. 12. Defluunt
autem capilli triplici de causa, aut ab
affluxu pituita salsa, aut a cunctis squalloribus,
aut a paupertate humoris spermatici.

VI. Si tabidorum spiritum carbonibus im-
positum graviter olet, & una capilli deflu-
unt, moriuntur. v. aph. 11. Factor enim est
insignita putredinis soboles.

VII. Si pus tabidorum in aquam ma-
zinam injectum supernatet, bonum: si
subsident, mortiferum: indicium enim est
illud spiritum grave esse, & spiritibus suis
privatum, quod succumbentis naturae si-
gnum est. Quamvis autem Aetacus has
spirituum per aquam mazinam & ignem
explosiones videat, cum longe certiora ta-
lis indicia ipsa aulopix praebet; tamen
sciendum est Hippocratem hac non statuisse
ut cognoscatur tabes, sed ut cognoscatur tabis
periculum.

VIII. In tabe spiritum si suppreimat,
& non amplius exeat, letale. vii. aph. 16.

CURATIO.

Si curari potest hoc malum, (curu autem
& via potest) hac via eundem est.

In primis diligens habenda Dieta ratio.
* Aer activus temperatus sit: passivus siccus
vitandus inaequalis.

Cibi sint euclymi & eupepti, cocti faci-
les, tenuium partium, & parum abstergentes.
Panis sit albus, ex optima farina compositus,
nec durus nimis nec acetus. Commendat,

Carnes

DIETA.

* Galen. testat, se plures curasse aere, quas
medicamentis. Tabidos. n. ad tabias ablega-
bet in dietas.

Cura.

Dieta

Aer.

Cibus, eu-
clymatis &
eupeptus.

15. Carnes vitulina, ovilla, gallinarum, jun-
nicorum curculionum & leporem; Item Avium
um montanarum, turkorum, columbarum
um silvestrium, perdicum, phasianorum
turdarum, fringillarum, alaudarum; Gall-
lorum etiam testes & coisae. Ova etiam
sorbilia in usu esse possunt. Pisces eli-
gants saxatiles, sed quia illis destituntur,
alii in eorum locum substituendi sunt. (Carp-
post, batus, &c.) Commendantur etiam
testudines nemorales, quorum caro viscida
absterget, impingit, glutinat. Canceri
etiam flaviatiles, qui tam manifesta ter-
gendu, glutinanda, quam occulta quali-
tate pulmones juvant, teste Avicenna.
Commendantur etiam ranarum corae, & li-
maces ex arte preparati, ex quibus pe-
ditioribus pasta electuaria & analeptica
quaedam confectiones sunt. Sed his omnibus
in nostris regionibus carnis, ideoque alia
sunt excogitanda. Scorbitiones prodeunt
ex ptisana, oriza, lacte, hordeatis, aven-
natis, panatellis, potest addi saccharum,
vel coquantur etiam farina hordei, tritici,
avenae, in jusculis gallinarum pullozum,
perdicum, phasianorum, caponum.

Potus.

causato comis
etiam potus adhibe
in nocturno
vicio. v. 200.

Somnus &
vigilia.

Motus & qes.

At paterna

LAC
convulsus
tabidis

mulieris

Abstineateger a vigilis, & Somno
meridiano.

Modico utatur exercitio: navicula
aliquando exspatiatur sicco & sereno aere.

Ab ira, tristitia, & consimilibus animi
affectibus, & a negotiorum mole se temperet.

Inter omnia alimenta convenientissima
mum Lac, quod triplicem in se complectitur
substantiam: Casiosam, Butyrosam, Serosam.
Prima reficit, nutrit. Secunda glutinat.
Terttia deterget, refrigerat.

Inter omnia lactis genera commendatus mulierum, utpote
nostrae naturae amicum, & maxime familiarum.

Hoc lac

Forest: W. Obs: 5. Feb.

Hoc lac ex ipso ubere sigendum est, modo
infantium; vel saltem recens multum
et calidum bibendum est. Sit autem ma-
lier sana non gravida. Praefertur lac
mulieris, quae puellam peperit, est enim
frigidius. Proximum lacti muliebri
praestantia et bonitate est asininum, quia
tenuissimum est, maxime serosum et mini-
me coagulatum. Lac capillum medio
modo se habet, quo saepe in hisce re-
gionibus utimur, eamque capram conveni-
entibus herbis nutritus. Cum hisce desti-
tuimur, ovillum et vaccinum debent vices
ejus supplere.

In usu autem lactis tria spectanda,
quantitas, qualitas, utendi modus.

Quantitas primis diebus non excedat
z^{ij}, augetur sensim dosis ad z^{viii}; pro-
natuura, aetas, consuetudo aeri feret, ultra
octo, aut raro, aut non itur.

Qualitas lactis alteranda, pro diversa
ulceris natura et conditione. Si magis ab-
stergendum est, nutrit animal, quod lac
praebet, pane, fursu, hordeo, farinulo,
Hystopo; Si glutinandum, exhibeat plin-
tago, bryla pastoris, agrimonia, sumoni,
tates rubi; Si refrigerandum, folia salicis,
vitis acetosa, dentis leonis, cieborci, la-
tuce, et arundinis in usum veniant.

Utendi modus sit, ut calens adhuc lac, et
accens bibatur, ne autem in ventriculo vel
acefeat vel in nidorem vertatur, misceri
potest aliquid mellis, vel sacchari rosati,
Assumpto lacte quiescat aeger, nec dormiat,
ne eundem lac in venas trahatur, nec
post duas vel tres horas cibum assumat.
Interim hoc sedulo observandum est, quod
multum febrientibus, caput dolentibus,
et illis

76.

q puellam
peperit.

usus lactis,

quantitas

qualitas,

ga quale nutritum
est, talis nutritum,
et estale nutritum
adhibet infans.

utendi modus,

& illis, quibus hypochondria mürmürant,
lac non sit exhibendum. (Celsus. III. ex
V. aph. 65.)

Fœtus.

Inter fœtus commendantur hœc passiva,
fœcus, nûces, & amygdala recentes, assulo
sacchara & pauca aqua rosata: Pinæ
etiam dactyli & pistacea

Potus.

Potus sit aqua hordei mûlta: A Vi-
no abstinentur, vel si ita fert ægri conditio,
ut eo cavere non possit, exhibeat Caryogocov,
& multa aqua hordei dilutum.

vino Forest: IV. obs. 4. & S. 66.

Chirurgia.CHIRURGIA.Vena sectio.

In tabidis vena sectioni non est locus,
nisi forte dñm nondum confirmata est ta-
bes, integra adhuc vires, Sanguis adhuc copio-
sus, & reiteratum Sanguinis spûtum aut in-
festet, aut metuetur. Vel etiam vena sectio
potest institui, si gravio ab alto casus, vel
contusio hæmorrhagiam movet, si menses in
muliere suppressi sunt, & tunc in pedibz
faciendum, non in brachiis.

¹ a qb. suppositis tabes sord. p̄obriq. melle.
in ribus et plurimum cœni solent.

Fontanella.

Si destillatio, eaqz serena Tabi castan-
dederit, & etiamnum perseveret; visibus
aliquo modo integris ad Fontanellam confu-
gendum est; per quam solam ejusmodi mor-
bos & a præstantissimis scriptoribz curatus
legi & ipse vidi.

Sunt quidam qui Calistricum siltura
coronali applicant cum successu.

PHARMACIA.Causticum.

X variis in hac
regio, fit quibus
in Gallia.

Pharmacia

In curatione tabis tribus prospiciendum
est, Causa, Morbo, Symptomatibus. de
Angulis ordino.

Causa.

De curanda quidem causa, nimirum
disruptione & destillatione serena, capite
Fœd: de hæmoptylis dictum est. Hoc tanqz
adlicendum est hoc loco, nullo modo ex se
ægri esse, ut validis medicamentis corpus
agitetur

non validis,

agitetur. Potest hoc negotium confici Infu-
sionem Abei, Manna, Cassia, Thomazyn
dis mistis cum jusculo, addito Syr: Rosato
solutio cum Abeo: quia omnia sunt ex beni-
gniorum medicamentorum classe.

Si in intestinis Saburra cacochymia ha-
serit, injectus Clyster nices Cathartici sup-
plebit. Doctis: Capivaccus anidet praeci-
bens pitu. Coctias, respectu partis mitteutis
& Capitis: Sed hoc est praeter sententias
multorum, nec nisi cum integritate ad hoc
viciu[m] unquam faciendum. Expeditionis
doctrina gratia tale est MAVORANTIS PO-
TIONIS exemplum.

℞ Lecti Scabiosa
Infilagin:
Liquiritia.
addendo S. Melonum, &
Fl. Cordial.

In quibus dissolvit Manna Calabrina ℞i,
dissol. si. potio. Vel potest eadem
Manna dissolvi in jusculo Sal: Aysopi &
Violar. alterato.

Si placet Bolus
℞ medulla Cassia fistula recent. extracta ℞i
vel ℞vj pro re nata.
Pulv. Liquiritia ℞j.
Saccbari ℞s. si. Bolus.

Vel alternatis etiam vicibus potest injici
abstergens, refrigerans & laxans talis Clyster.

℞ Hordei integri, ℞j.
Malva,
Violaria,
Bozagin.
Cichori an M. s.
Prunor: dulc: contusor: &
Pashlar: mundat. an paria x.
S: iv frigidor: major:
Anisi an ℞i.

Fl: meli

70.

Sed benignis,

Clyster manna

Exempl:

Potionis mi-
norantis,

Boli

Clysteris,

Fl. Meliloti, ℞j.

℞. omnium decoctio s, a, in juv. pulli, vel in juv. capitis & intestinorum vervecis, in Colatura ℞ij. dissolve Cassia recenter extracta, vel Diacat'sot. ℞ss.

Mel. rosati colati, & Sacchari rubri an ℞ss

Misc. si. Clyster.

Pulv. sisti
catarrhos.

Dum hanc interposito spatio sicut, interim feminis Catarrhis hoc modo sisti poterit, ad eum effectum validatissimus est Pulvis Vallesij. ℞. S. Papaveris albi ℞ij.

Gummi Arabici,

Fragacanthi, an ℞ij.

S. Portulacae,

Althaeae,

Malvae, an ℞ij.

S. Cucumeris

Melonum, &

Cydonior. mundator. an ℞j.

Suc. Liquiritiae &

Amyli an ℞ss.

Pulv. fol. Engule Caball.

Radic. Symphyti major. an ℞ij.

Sacchari Rosati, tabesati, ad pond. dupl. plus vel minus, prout aut gratia aut efficacia medicamento requirit.

℞. Pulvis subtilis. utatur panno cochleari bis in die, superbibendo egregium aliquod decoctum pectorale, vel egregie alteratum jusculum, eo quo dixi modo.

Si hujus pulveris usqueversi quantitas videatur nimia, poterit tantum dimidiata vel etiam quarta ejus pars confici, & praedicto modo usurpari. Vel etiam poterit ex eodem pulvere idonea fieri Conserva.

℞ Con 11

7 Conserv. Aelac. ℞iv.

Pillv: Jdicki, Comiso saccharo) ℞℞.

Syr: Jnsubini

Papaverini an. q.s.

fi. Opiata.

Causis frequens sit usus.

Haec interim formula inter ipsa peragenda
negotia usurpentur.

7. Electuarij diacidos, &

Tragacanthi folij. an ℞j.

S. Papav: albi triti. ℞℞.

S. Bombacis, ℞℞.

Boli Armeni ℞ij.

Sacchari albisissimi Aqua Rosarum infusionis
tragacanthæ, vel seminul Cydonior: dissoluti.

℞ij. fi. formula.

Utq; frequentissimè.

Cataractis aliquando tam vehementibus, tunc
tam præceps, ut ad Narcotica confugiendum
sit, ad eam rem faciet Theonica recens,
Zaidanum, Philonium, & Syr: de Papavere
Simpler. Ego cum summo fructu expertus
sum Diacodion a Melicchio in dispensatorio
suo descriptum. Sed hisce omnibus cum cir-
cumspeditione & prudenter utendum.

Atq; hæc quidem de causa, ultra quo
modo morbo prospiciendum agemus.

Ad morbi curationem hæc via ibitis.
Morbus est solutio continuæ, idq; vlcis. Itaq;
abstergendam, secandam, glutinandam. Detur
fiet lacte Capillo, decocto Cicerim, Aqua
Hordei, decocto Jridis, Botryos, Capillo: Veneris
& Similibus saccharo rosato dulcoratis. Sic
etiam in potu exhibeatür Hydrofaccharum
& Mulsæ. Hæc etiam faciet Syr. Capillorum
Veneris de Hysppo, & si vlcus magis sordescat
Syr. de Pulmonè Vulpis, de Pearsto: qui sim-
pliciter

80.

Conserva

Formula

Narcotica.

Morbi pben-
macia.

Detergend:

placiter possunt adhiberi, vel eam Aqua Soada
misceri. Ex his omnibus tales possunt praeparari
vari medicamentorum formulae. **Loch**, sive
Linctus. ℞ Mellis ℥ss.

Linctus
detergen:

Coquantur simul in formam Eclegmatis.

vel. ℞ Butyri sive Sali ℥j.
Terobintina Veneta in aq. Agri
monia sapis lota. ℥ss.
Mellis opti. ℥ij.
Misco si. **Linctus**.

Vel fiat hoc modo.

℞ Loch de Tusilagine ℥ij.
de Pulmone Vulpis ℥ij.

Conserua Botryos ℥ss.

cum Syr: Capillor. Veneris si. **Linctus**.

Philon: Perfle

Comendatur in hanc rem usus Philonij
Persici sed antiqui, & quod ante menses
non est compositum. Hoc medicamentum
absterget, mundificat, & siccatur ulcera pu
trida, etiam consolidat, catarrhum sistit,
tussim sedat, datur autem pariter in Ha
moptysi. Descriptionem eius videte in Antid
otico. Hae etiam facit celeberrimus ille
Pulvis, qui Haly Abbatis dictus est, quo
ego cum summo successu usus sum.

Postquam ulcus jam abstersum est, sic
candum & glutinandum. Haec actio compacta
adhuc siccatur & nondum respurgata frusta
nea est. Ad hanc rem talia praescribets
Apozema leniens et exsiccans.

℞ Bechy cum radice:

Plantaginis.

Equiseti an ℥ss.

Capillor: Vener: ℥ss.

Glycyrrhiza ℥ss.

S. W. trig: onjoe: an ℥ss.

S. Papav: albi

Plantag: an ℥i.

S. Matru

Siccand: &
glutinand:

Apozema
leniens & exsic:

11

S. Malva.

Bombacis an. ℥ij.

Faniculi ℥j.

Balaustior: Granu: Myrti an ℥j.

Passularum mundati: ℥

Jajubar: an. par. ℥.

Fl. Nymphaea

Rosar: an. p. j. ℞.

Si. omnium decoctio s.a. in colatura thib
dissolve sacchari rosati q.s. Mij. si. Apoxema.
utatur frequenter.

Lidov: de Leonibus egregius medicus ad
hanc rem maximopere commendat Aq; ex
Hedera terrestri destillatam, cum quotidiano
usu veteris Conserua Rosacea. Ut E. G. si
de Conserua rosacea frequenter sumat ad
quantitatem castanea, quater quintils in die.
Et bis tantum in die, mane hora vi. et
vesperi hora vii. superbibat illa praedicta
aqua. (ad m. ad v. coctlearia).

Thes Langius ex eadem Hedera Syzupum
componit praestantissimum.

Alj ad hanc rem cognunt radicem China
hoc modo. ℥ China s.a. parata ℥ij.

Aqua ℞ vi.

post macerationem xxiv horarum Coque
ad dimidias. Potet ager mane cyathum
magnum saccharo rosato dulcoratum, hoc
post meridiem hora vii. repetat; in ipso a.
prandio duos magnos ejus decocti scyphos
exhauret.

Alys unica in veneratione est Veronica
herba, alys Pulmonaria, alys Botrys, alys Ros
Solis, quia certe herbae sunt magnarum ad
hanc rem virium. Efficax etiam est
Ol. Sulphuris cum Syr: violae. ad guttas v
vel vi commixtum; vel etiam quadam
quasi familiaritate cervisia nostra dome-
stica inditum.

Ego pter

Heder: terr:
destillat.

Syrupj.
Destillat rad:
China.

Herb. Opt.
Veronica.
Pulmonaria.
Botrys.
Ros Solis.

Ol. Sulph. cum
Syr: viol.

Conseru. Ros:
cum Ol: Sulph.

Ego praeter haec praedicta, quibus saepe usi
sum, maxime mihi familiarem & pra alijs
unam habui, & habeo Conserua Rosacea,
cum pauulo Ol: Sulphuris commixtam, eius
ueter vel recentis vel antiqua, prout obser-
uacionis vel consolidationis est occasio.
Quadam mulier, inquit Archelanus, comedit
xl lb. & curata est.

pro Pauperibus

Quandocumque pauperum quos habenda
ratio est, illis praescribes ex auctoritate Ceru-
donij puluerem Sulphuris vivi, cum vitello
ovi quotidie sumendum: vel loco Sulphuris vivi
posunt sumi flores Sulphuris Chymica arte
parati.

Histor:

Petrus Foristus narrat quendam, cui ossa pro
macie crepitabant, hoc modo euasisse: Assabat
duo ova recentia aduerso igne in foco, ubi in-
casserant, albumen resiciebat; Habebat ad
manum puluerem ex viuo Sulphure, sac-
charo & pauca Salis: Eius pulueris ad mag-
nitudinem fabae mascululae vitellis addebat,
atque hoc hora una ante alios cibus comedit,
& vinum dulce, hoc aq: stilla ex Rosa Solis,
admixto iterum cui vitello superbibebat.

Inta paucos menses ex emaciato pinguis euasit.

Consolid:
simpliciter.

Si, absterio & siccato iam ulcere, simpli-
citer in animo est consolidare, addant praedictis
medicamentis Resina Armena, Terra Sigillata,
Lapis hematites, Gummi Tragacanthi &
Arabicum, Amylum, Corallum, Electrum,
Cozum cerni usum, & si velis Pulv. Canu-
narium exustatum, qui potent haec in re poterit.

Obseru. 7°

Verum antequam finem faciam, duo mo-
nenda sunt. 1° Quosdam medicos salis suffu-
mignis hanc Tabis curationem perficere,
vel saltem summoptu promouere. Tale ita-
que potest praescribi Suffumigium.

Suffumig:

4 Rosar: rubr:
Fol. Tussilag. seccatoz:

Coralli

// Coralli,
 Thuris,
 Masticis,
 Styracis an ℥ij.
 Gummi Hederae
 Juniperi an ℥i.
 Baccar: myrti.

Coriandol an ℥i.

Si omnium pulvis subtilis, qui excipiat
 Aqua Rosae: infusionis Gummi Sengalae
 & formentis Trochisci ponderantis ℥ij.
 Illi Trochisci carbonibus insiciantur, et ille
 fumus attrahendo aërem sed excipiat.

II. Quod monitus volui, hoc erat. Si eveniat
 ut durante horum seccantissimum & consolidan-
 tium medicamentorum usu, spiritum subsistat,
 & respiratio iterum difficilior evadat, hoc
 indicio est, non satis esse abstersum, itaq;
 his intermissis iterum ad priora confugium
 dum est: mox iterum abstersionem factam,
 & jam facilius spirantibus aëris, ad consolida-
 nandi methodum redeundum est.

11.
Relapsus ad
abstergend:

Symptomata Tabis praecipua sunt, Mar-
 cor, vigilio, Alvi fluxus, & conjuncta
 Sitis.

Symptomata:
cura.

Marcor praeter alias causas fita defectu
 visum, quorum toto morbi tractu summa
 est habenda ratio. Itaq; marcori et exten-
 sioni conveniunt illa, quae vires reficiunt,
 quibus admiscendo semper poteris ea quae cum
 morbo pugnant. Ad hanc rem praeter praedicta
 duo ponam analepticorum remedium par-
 radigmata, quae pro ditioribus hoc loco sibi
 ficient. Primum erit in tabidis egregium
 tabe ELECTUARIUM ANALEPTICUM.

Marcoris.

Electuar:
analeptic:

4 Pulpa perdicis ℥ij.
 Amygdalar: mundatar: p noctem in
 aq saccharata lufasav: ℥ij.
 Pinearum recent: eodem modo ma-
 ceratar ℥ij.

S. v. fi.

// S. iv feig: major: mūdāt: an ʒij.
 Papav: albi ʒij.
 Malva
 Cytonior: an ʒi.
 Gūmmi Tragacac. ʒij.
 Corticis Citri saccharo conditi ʒij.
 Pūstular: Corinthiac: contūsar: ʒij.
 Conseru: Violar:
 Boragin.
 Byglos: an ʒβ.
 Vitellor: ovor: n.º iij vel iv.
 Butyri insūlsī parim
 Sacchari opt. ʒβ.
 Aquā Ros. q.s.

fi. artificiosa confectio instar Paris Maki
 Si malis, potest eius loco prescribi hoc
 modo OPIATA ANALERTICA.

Opiata
analertica

ʒ Conseru: fl. Borag:
 Rad: Byglos. conditar. an ʒij.
 Conseru: Ros: antiq.
 Rad. Symplyti an ʒij.
 Carnis Cydonior: saccharo condit: ʒβ.
 Myrobalanor: emblicar: saccharo con
 ditat: n.º ij.
 Corticis Citri saccharo conditi ʒij
 Pūlv: Coralli rubri,
 Rasūca Eboris,
 Margaritar: Splendidar. an ʒβ.
 Confect: Alchemis,
 ad Hyacintho an ʒβ.
 Pūlv: Electar. Diamargariti feig. ʒij.

fi. ex omnibus Opiata solida aq̄ro coopta
 s.a. vel fi. Opiata liquida citra
 s.g. Syr: conseruation. fl: et corticium
 Citri. Utats frequentur.

Interca

Interea viribus valde debilibus corpus
 etiam reficere subinde oportet distillatis
 carniū exprestionibus, gelatinis extenuatū
 tum dectis. Laudatz ad vicium astentionis
 summopere succus ex Corde Vervecis ex-
 tractus in olla vitriata obturata et Lin-
 bano imposita: Quā de re vide sis Franc:
 Valeriel n̄ obſeruo: 6. ubi mira de hoc
 succo narrat, et modū extrahendi docet,
 et alia insuper vices restituentia addit.
 Arnoldus de Villa nova instar miraculi
 habet aquam ex sanguine humano extra-
 ctam et distillatam, ut E. G.

Succus ex
 corde Vervec.

destillat
 Sang: hum:

Salivati: Rel:

- 4 Sang: humani (vel ejus defectū
 sang: Siliii) ℥j.
- Carnis coctear: ℥β.
- Cinnamomi ℥vj.
- Croci ℥j.

destilla in vase duplici. Bosis esto Ziss
 vel Zii cum pauculo saccharo rosato.
 Memini etiam in summa debilitate vin-
 um m̄ applicasse Cordi Epithema solin-
 dum, quō dicebant regi se mirū necitari.
 Hoc modo.

Epithema.

- 4 Conserv: Rozag:
- Rosar:
- violar: an ℥β.
- Pulv: Electuar: dimargar: ℥ij: et
 de gemmis an ℥j.
- Syr: de Hyglosso
- Aq. Rosac. parum ℥j.

quod super corio rubro ad formam cordis for-
 mato applicet regiōni Cordis. Sed de his satis.
 Alterum Symptoma, quod tabidos misero
 torquet sunt Vigiliae. Igitur hordeato
 somnus provocari potest hoc modo.

cura
 Vigiliarum.

4 Cremor:

vide et Guainerium et Rondolet:
 de Sanguine humano sublimatu,
 capis et confectio nimis inhumana.
 Forest: Tr. lib. 8. scb.

87.
Envolucro
Hordeatum

¶ Caloris Hordei lento igne ad
cristallinam s. a. cacti, et per
seracem colati ℞iv.

Amygdalar: dulc. ℞ij.

S. n. feigid: major: an ℞j.

Papav: albi ℞ij.

Sacchari perlati ℞ss.

Aq. Hordei (inter cogend: tertia de
manu delecto effusi et servati) ℞ss.

Miscet et fi. Hordeatum s. a. Sumat
deemiturus cyathum.

Potest etiam aliquando sumi aliquid
Diacody, vel Aquie Nicolai, vel ex ijs
etiam, quae supra fuerunt praescripta.

Si intra corpus ager nihil sustineat su-
mere, potest fieri tale FRONTALE.

frontale

¶ Rosar: rub: q. s. colloca inter
duo lintea, et in roza aceto
rosaceo, et applica.

vel possunt inungi tempora Ol. Papaver:
Rosac. Violac. addendo aliquid aceti.

cura
Alvi fluxus.

Tertium Symptoma est Alvi fluxus,
et praecipue ea species, quae vocatur Lienteria.
Ad eam rem in usum veniet illud jam
antedictum hordeatum. Ad eandem rem
faciet hic Pulvis stypticus.

¶ Gummi Arabici,

Spody,

Boli Armenae,

Baccar: Myrthi,

Lapid. haematid. an ℞j.

Pulvis sty-
pticus.

Miscet et
fiat Pulvis stypticus subtilissimus. de
quo capiat ℞ij cum fusculo Saccharo rosae
et dulcorato.

Potest etiam (si febris non multum
urgeat) aliquid Menthae cum tantillo

Hysopi

Hyssopi illi iusculo incoqui. Vel poterit
idem Pulvis exhiberi cum Syr: de mentha,
myrtino, vel cum vino rubro adstringente,
cui aliquida sacchari rosati tabellati im-
mixtum sit, quod non solum alvo soluta,
sed etiam tussi opitulatur.

Ungatur etiam regio Ventriculi & totus
venter cum Ol: Mastich: de mentha, Abs-
inthit, & Nardino. Tale autem pra-
scribi potest in forma UNGUENT.

℥ Ol. Mastichini,
Absinthit.
Cytunior: an ℥ij.
Coralli rubri
Rosar: rubr.
Masticis an ℥i.
Cera alba q. s.

fi. Unguentum
quo unguatur Ventriculus & venter, sedulo
cavendo a regione Thoracis.

DE SYNCOPE.

Coe vita principium, fons caloris, pulsus
& respirationis princeps auctor, quamvis om-
nibus, & hederum fere morborum telis exposi-
tum sit, quibus & reliqua corporis nostri partes,
tota tamen peculiaris & fortissimos affectus
patitur, Syncopen, Palpitationem, & Febrem.

Nos, omisis alijs morbis de sola Syn-
cope tractabimus, affectu maxime terribili,
& inter quem ac ipsam mortem parvum est
discrimen.

Cor, inquit Plinius, magnis vitis
non diu macerata, nec graviora trahit vitre
supplicia, sed si ladata, mortem adest praesen-
tantiam.

80.

Unguent.

09. tanciam.

Syncope. a. nomen. Iustum scilicet a graeco
verbo συνκόπω, quod est concido, eo q
in ea hominis velut motus concidant.

Definit Syncope ab Acerbio
Sibita caloris nativi ab omnibus corporis
partibus ad Cor revocatio. ab Aschia

Vinculorum facultatis vitalis dissolutio.

sed optimo & elegantissimo a Galenus.

Præcepit omnium visum lapsus. Vires intelli-
git animales, vitales, Naturales. Sed primo
& per se afficitur vis vitalis, per Sympathia-
am etiam alia.

Est ergo Syncope Symptoma in genere
actionis laesa, scilicet vitalis facultatis, q
primo & per se offenditur, quia non diminuitur,
non deparatur, sed prout aboletur & moritur.

Qualis itaq; in ventriculo est Beauvicia,
Appetitivae facultatis consternatio, talis
in Cordis est Syncope.

Hac definitione distinguit Syncope a Sipo-
thymia, quam etiam Sipothysiam, &
εξάνορι Galenus vocat. Sipothymia
nimirum est simplex facultatum casus,
Syncope vero οξεία καὶ ἀδύναμις. & verbe-
mens & præcepit lapsus. Sipothymia lo-
quor est & ligax animi deliquium, Syncope
perseverans. Atq; ita illa duo majoris &
minoris ratione distinguuntur. Aschius
distinguit Synopes a Sipothymia, quod
hac solum vigilantes occupet citra sudores,
Syncope vero etiam dormientes invadat cum
sudore, quem ideo Synopticum dixerunt.

Hac Symptoma omni genus morbi sequitur,

Intensius

90.

Intempericm praegrandem, vitiatam Conser-
mationem, & Unitatis Solutionem.

DIFFERENTIA

Syncope duplex est, aut enim est Sym-
pathica, aut Idiopathica.

Idiopathica, quae proprio Cordis affectu
est, & hanc Synopem vocant Cardiacam.

Sympathica est, quae fit per consensum
aliam partium, & praesertim Ventriculi,
aut cerebro & venenato humore imbuti & in
fasci; quam Stomachicam proprio vocant:
aut a Bile vellicante infecti. Fit
etiam ex Utero, cum nimis circa illum
vel Semine, vel Menstruis sanguis corrumpit.

CAUSSA

Synopes causas sunt, quacumque Spiritus
Cordis, aut solidam illius substantiam, aut
propriam tempericm offendunt.

Spiritus Cordis vitiantur IV modis.

1. Corruptione propria Substantia.
2. Resolutione. 3. Revocatione. 4. Interruptione.

I. quidem Corruptus & inquinatus Spiritus
tuum substantia a Veneno externo & in-
terno. Externo, ut a morsu Venenatorum
animalium, ab haustu & potu Veneno, a
toto halitu, & aera pestilentiali, vel a
Venenatis metallis. Interno, ut a Ve-
neno intra genito, in Utero praecipuo vel
Ventriculo.

II. Resolutio etiam Spirituum Synopes
facit, fit. a. resolutio a vacuatione: Illa
vacuatio duplex Sensilis & Insensilis.

Sensilis,

vultu D. Schaeveler Utero Synopes
in sero dicitur § II.

Sensibilis, ut liberalior aut ex naribus,
aut ex vulnere, aut ex phlebotomia haemorrhagia;
Sudor copiosissimus; largus Alvi
fluxus; Copiosus vomitus; Subita vacuatio
a ruptis abscessibus, ut in Hydrope et Em-
pyemate.

Insensibilis vacuatio fit, a dolore acro-
bissimo, ut Colico, Iliaco, Parturientium,
a Gaudio, laxatis nimicam vel asperis me-
atibus ob tenuitatem evanescent ex h. Spi-
ritus: Sic legimus de Diagona, qui in am-
plexu filiorum coronatorum quorundam pra-
gaudio interijt: a Vigilis: ab Inedia:
ab Lea: a quibus Causis revocant Spiritus
ab Externis ad interna, hinc Cordis op-
pressio & Caloris nativi Suffocatio.

iii. Offendunt Spiritus revocatione, quae
ut plurimum fit ab animi passionibus, ut
a subito Moerore aut Terroro.

iv. Tandem etiam Spiritus offenduntur
interceptione, cuius causa est Sanguis.
Fit. a. Interceptio Spirituum ab obstructione
vel oppressione viarum, quam facit vel san-
guis, vel alius humor in Thorace con-
tentus. Quomodo fit ex casu ab alto,
ruptis venis, vel cum in Angina, Pleu-
ritide, Peripneumonia, Asthmate pars in-
capacitatem Thoracis incidens suo son-
dere arterias & venas premendo Spirituum
conventum impedit.

Temperamenti. a. prope & Solidi cor-
poris Cordis labefactio & laesio fit ab
omni intemperie ingenti & inaequali.
Inaequalis. a. intemperies fit a timore
contra

contra naturam & solutione continui. 92.

SIGNA.

Signa Synopses sunt vel Diagnostica, vel Prognostica. De Diagnostice primis dicemus.

Itaq; Diagnostica in genere ex tribus facultatibus desumenda sunt.

Facultates tres habent: Vitalis, Naturalis, Animalis.

Collapsa facultatis Vitalis Signa sunt: & primo quidem in pulsu & respirations apparet respiratio minutula & brevi sine Sabinum, ac interdum omnino nulla est: Pulsus inaequalis, parvus, formicans, intercedens: Color faciei lividus: Extremarum partium frigus.

Animalis facultatis collapsa Signa ex motus & sensus principiorum confidentia elucet.

Naturalis collapsa Signa sunt Seditatione & cula erumpens, ob Affectibus, & Assimilatis facultatis imbecillitatem.

Utrum enim nos haec paulisper subterfugiam evocemus, & Signa Diagnostica magis solida ratione indagemus. De quibus sic habet.

Signa Synopses Diagnostica bifariam dividuntur, aut enim praesentem Synopsen ostendunt, aut imminentem postevidunt.

Utraque illa Signa iterum trifariam accipiuntur, trium enim rerum cognoscendarum habenda est ratio, vel ipsius Affectus, vel Sedis affecta, vel Causa affectus. Totidem itaq; Signa sunt Diagnostica: Quaedam n. Affectum: Quaedam Partem affectam: Quaedam Causam affectus indicant.

Signa quae

Signa, quae imminentem Synopsin ostendunt, haec sunt. Praecedens Sopor hystericus: Parvus pulsus, qui & celer, & toto accessione temporis depresso deprehenditur. Somni parvi & interrupti. Oculorum Aebetudo. Corporis habitus laxus & mollis. Aetas senilis; in qua praecipue Synopsi reformidanda est.

Signa praesentem Synopsin indicantia sunt haec eadem, sed vehementiora & acerbiora. Primo insultu Aeger quasi extinctus jacet. Pallidus faciei color adest, quia spiritus & cum eo sanguis ad Cor revocantur; unde ob eandem causam exteriora aligent. Frigidi Sudores ex toto corpore, vel Thorace, vel Cervicibus exsunt. Sensus Motusque functiones interceptantur: Et cum omnia haec vitae extinctionem denotent & calidi nativi extinctionem, mors quasi in propinquo est.

Jam vero ea signa, quae causas designant, eas indicant, vel externas, vel internas.

Externae sumuntur ex relato aegri et aetate.

Internae autem sunt in ipso Corde, vel extra Cor in alijs Corporis sedibus conclusae.

Si in alijs partibus affectus fomes est, earum partium affectuum manifesta praesentia sunt indicia: quae a praesenti medico sunt particulariter consideranda.

Est. a. ut supra etiam diximus, Synopsi vel Idiopathica, vel Sympathica.

Quantum itaque ad Sympathicam attinet, si causa Synopsis in ventriculo stabiletur, ea erit aut tenuis humor & mordax, aut crassus humor & frigidus. Si tenuis & biliosus humor ventriculi orificio inhaerit, hoc ex praegrassa mordacitate & punctione cognoscitur.

Ex Sympathica obiit D. Willebr. Sacellius; qui postquam de obstructione fibris quibusdam vitiosa diata usus esset, ac post largam ejus diei partem, alvum exonerari tentasset. Ex vaporibus ventriculi nato ex exercitantis orto, atque ipsimum Cor potentius extinctus est.

94.
Species. Si erudis, pituitosus, & frigidus,
precedens nausea, eructatio, & gravitas
ventriculi hoc indicabunt.

Si vero in Utero mali causa conclusa
fuit, hysterica proculdubio processerint
Symptomata.

Denique ipsa affecta pars, quae mali origi-
nem dedit, Symptomaticam Synopsem ejus for-
cum & mixturam propriis signis patefaciet, &
aderunt praesentes partis affectae quærelae.

Quantum attinet ad Idiopathicam Syno-
psen, eam licetentur indicabunt hæc duo
signa. I. Si nulla præcatorica Signa Syno-
psis processerint. II. Si nullius partis
antea affectae quærela afferri potest.

Antequam vero de Signis Diagnosticiis fi-
nem faciamus, hanc notam solvam. Quaeritur,
an jam dictæ Synopses differentia Geni-
per Comitum habeant febrem. Respondetur
febrim non esse Synopses comitem individuum,
nam etsi plerumque cum Synopse consuletur,
potest tamen Synopse & febrem antecedere,
& comitari, & sequi.

Hanc
etiam quaestionem extricatum dabo, quae ca-
tionem contingat, ut in Synopse, in qua tom
est insignita vicium præsertim, copiosissimi
tamen sudores, quibus frigidi erumpant. Ad
quod quaesitum ita optime responderi potest,
in Synopse copiosissimum & frigidissimum
sudorem sentiri ob facultatis ostentricis
imbecillitatem, quæ non potest esse superflua
cancas illas humiditates retinere, ita ut
eas sinat effluere; & idcirco corpus humidissi-
mum sudore copioso diffluat. Sunt
autem sudores isti frigidi, quia ex-
terna corporis partes calorem, qui ad in-
teriora revocatus est, destituta sunt,

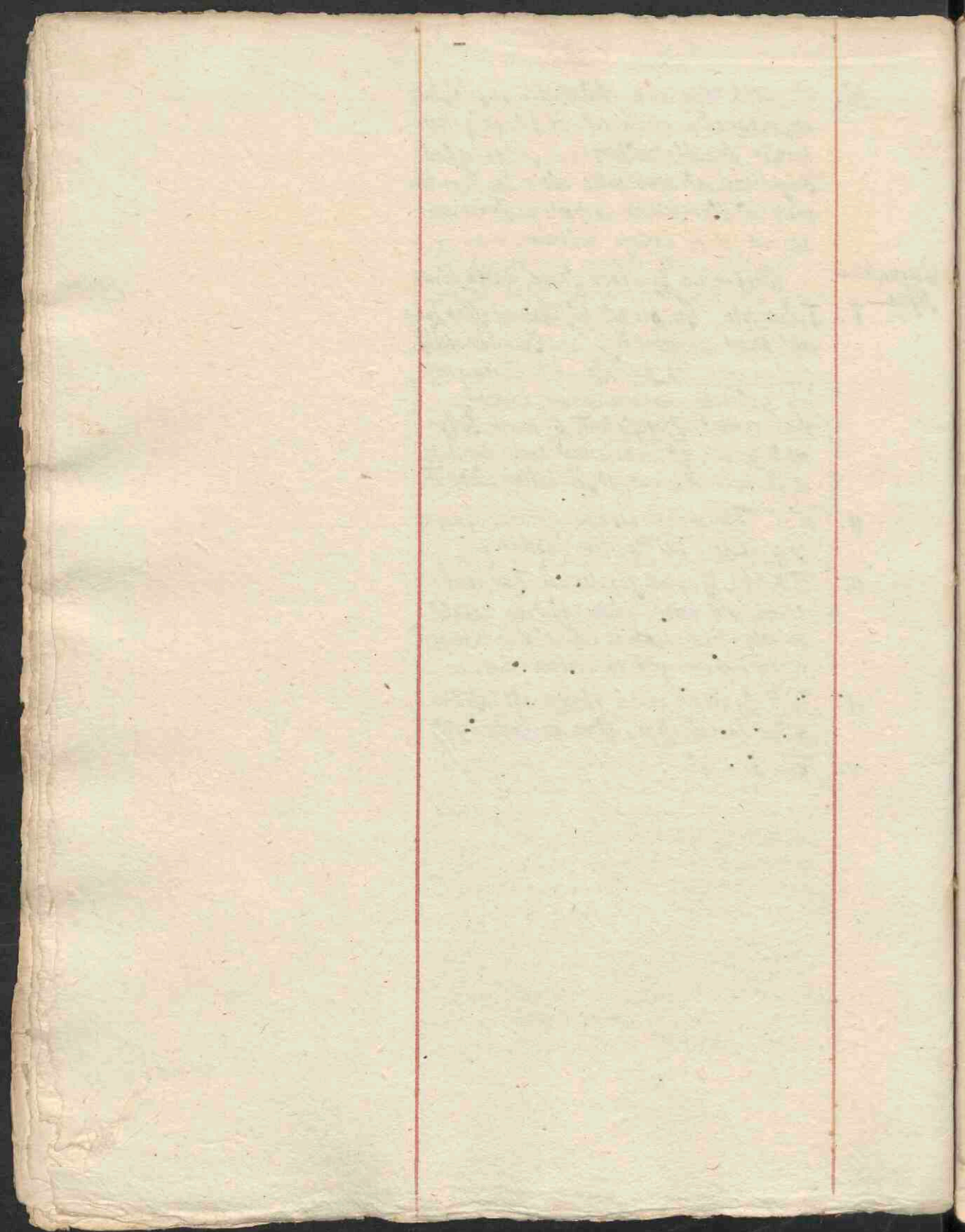
& pro

Et propterea cum illa partes frigida sint, consentaneum etiam est, ut humor q̄ illos transit frigidus reddatur: Adde quod frigiditas et ambientis cutis densitas valet ports ad superficiem corporis profectos conuident, et in aquam mutant.

Prognostica
Signa

- Prognostica Syncope signa varia sunt.
- i. hoc est. In his qui p̄ illamini sunt Syncope plura est mortifera. In audacioribus quidem non ita periculosa, nisi tamen citissime occiderat, mortem etiam infert. Hinc optimus P. Egin. iii. c. dicit. Si Syncope valida est, Medicina locis non datur, at si vires constant, ad sanitatem rediri potest.
  - ii. Ex Animi pathematis orta Syncope raro necat, ex ica raris unquam.
  - iii. Ut Syncope grauior est, q̄ ex cerebri intemperie oritur, quam qua ex hepate; Sic illa etiam grauior est, qua ex intemperie coelis, quam qua ex cerebri oritur.
  - iiii. Syncope, qua a timore aut inflammatione, periculosior, quam ex intemperie.
  - v. Si a diu

Tempus mensuri a. proprijs et solius corporis cordis labactatio et talis fit,
 ab utriusque ingenti et inaequali. Inaequalis. a. interruptus fit a timore contra
 naturam et solutione continui. Signa hinc sunt vel Magn. vel propn. de diagnosi
 plurimum dicuntur. Itaq; diagnoscit in q; et ut facultatis summa sunt. Facultates
 tres habent V. N. A. Collapsa facultate V. signa sunt 1° et 1° qd. in pulsi et
 respiratio interrupta. Respiratio minuta et brevis sine sibilata, et interduum omnino
 nulla est, Pulsus inaequalis, parvus, tremulus, interduus, Color faciei viridis, extrema
 et in partium frigida. A. facult. collapsa signa et motus, et sensus principis: concidit
 abeunt. N. collapsa signa sunt sudatione et vomitione et retinuit et asinulati
 et
 verum in nostro more hae paucissimae sicut incideret et roremis, et
 signa diagnostica magis solida tam indagamus. etc

Signa syncope diagnostica hinc sunt, aut enim Triplex Syncope
 apparet, aut imminere possunt, utraq; illa S. item triplex accipitur
 Triplex. a. verum cognoscitur: sicut et ratio, vel ipsius affectus, vel
 sedis affecta, vel causa affectus. Totius itaq; S. sunt diagn. qd. enim
 affectum, qd. partes affectas, qd. eas affectus demonstrant. Signa q. in
 imminere Syncope ostendunt haec sunt: praecedens lipotymia, parvus pulsus, q
 et color et tota accedens temporis depressus descendit, semper parvi et interrupti
 oculorum habet, corporis habitus laxus et molles, etas senilis, in qua triplex
 syncope reformidanda e. S. Triplex syncope indicantia, sunt hinc sicut sed
 mentiora et acerbiora, primo insulae aquae qd. extinctis iuncti pallidus faciei
 color adha, qd. spiritus et cum eo sanguis ad Cor et roremis. Unde ob eandem
 exteriora alidit, frigidi sicut et tota corpore, vel thorace, vel
 cervicis erunt. Sensus autemq; functionis interruptas, et cum ista hae vita
 extensio, et calidi nativi extinctione sentitur, more quasi in propinquo
 est, san non ea signa diagnostica q. caas indicant, eas delignant vel
 externas vel internas. Externas sentunt ex relatu agra vel astutium
 Internas aut fit in ipso corde vel extra cor in alijs corporis partibus conclusa.
 Si in alijs partibus affectis fomes e, eam partium affectari. Tres sunt man
 festa indicia, q. a prudente medico fit particulariter indaganda, ~~et~~
 est a. et supra etiam diximus

de Synpatheia
 vixit de amnis, q
 si caa syncope in ventriculo
 stabili, illa erit aut tenax humor et mordax, aut cruda humor et
 frigida. Si tenax et biliosus humor ventriculo cubaverit, hoc ex
 frigida mordacitate aut punctum cognoscet, si cruda sit biliosa. et frig.
 Tenax manifesta, sicut et gravitas adhaerenti hoc indicabit. Si
 vero in utero matris tam conclusa fuerit hysterica paucissima praesentant sympto
 mata. deniq; ipsa affecta hinc, q. mali originis dedit Synpatheiam Syncope
 eius fuesit et mixtam proprijs signis patefacit, et ad eam plerumq; partem
 affecta
 Inuentum attinet ad Synpatheiam Syncope, eam hinc
 sentet indicantur hae duo signa 1° si nulla praecursoria S. Syncope
 praesentet. 2° si nullius partis contra affecta quocumq; dari poterit.

Anteq̄ utro de signis diagnosticis sicut faciemus, hunc notum solum
 Q̄ An iam dicta syncope dicta sicut comitis habeant febres. R̄. Febres
 mox ante syncope comitis individuam. Nam et si plerumq̄ cum syncope copulata,
 it̄ tñ syncope et febres autem tñ, et comitari et seq̄. Hanc etiam
 rationem extricaty dabo, quia ratio contingat, sicut in Syncope, in qua tñ
 insignita
 evanescunt. Ad q̄ opt. ita opt. R̄. In syncope copiosissima
 et frigidissima sudores lentissimi, ut faustissimi adhibentis instabilitate,
 q̄ a potis est supracantus illas humiditates retinere, ita ut eas sint affluat,
 et dicitur corpus quivisum sudore

Sicut. a. illi sudores frigidi, quia exteriora totius corporis partes, colorum
 q̄ ad interiora revocatis est, et tñ sunt: et propterea cum illa partes
 frigidat sint, consistentiam etiam est, ut humor q̄ illos transit
 et frigidat: — Adde q̄ frigiditas et humiditas et tñ dicitur va
 uis ad superficiem corporis perfectos — condensat et in aquam mittit.

SIGNA PROGNOSTICA.

Prognost. Syncope. S. varia sunt. I. de Ha. In hic q̄ pulsatione tñ Syncope plura est
 mortifica, in auctoritate q̄. n̄ ita periculosa, tñ nil estisimū occurat, moxq̄ etiam
 infert. Hinc opt. P. Aeg. in. III. G. dixit, si Syncope valida est, medicina locq̄ n̄ dnt,
 at si vide constant, ad tantam adiri potest. II. Ex ai. paralytatis orta Syncope
 raro nitat, extra vix hnt. III. Ut Syncope gravior est, q̄ ex Cerebri intumescē
 orit̄ q̄ illa q̄ ex Hepate, Sic illa etiam gravior est, q̄ ex intumescē Cordis
 q̄ illa q̄ ex Cerebri orit̄. IV. Syncope q̄ a tremore aut inflammatione est,
 periculosior q̄ illa, q̄ ex indomptis. V. Si a diuturna Cordis palpitatione
 et Syncope periculosissima, et quomodoq̄ etiam si facies livet aut nigricat,
 conelamatus est. VI. q̄i saepe et multum absq̄ manifesta causa desol
 vānt, q̄ de repente moriunt̄. VII. Syncope q̄ in corpore tñ
 humoribus latentibus generat̄, exitiosa est, q̄ at inquinato spi
 ritū exitiosior. VIII. Ut Lipotymia vix est ad Syncope, sic Syncope ad mortē.
 IX. Periculosior Syncope q̄ sinistras q̄ dextras Cordis partes affligit.

CURA. Curandi Syncope ratio sicut duplex est. Altera in paroxysmo,
 altera extra paroxysmū. Extra paroxysmū duplex est, sicut dicitur, vel
 n. curatio ante vel post paroxysmū instituit̄. Ita ut ea ratio triplicit̄
 chq̄ agendi debent medicis. Agemus. a. primo de ys q̄ ante parox
 secundo de ys q̄ in ipso parox. tertio de ys q̄ post parox. agenda sūt.
 Ante accessiones medici officinā, eas excludendū. In accessione
 Symptomatis vehementiq̄ mitigari, post acc. oēs vires roborare
 ac confirmare: de sing. ordine. Et primo qd. de ys q̄ agenda
 sūt ante accessiones. Ante access: si vel imminens vel accēsa
 Syncope videat̄, triplicia instrumenta medico procedendum. dicta
 Pharmacia et Chierzia. I. de biata et Pharmacia.

In hunc modum institutio pro Syncope prophylaxi. Aer imprimis, q̄ in
 mutandis corporibus primas tenet, sit temperatus, modice lucidus
 purus, et ab omni foetore depurgatus faciat. Si & sic talis n̄ sit, arte fiat.
 Idq̄ pro ceteris Synopis inducentibus varietatib. Si a caā calida Synopis
 dependat, aer cubiculi erit refrigerandus, affusa Aq. vel aceto Rosae.
 Potantibus. C. Peiprie si actas sit parimentibus instrumentis, Sassa, Galie,
 Myrrha, Fol. et capreolis citis, Violis. Sorsio ego in peiprie aequalis partes
 Aq. et Aceti Rosae. vel tres partes aq. et unam aceti admiscere, atq̄
 ita n̄ solum ipsius cubiculum, sed etiam violas, Rosas, et q̄ in dicta se
 irrorari, q̄ miris Aërs recedat, et cor corroborando recedat.
 Hinc etiam facit creber odos poni odorati, Aurantij, Citrii, sive
 Nostratis, q̄ in ipso aeri lecto circum circa collocari possunt. Ad manūs
 sump̄ habeatis lintibus aceto, vel vino p̄betano, vel ambob. mixtis
 intinctis, et naribus sepe admotis, quā etiq̄ possunt lavari temperata.
 Si Synopis caā agnoscat frigidam et contrario calefaciendus aer, suffitus
 ex ligno Junigi, Caryophyllis, Cinnam., Styraco, Benjoim, aut
 Ambra gaisca, et Melisophyllis, et similibus aromatis, q̄ primis aduentibus
 iuncta miras aëri gratiam conciliant. In summa tranquillitate
 et corporis aq̄r contentandus. Abstinentis a omnia latitia, marore,
 et alijs in pathematis. Invenit grata cum amicis gratis collega. Somnus
 afficere tempore n̄ sit longior, sed interpositis vigilijs temperatus. Sit tamen
 liberatior, si ob insignitum dolorem, vel immodicam famem vel gravia in acci-
 dentia Synopis metuat. Venis nulli p̄mo morbo frigidis, in hoc
 Peiprie affectu abdicanda ē. Alvus si sponte officio suo non fungatur,
 arte fluida fiat. Cibus sapiens et paucis offeratur, et is q̄ boni succi sit.
 In potabilis alimenti gr̄a principatum tenet vinis, q̄a coleriter
 benignum succum generat, et quocumq̄ suum spirante usq̄ vapore
 spiritus erigit: providendū n̄ solum ante Synop. sed in Synopis,
 et post eaq̄ convenientis. Tr. in Casus incipit Aviceenna
 in 4. vinis prohibet. I. Si insignitior adit Cephalalgia. II.
 si a diathesi p̄blegmonodo. a dispositione inflammatoria ortū
 sum̄ habeat Synopis. III. Si crudor. humor. proutū
 scaturat corpus. IV. Si biliosus humoribus facilius alvū fluat.
 V. addit Galen. Si febre et Peiprie aduentione corripit sit aq̄r
 sediptas si n̄ adsint tūto vinis dari pt. CHIRURGIA.
 Quā ad tertium instrumentū medicū phlebotomia attinet.
 Phlebotomia ante vicium Synopis adventum ad ministrari in
 q̄d n̄ debet, in specie tū locū h̄r, si Synopis invasura
 videat, ob immanes dolores, aut ob nimium plethoras
 ut in Athletico habitu, et Peiprie in eo q̄ et Galen. 2. et ad
 sumam p̄dit. tū. n. ut ait divinus sorsio cum Bledicos
 n̄ cunctantur, sed statim instituta vna lectio Synopis advertit.

de q̄ in paroxysmo agendo sunt.

In ipso Syncope paroxysmo vocat̄ medicus hanc sibi existimat curam
primam dari, ut ad curandū symptoma festinet, et ad revocandū
ad sensu agrum. Periculis n. e. in mora. Decumbentis itaq̄ agrum in aquam
bili statim partibus sine collect. Us et facis frigida aspergat et Rosacia
affundat, cui tantūm vini immixtum sit, atq̄ hoc si a dissolutione Spiritibus
sua sit Syncope. Verū si a recessu Spiritibus ad interiora fiat alia via
tunc odorata, ut moschus, Ambra, et similia naribus admovenda, dū
modo ab uterina suffocatione n̄ sit morbus. Ego in plerūq̄ vel etiam futura
Lipothymia vel Syncope huc plerūq̄ in moro habeo. Inter statim
quanta fieri p̄ celebratio ex officinis accessi aq. vitæ Matthioli
ad ℥j vel ℥ij p. 2. n. ejus aqua coaleat vel intersus vel dimidia
tūm exhibitio, idq̄ p̄ epierasin p. 2. n. vel si videtur fūte
obscurore fobere, eas aq̄ cum aq. Rosae misceo, idq̄ vel
ad aquam potens, vel plus vel minus pro ubi exigentia, q̄sūq̄
insuper Aq̄ panthū miscuo in coaleari cum Theriaca idq̄ vel ar
tingenti naribus admovendo, et etiam tempora illino, et hoc e. longo
tūm statimissimū. Et etiam istis vel loco vel detota Aq. Cinnamon
succedendo, eodē modo n̄ s̄pata. Verūm dūmoro quādoquū. viduo
distingūere authoris eos Syncope q̄ a calida. et eorū q̄ a frig. tan
ortū, Nos etiam in Remedijs p̄ad Syncope p̄ribus eos postliminō

Remedia ad p̄sent. Sync. ortū a ca frig.

Si a ca fr. Lipothymia vel Syncope obrepserit illud remediū q̄ ex aqua
vitæ mat. jam dictū e. famulari dicit. Sed et hoc fieri potest
Extrema calidē p̄ficentis, dūntis asperioribus, et vinetis confirmant, sine
sic q̄b̄ excitet ager, tollant p̄li, tollent naribus, narts comprimant,
vomitus etiam aliquando excitet, insertis in os digitis, vel plumis oleo
lubricis, vel ipso etiam oleo bibito. X Hoc n. mirifice imp̄tū stuo
machi et tedia tollit, p̄sertim si illa Syncope de existimetur, et stomachicū
vocari diximus. Calor etiam spiritus acriorū glandū (n. suppositoꝝ)
Cax melle, saiv Gomma, et so. Abundati) excipit. Jam anto

Cervicis
Antyria
Thymus
Stomachi
facit
X
in
Syncope

q̄ ad medicamenta ~~cardiaca~~ altinet, si eorū catalogū vltis
reccentio, odiosus sim, si essentialia mittent, obcuris. Sic q̄b̄ habeo
medicamenta cardiaca illa dicunt, q̄ vitalis cordis vis roborant.
Alloim ut dixi alia fr̄ frigida, alia calida: et etiam alia simplicia
alia composita. Cardiaca fr̄ simplicia. sac̄ censūda sunt.
viduo, Rosa, Pyglostis, Malum Citrinū, Cotoniū, p̄mion, Anranis,
Pomozū, redolentis, p̄ccū, quōdam modū et hęc, Unicorni,
Os de cordis Cervi, Ebur, Cornū cervi, corallūm, Slectūm, Margaritę
In hęc etiam calogo fr̄ Auri et argenti fol. a Terra Lemnia sigillata,
q̄ exsicando spiritus cohibent, et astrictione confirmant, et venem
vim ex̄ tingunt. Hęc etiam facit Magisteriūm platin, Corallorūm,
q̄ Chynis invenerunt, et in n̄ s̄p̄ dixerunt. Sed inter oīa hęc p̄mas
tūnt apud nostratē lapis Bezoardic, et Tricip̄ orientalis.

Cornū cervi ^{basia in balneo} p̄s̄p̄tū, obis n̄
minozū vltis q̄ lapis Bezoard.

q̄ in tanta astimatione e. ut vltis sit
n̄ ex bibitis.

¶ Ego experientia doctus sum multos lapides aduſoratos nullo modo
vel eluq̄o ſuo vel votis ^{illis} reſponderi, ſolent ^{per} ^{se} ^{non} ^{uicis}
ſupplere Coram cerui ^{uicis}, ſubtiliſſimo ſubverſatione.

Simplicia calida hæc ſunt. Gramis Stuctorium, vel Vermes,
methiſophyllum, ſcabioſa, Veronica, Tomentiſſa, moderato calore
ſedita Cardus Benedictus, ſed manuſcripto calore aut aromatica in ſedita.
ut Cortex Citri, Nux myſcata, Gariophyll. ſign: Aloes, Noſchus
Ambra, & ſimilia.

Cardiaca fr. compoſita. Ut ſimplicia ſc cardiaca ſic et
compoſita. Ex antro frigidoſis hæc ſunt.

Conſerva de uicis, de Acetoſa, de ſymplicia: ſyr. de Li-
muniſus, de pomis adolentibus, ^{de} ^{acetoſa} ^{citri}

Species diamargariti fr. diarrodon Abbatis etc.
Compoſita calida hæc ſunt. Conſerva florum Citrangulor:

myrobalanæ, Chobyla, & Emblica condita, Nux Myſtica
condita, Conſectio, Alcarumes, & nobiliſſima e conſectio,
qua tamus parca utendum, ſi alius ſit laxior ob lapidis Lazari

al:
Spi Electi

Conſectio etiam de Hyacinto, Pulvis lacticia Galeni, Diarragiti
calidum, Aromaticis roſatiis, et tandem ſcriada et
mitridatiis, ex his itaq; trib. nunc in promptu e medico.

varias conuulſionis formulas in ac. ſpſibus deprimere,
quomodocumq; Pulveres, Opiatos, potiones.

et inter ſextima, ſacculus, ſuffitus, Epithimato, etc.

Ego duo aut tria uobis dabo exempla mihi in tali caſu
ſimiliaria, & Feſpicu Potionis, q̄a illa durante ſyncopy

paroxyſmo ſapius et promptius exhiberi ſolent, et ſcripiſſi
ſi aliquam t̄m̄p̄m, (q̄ ſatis ſit) licet exigua ^{ſub} deniq; interualla.

Potio Cardiaca in ſyncopy ex caa cali exhibenda.
¶ Pulv. Diamargariti frigidi et Diarrodon Abbatis an ʒi.

ſcriada Andreæ. ꝑccent. ʒB. ſyr. de ſucc
Citri et de pomis adolentibus an ʒi. Aq. Card:

Benéd: et Boraj: @ ʒʒ. Miſc et ſi. parva
potio q̄ exhibeat in paroxyſmo.

In caſu frigidoſo uero Aq. Stitt ſum̄o uiniſ ſcriada
ſi uideat̄ et cor et ſpſitus oppreſſi adde ſyr. de Byſantys

vel de Card: Benéd:
vel etiam gr. v. vel ay ſalis cardus benéditi.

Potio exhibenda in caa fr. In caa frigida.
¶ ſcriada antiquoris ʒʒ. ſpec. diamargariti cal ʒi.

Lapidis Bzoat orientalis gr. xij. vel coram cerui pulv
uſuſati ʒʒ. Ol. aniſi guttall. ſyr. de cordis Benéd:

dicto ~~ſcriada~~ Vini Abſtami parum ſi. potio.

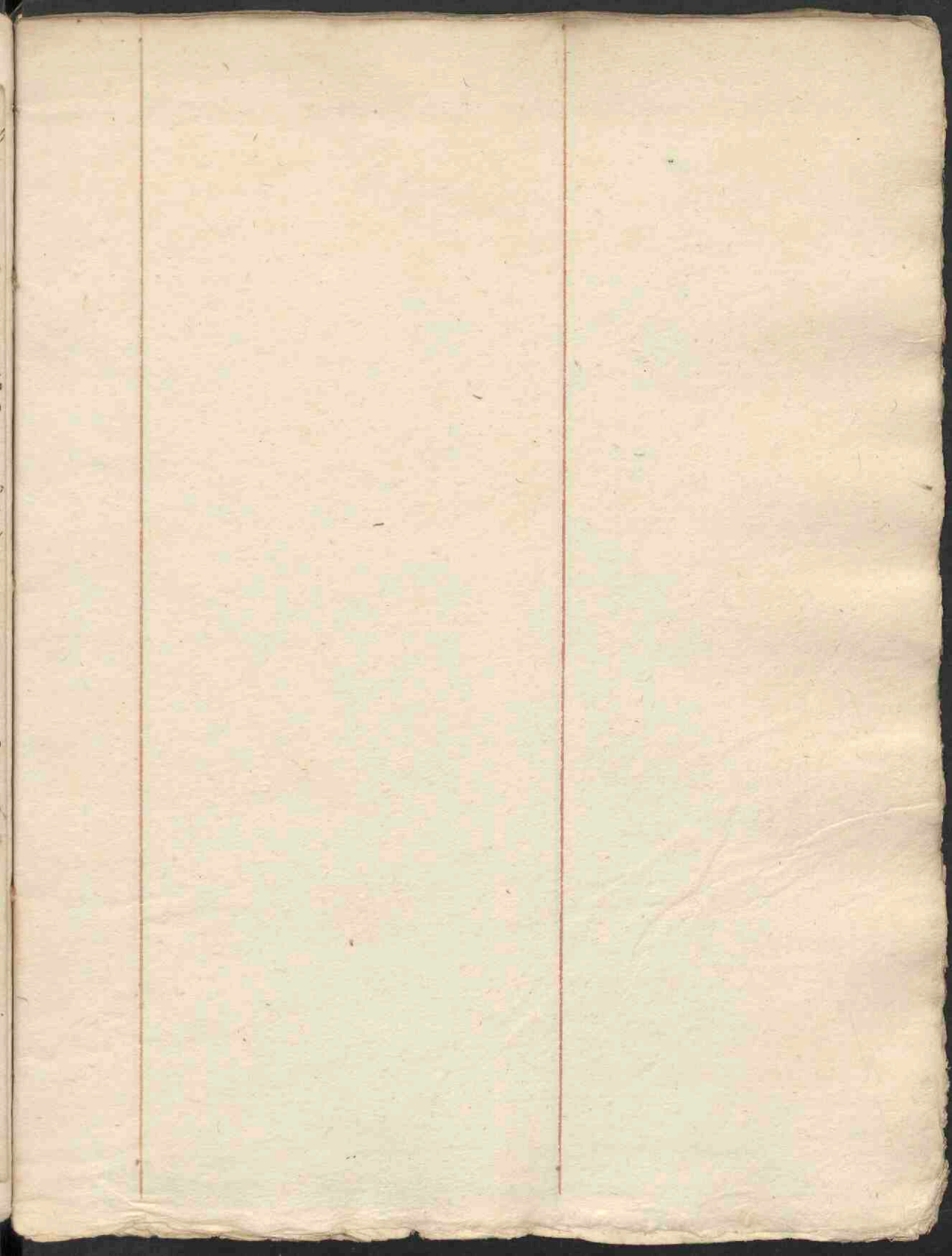

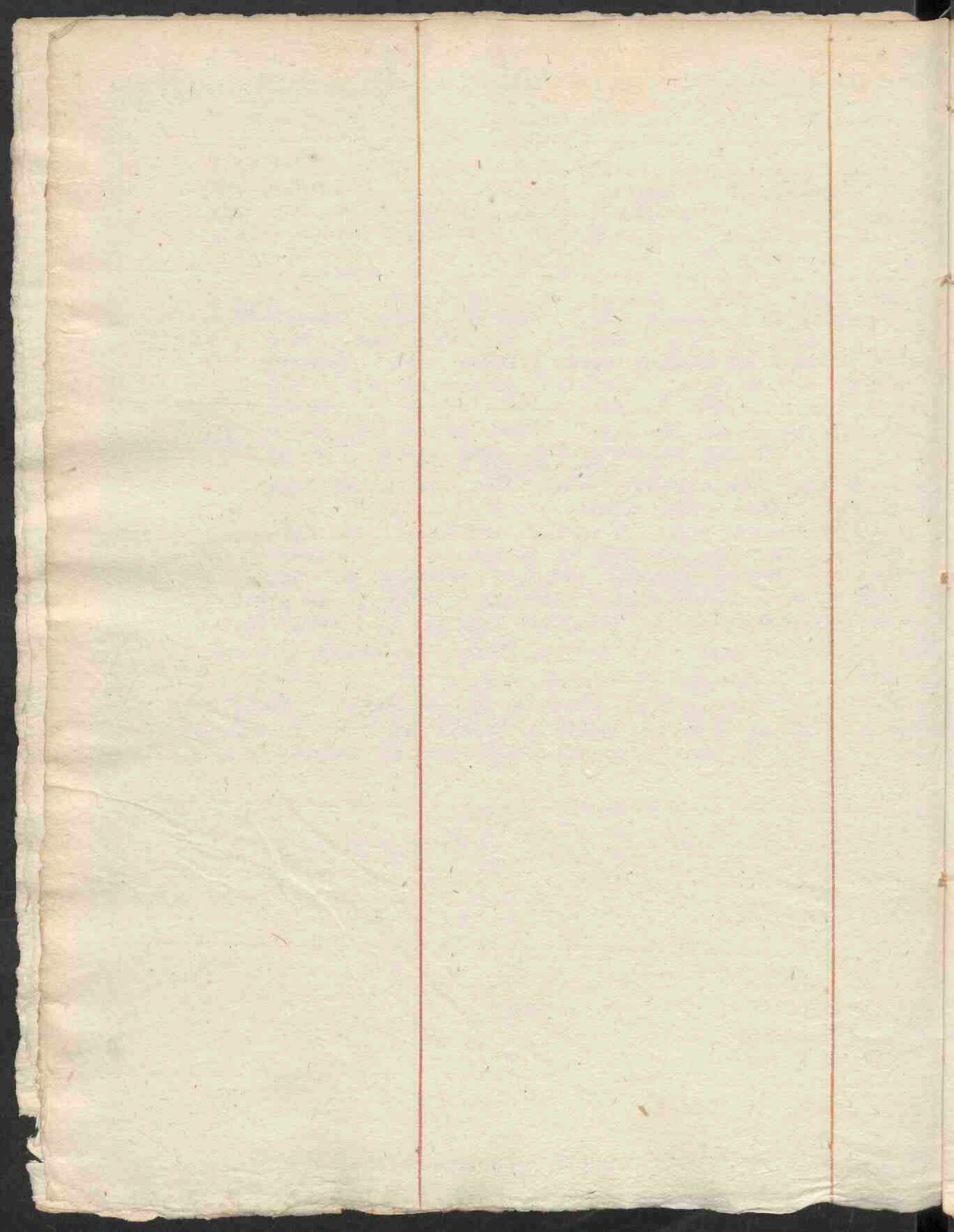
Et etiam ppetuo exteriis gustari ad reg. cord. Sacculis aliq cor
 dialis ad refocillandos continuo spiritus, componit. 2. Hae cae
 Sacculis et pulv. Elret. diamarg. cal. et lat. Gal. an Zi
 Rad. dictamni, Melissa Granor. carpat. Carioophylor. Cort.
 Citri sicci et ~~in epist.~~ Seminis (a pulv. siccis) Zi. si. om pulv. gross
 cum cotone interbatatis inter duo lorica coccobastica vel flavu
 latina ut moris e, et formetis inde sacculis ad formos cord. effigiatq.
 vel matricis, vel aq. Ros. vel aceto Ros. vel etiam aq. Cinnam.
 vel aq. vitæ mat. ieroratus applicet cordi. Inter dundis
 et procuanda negot. Et etiam confici pomis, q ad gratiam spiri
 Anz aial. odori suo cor atcreret, q si. hoc modo.

Cariooph. Styr. pidiis calami aromati an quantum volueris
 addo Chirizo maxime in videtis aliqd Moschi Ambra sicut
 Aq. Mnaphtha, schinor, Excipe ora Tsin et Sordano, affundendo subinde
 si huius pr Aq. Mnaphtha vel eius loco Aq. Cen. vel
 Aq. vit. Math. ~~vel~~ Muscho pomis

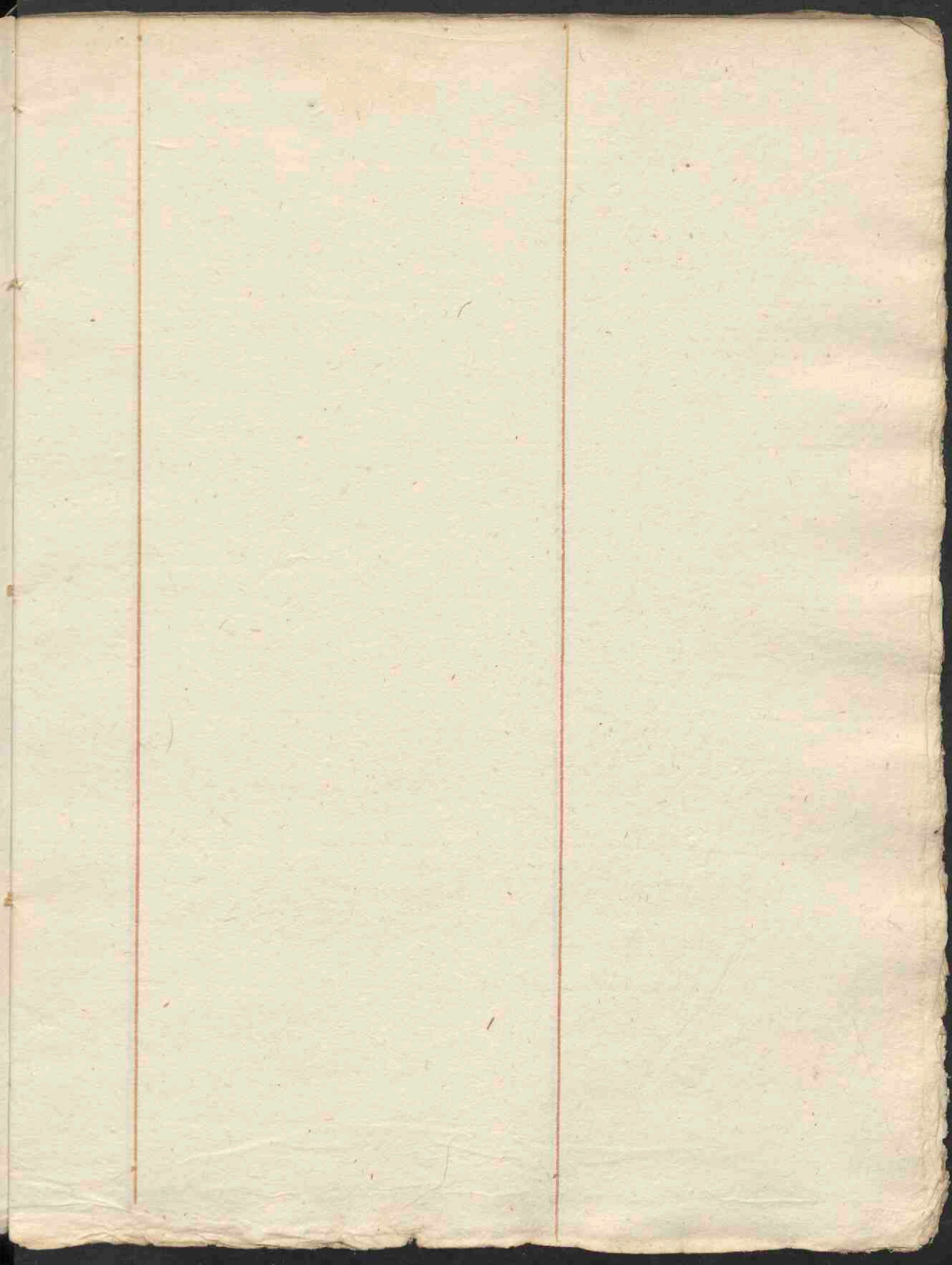
Atq hoc modo mune huic symptomati opt prospicit. e
 Fims facies si hic addidero diversar. caar. etiq habenda rari
 itaq. ut e car. eu raudor: brevis si. quasi axaxegax eos
 sic habet. Si impuri et inguati sp. eay dederint
 si agend: q propriat. occulta vduum arcant. Si dissoluti
 et dissipati y sunt, augendi, regerendi, opt. et succi lanu
 dabilis eibis et exhibitio cordatib. Si intorapti sunt
 ritrendi, pblevotonia qd si plethor. sit corp. cathartico si
 caochymic. Si interu Anacti et revocandi eicubitalis
 frictionib. ligaturis. Si intempes adit gremis, illa xris
 expugn. e. Si dnuqß p taliar. partium sympathia syncope
 fiat. eorum prima om habenda cau e.

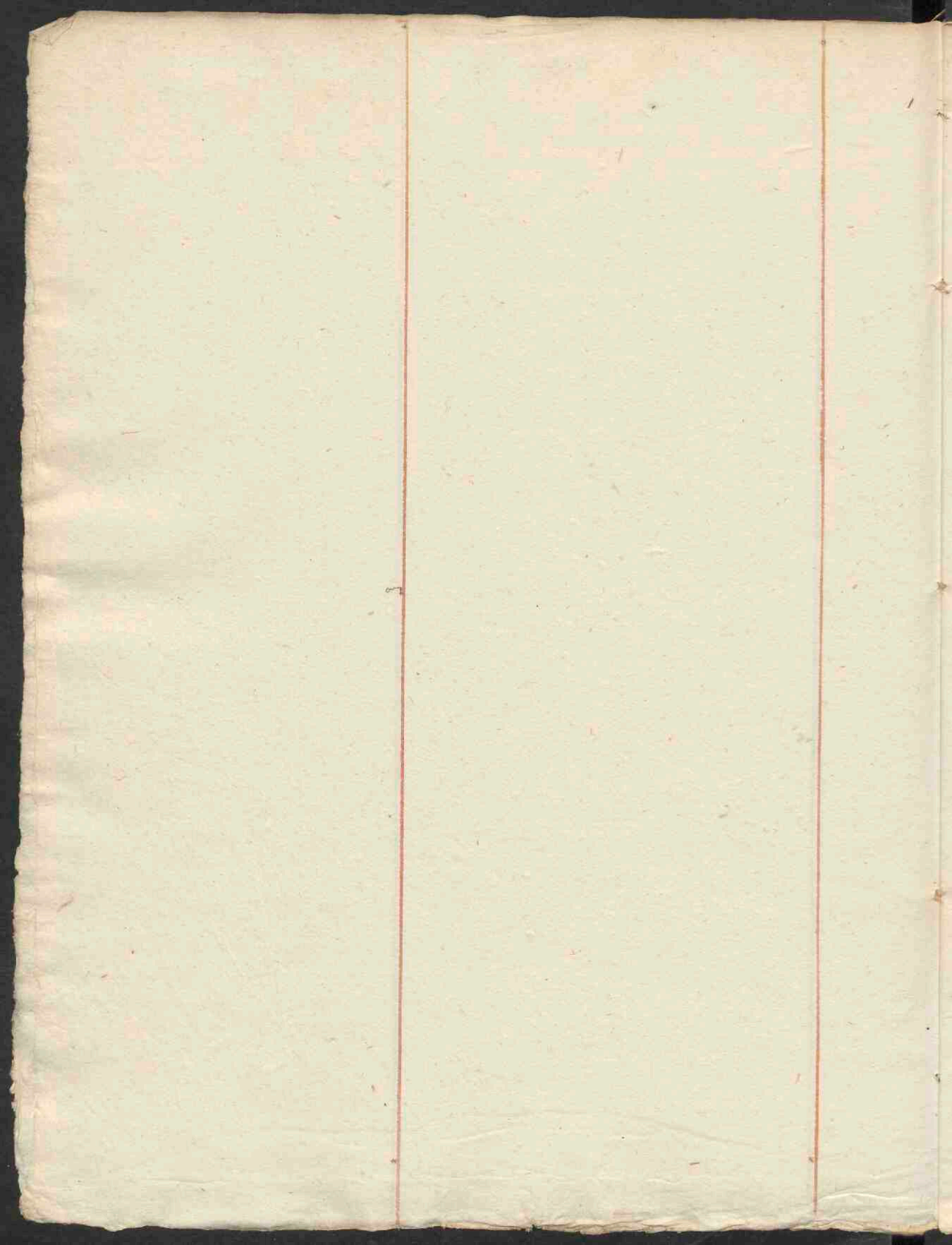

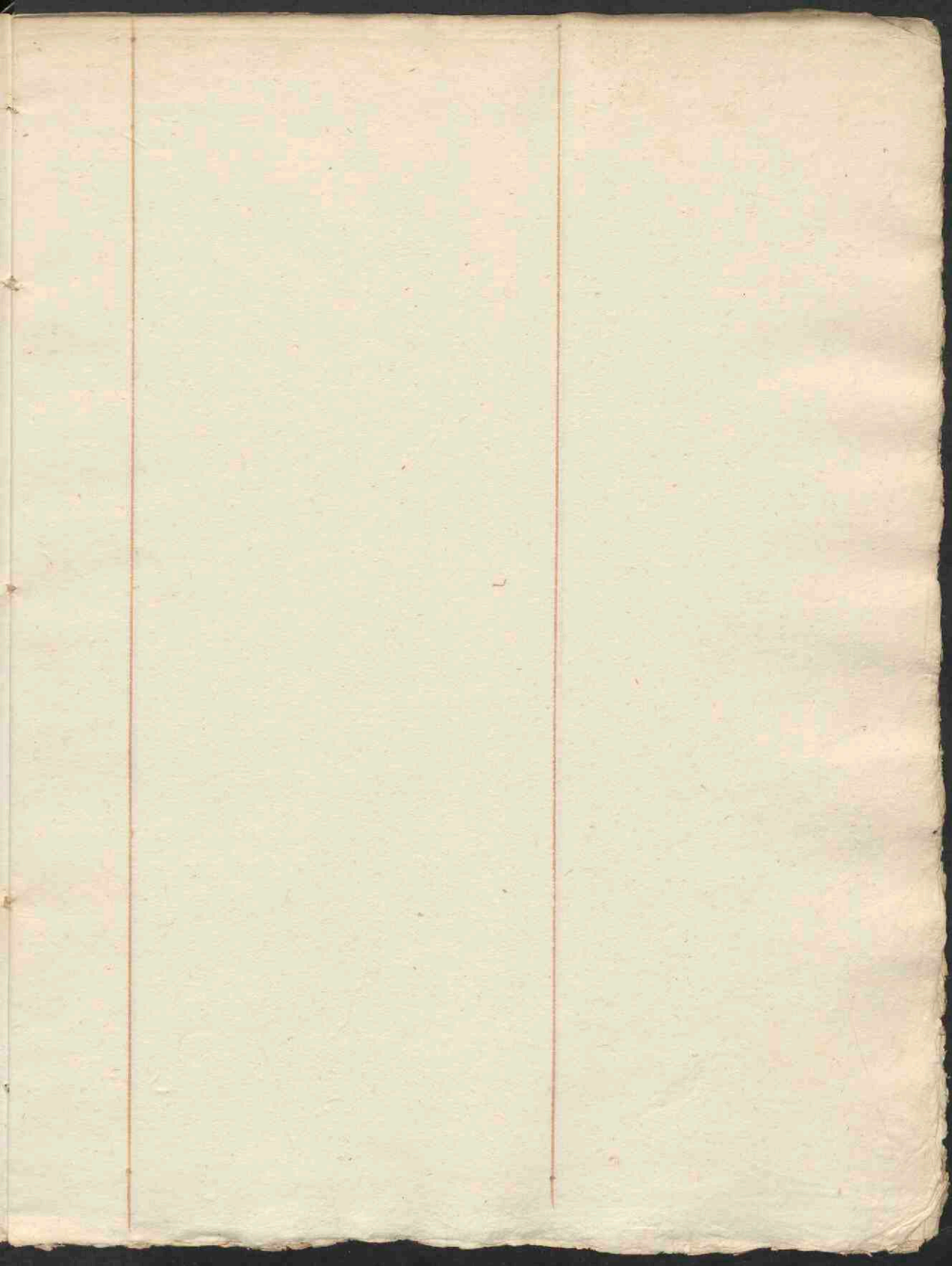

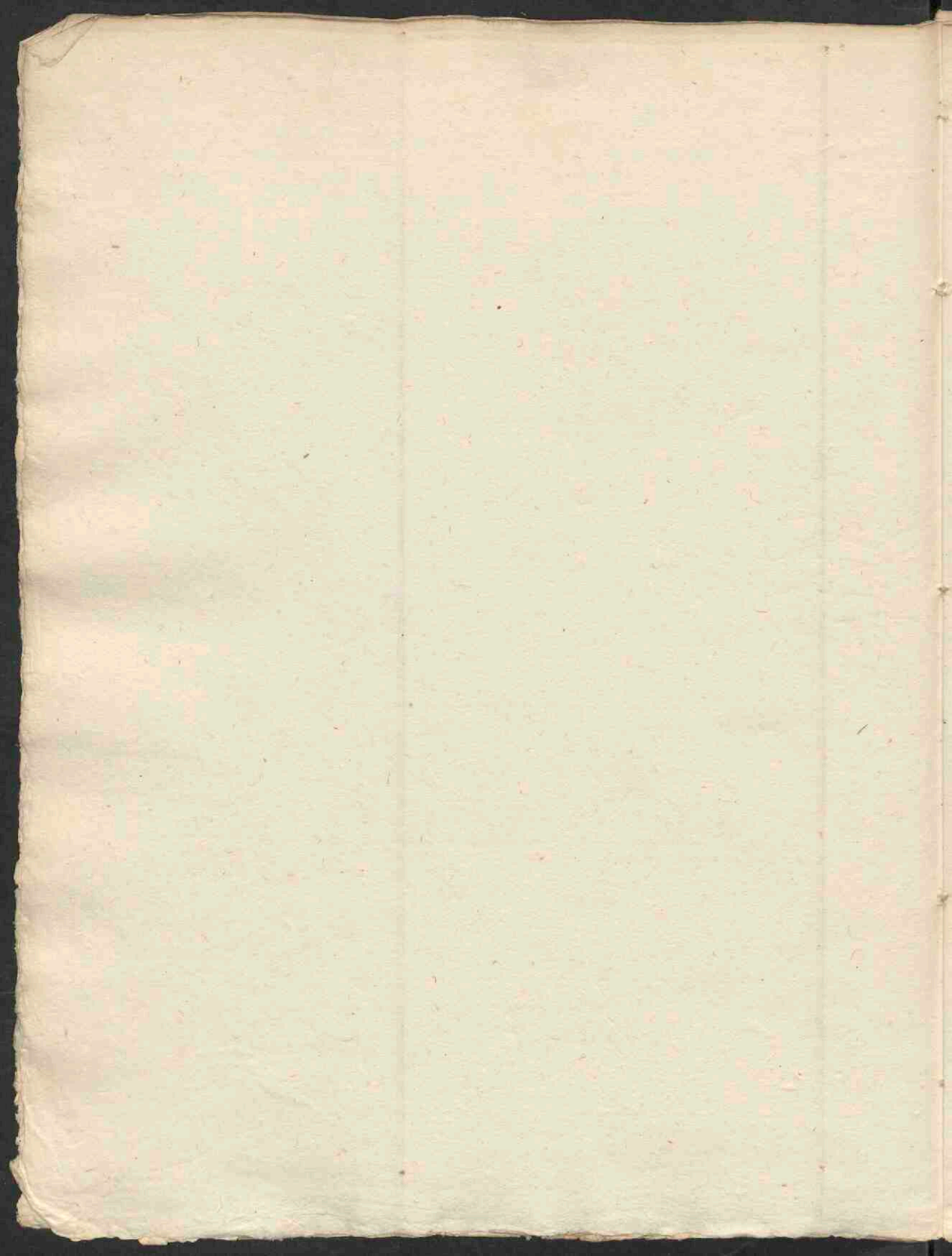

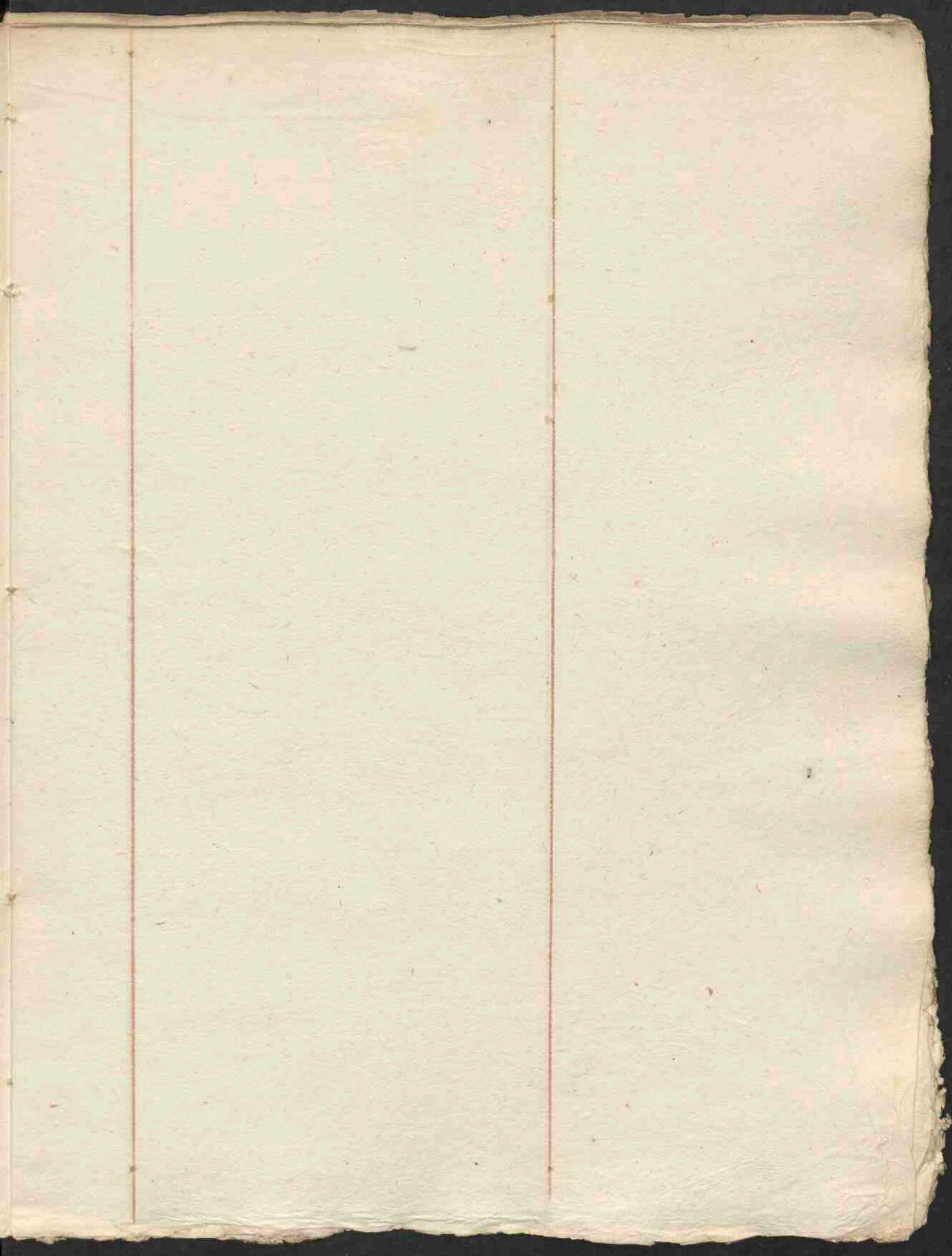

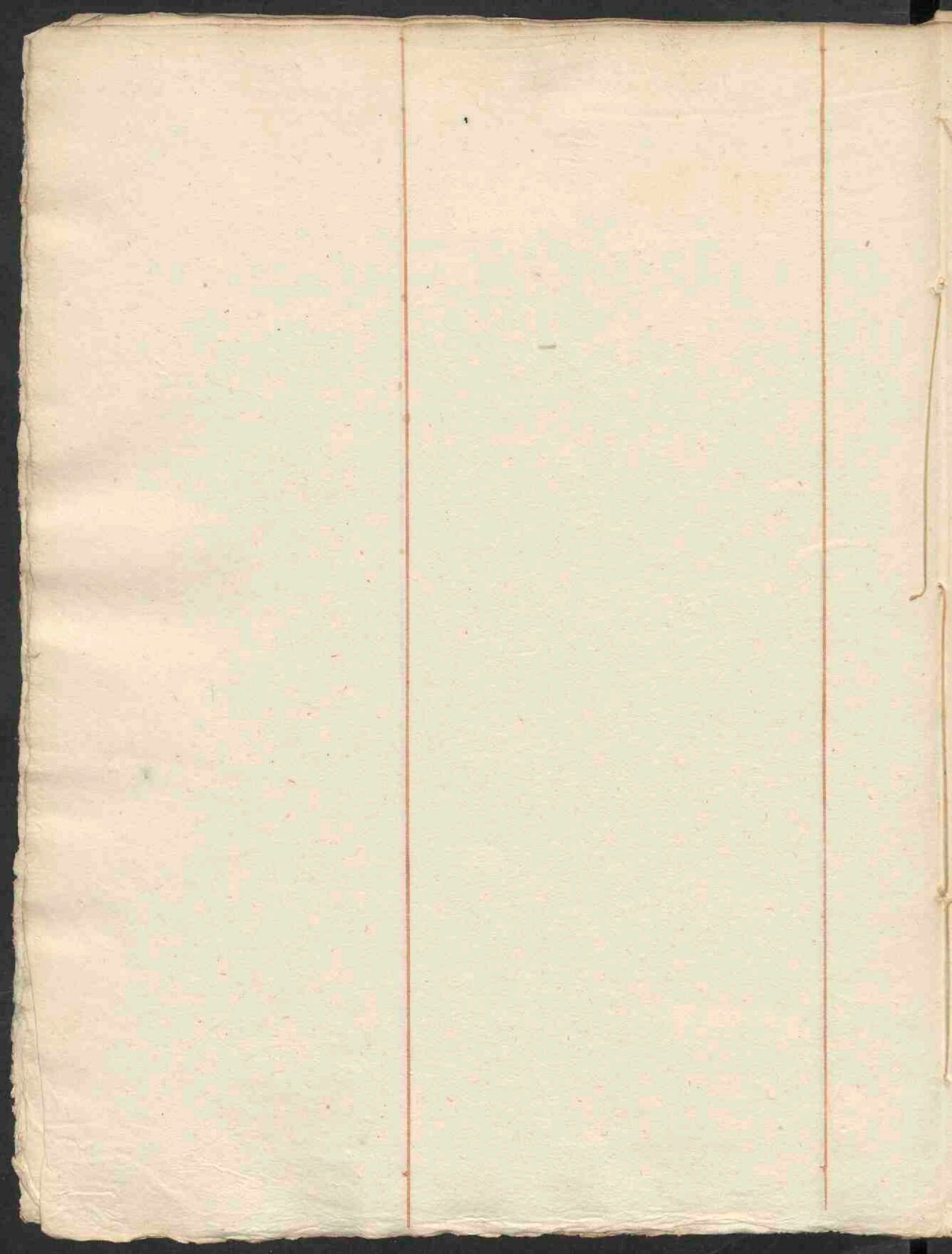

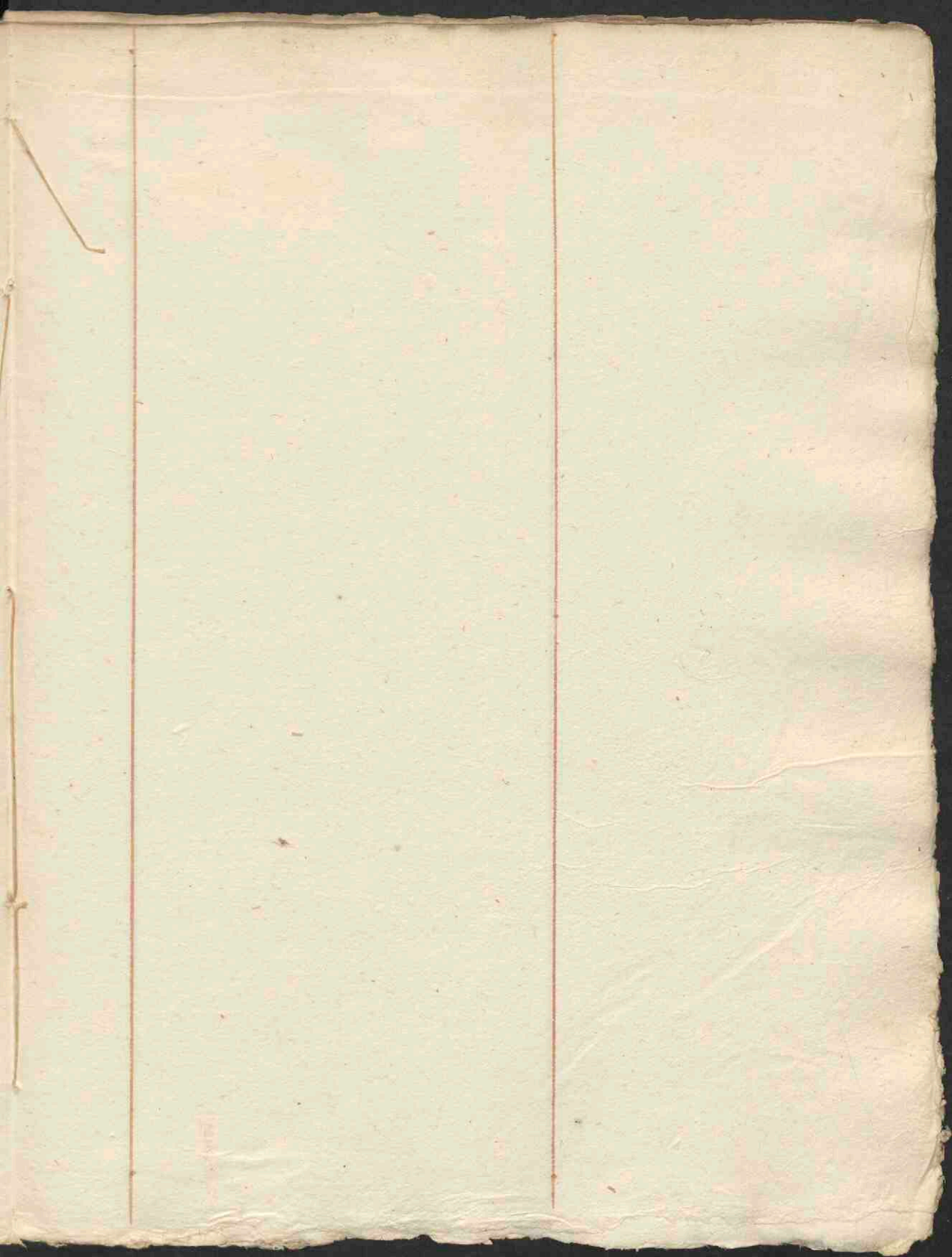

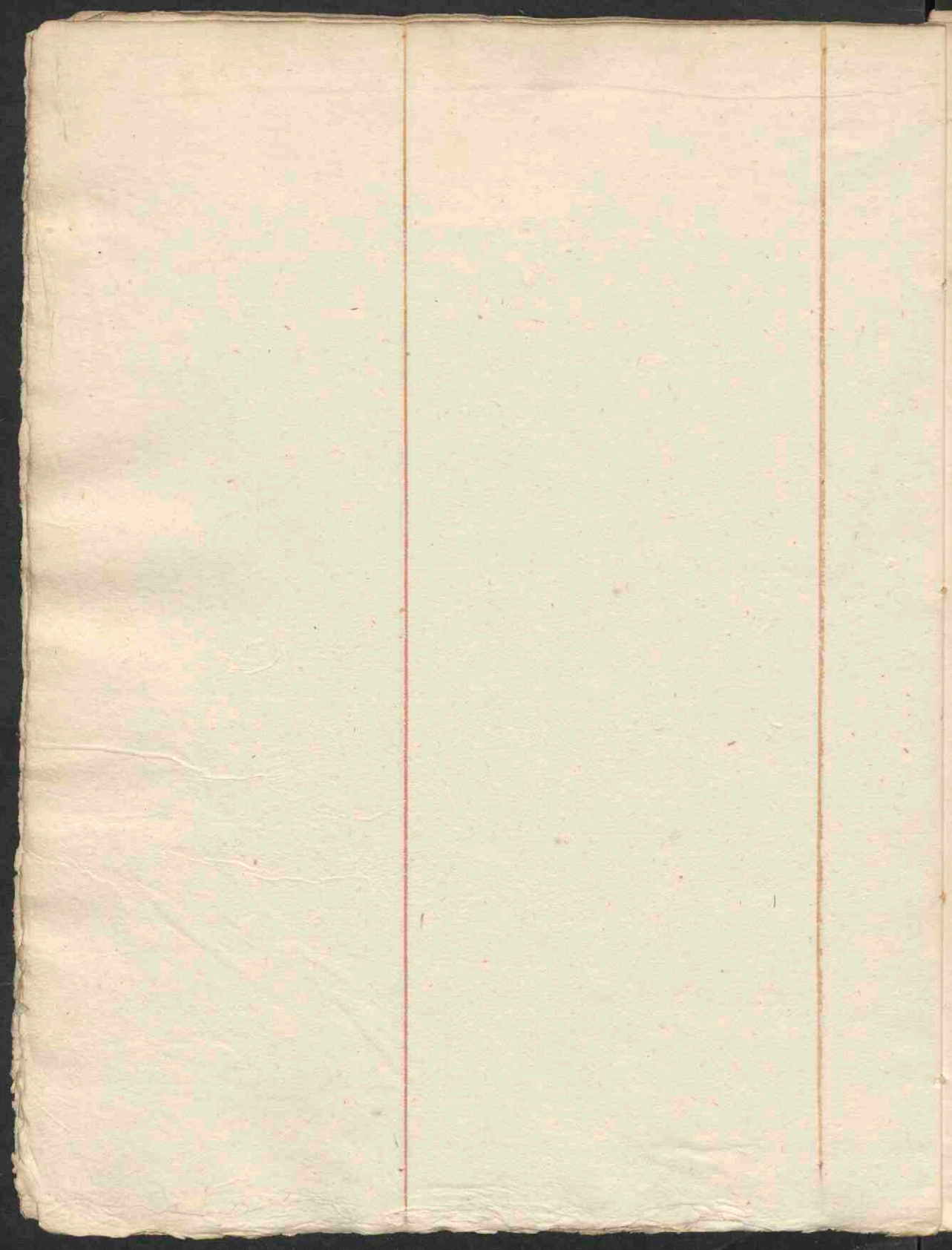

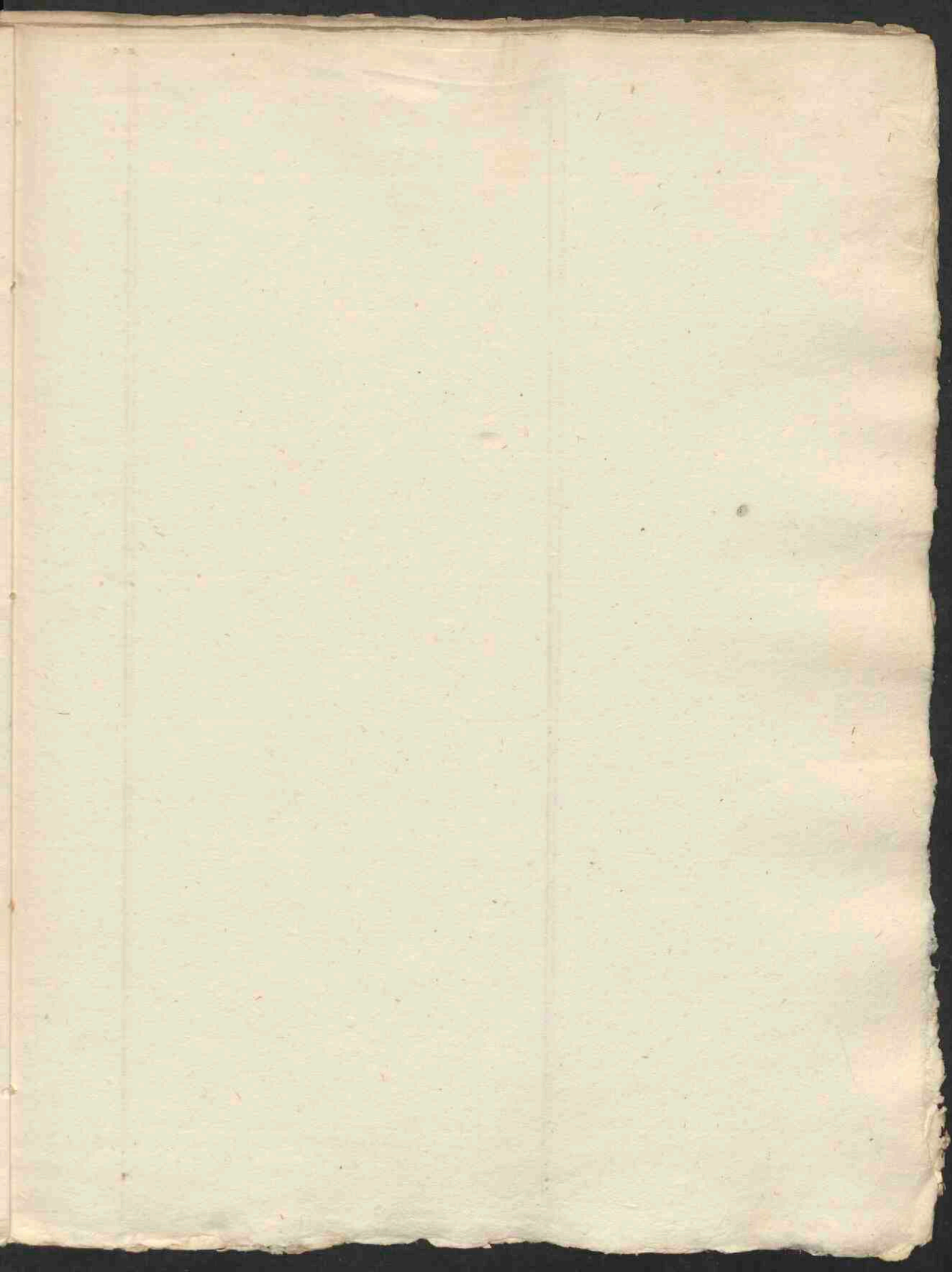

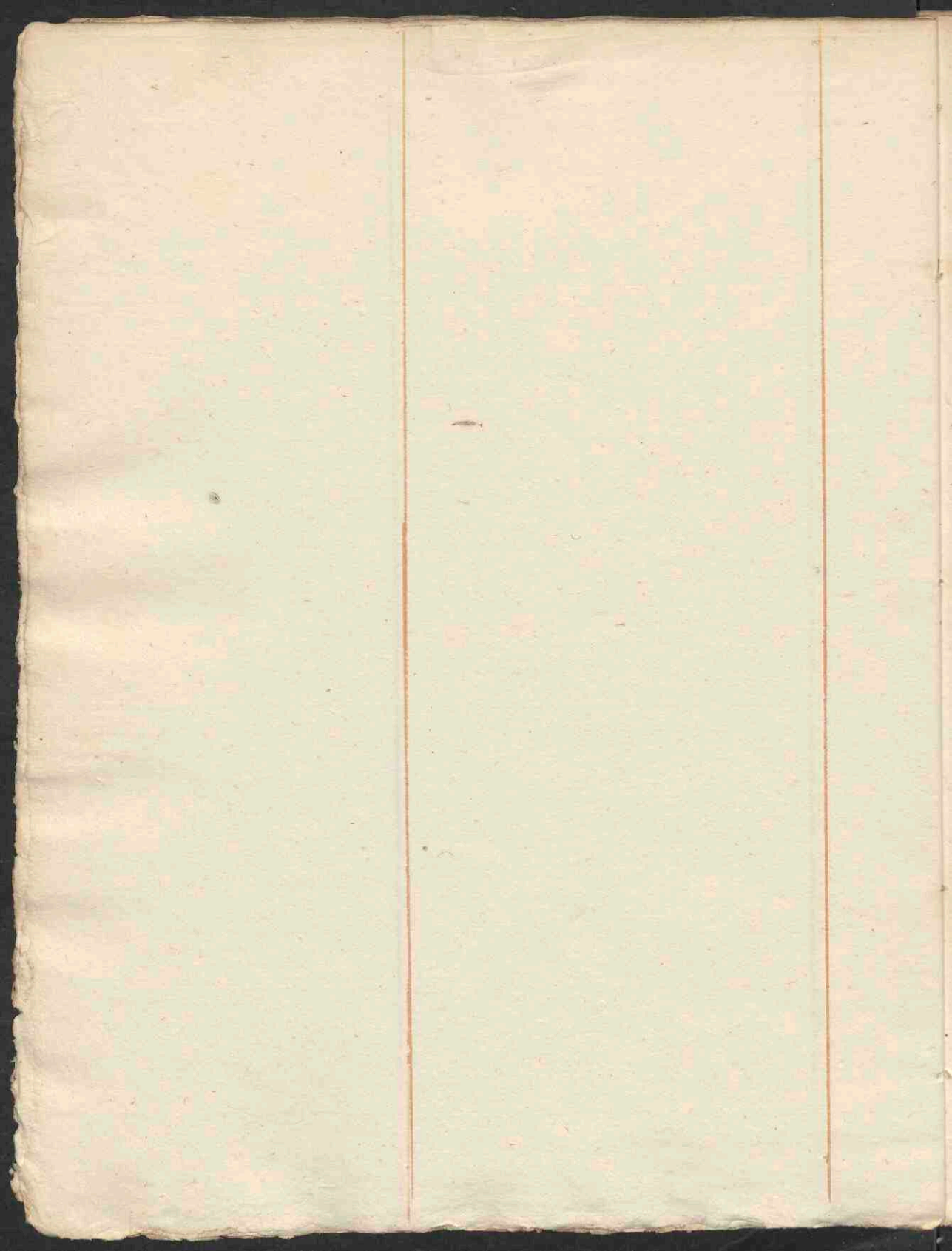

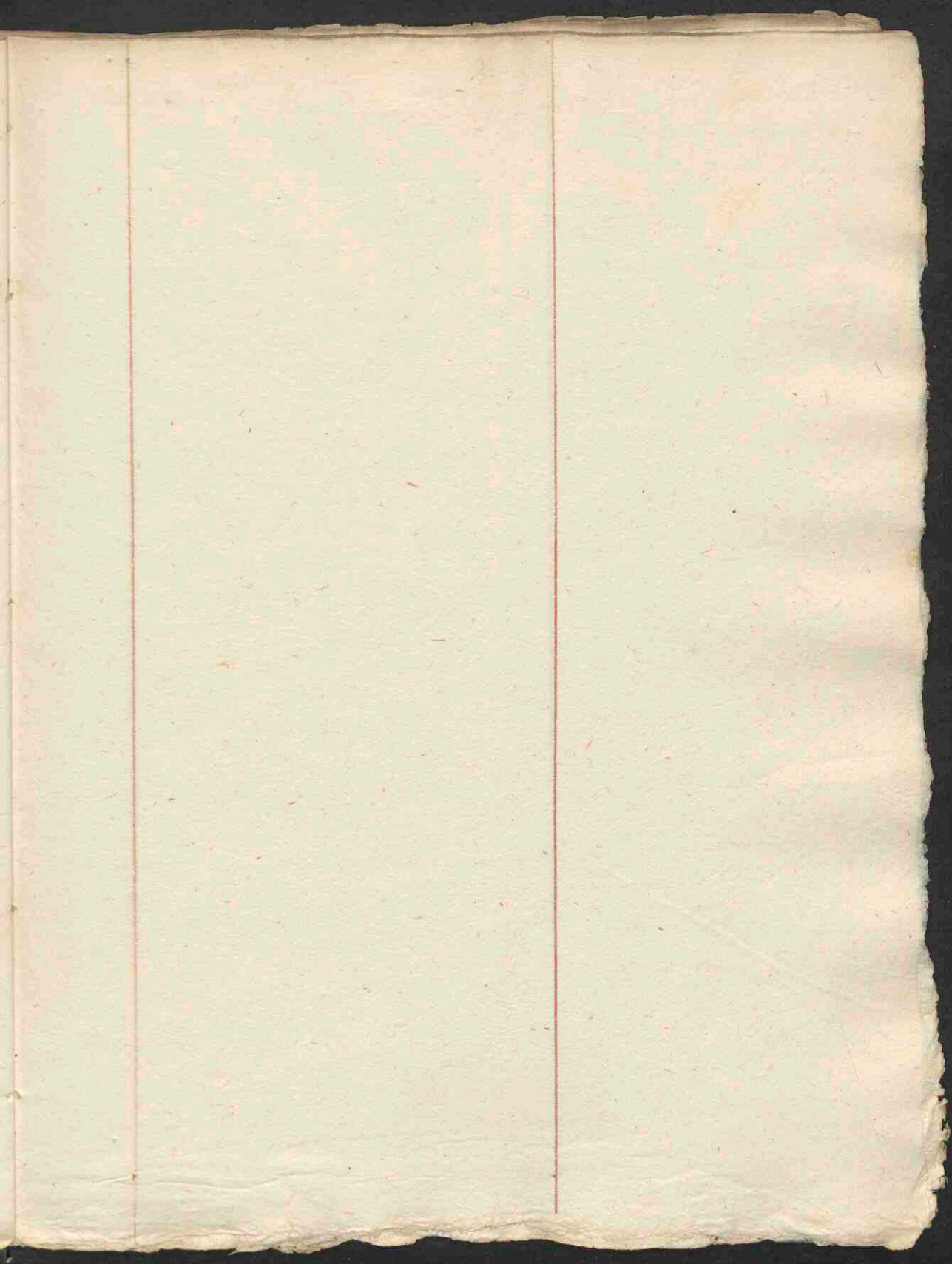

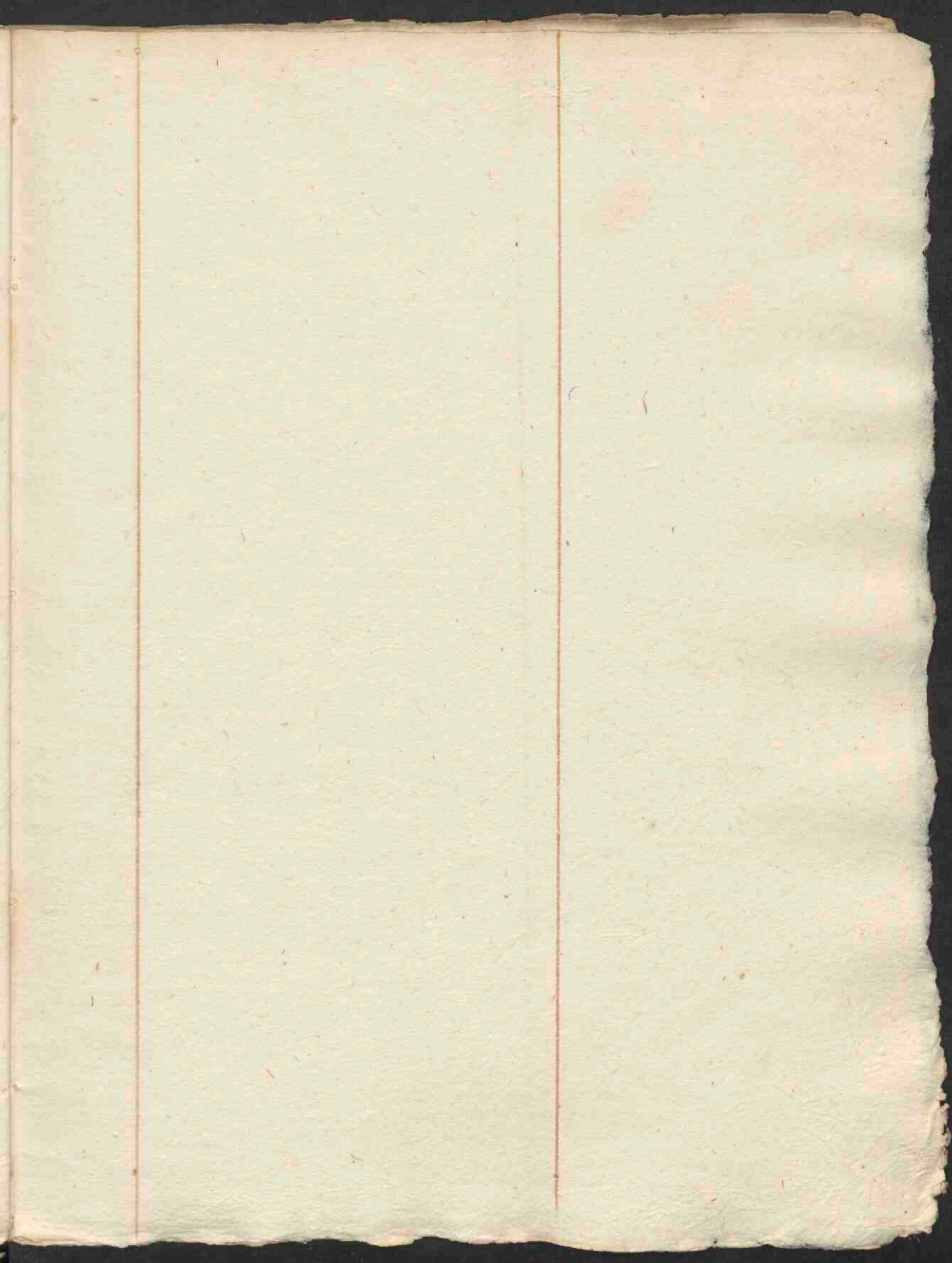

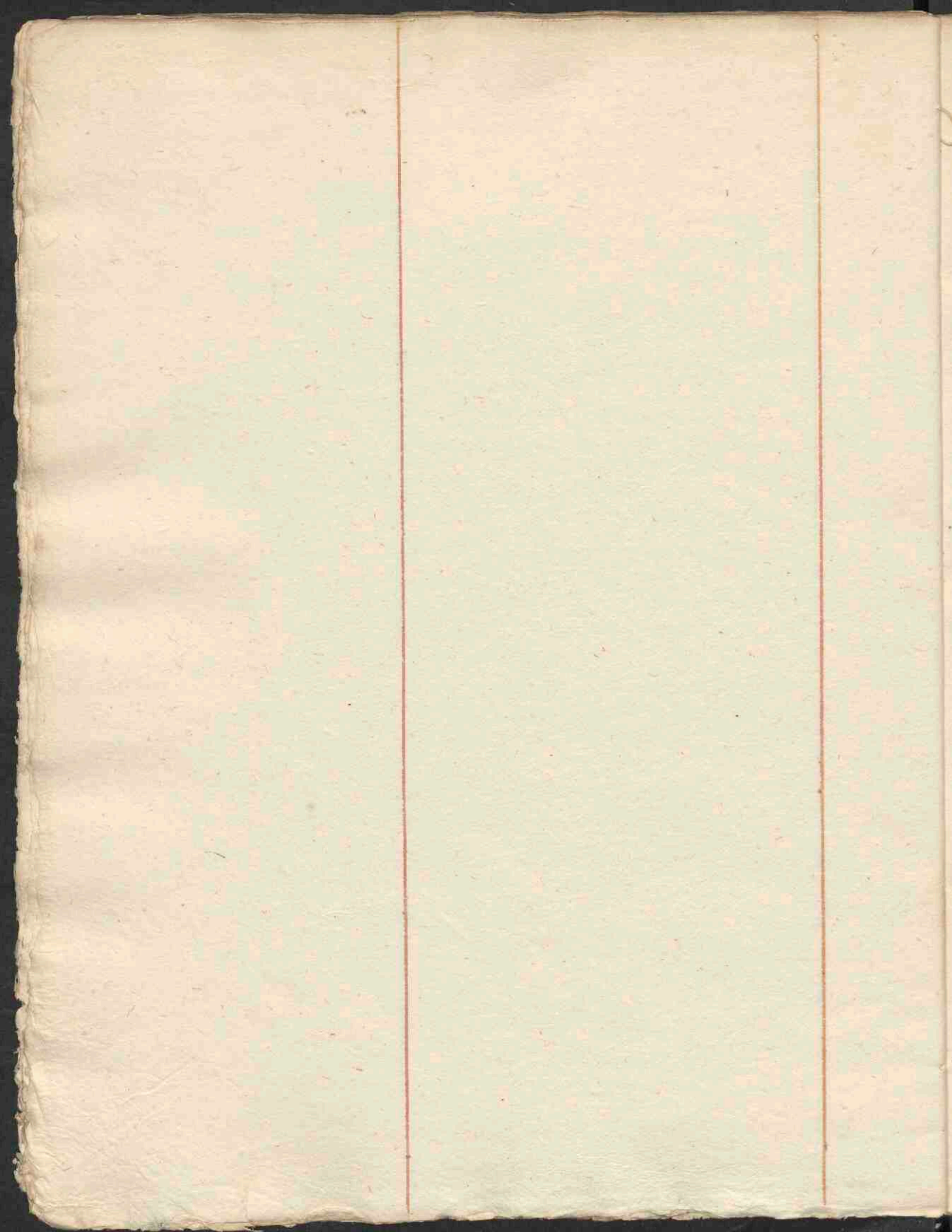

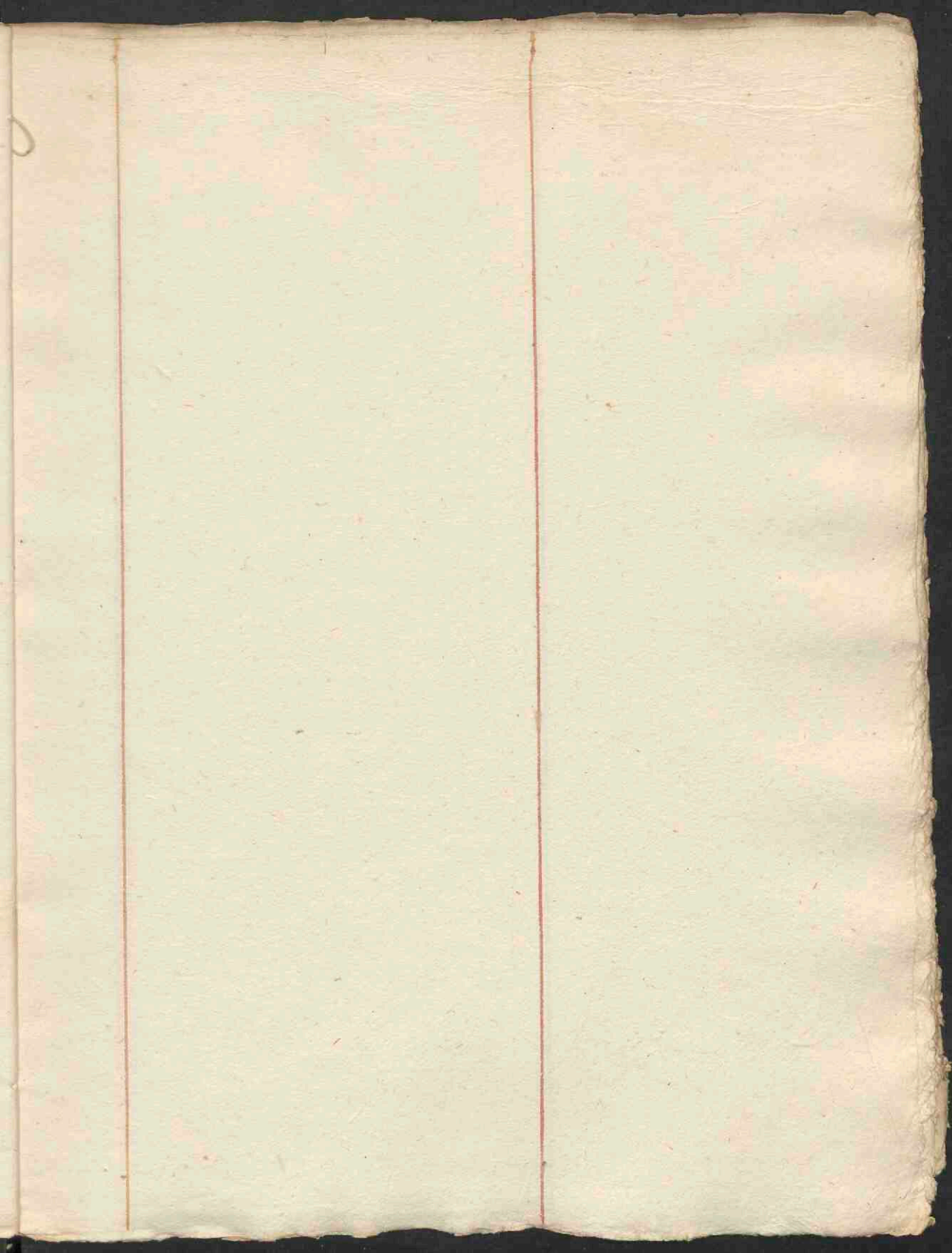

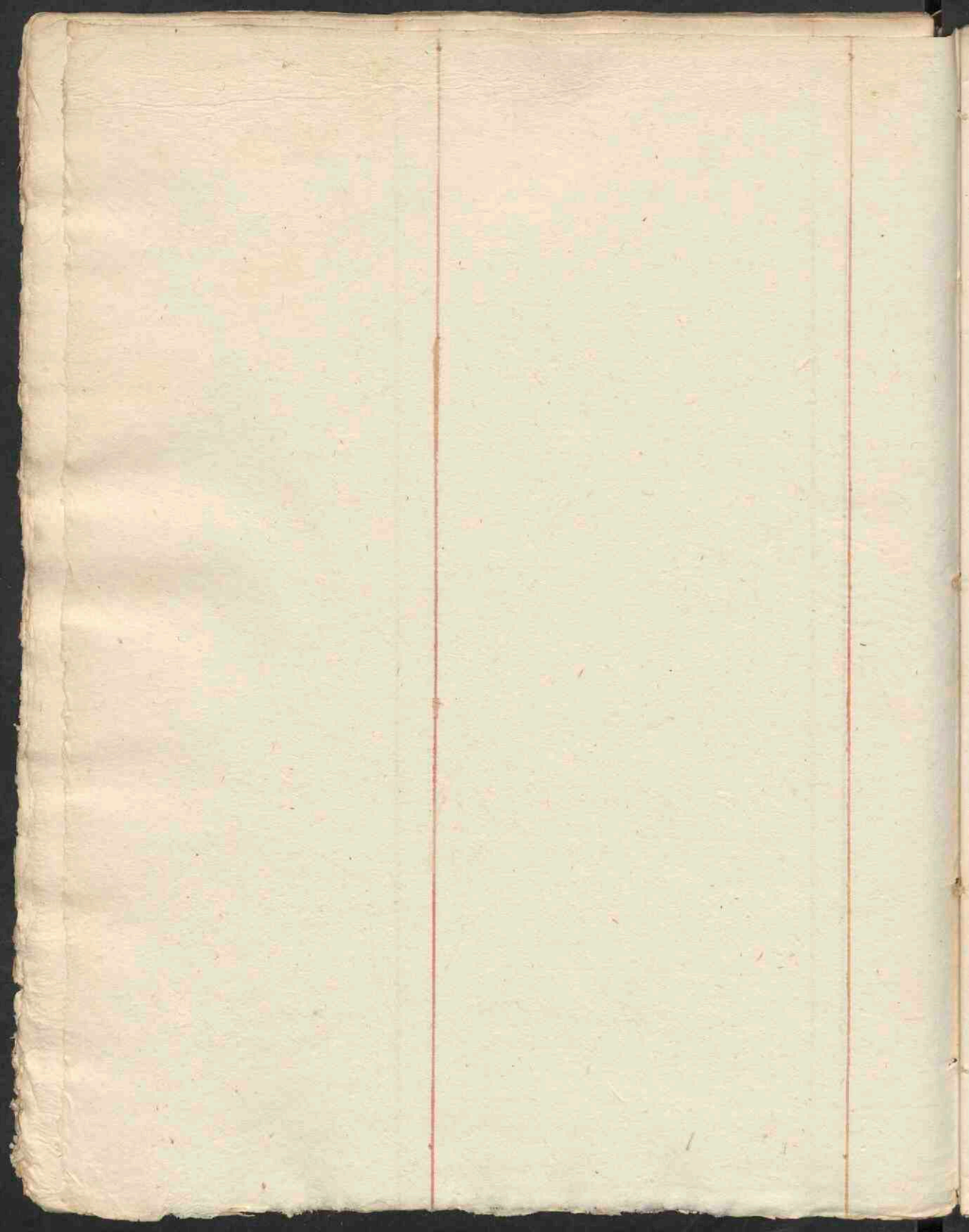

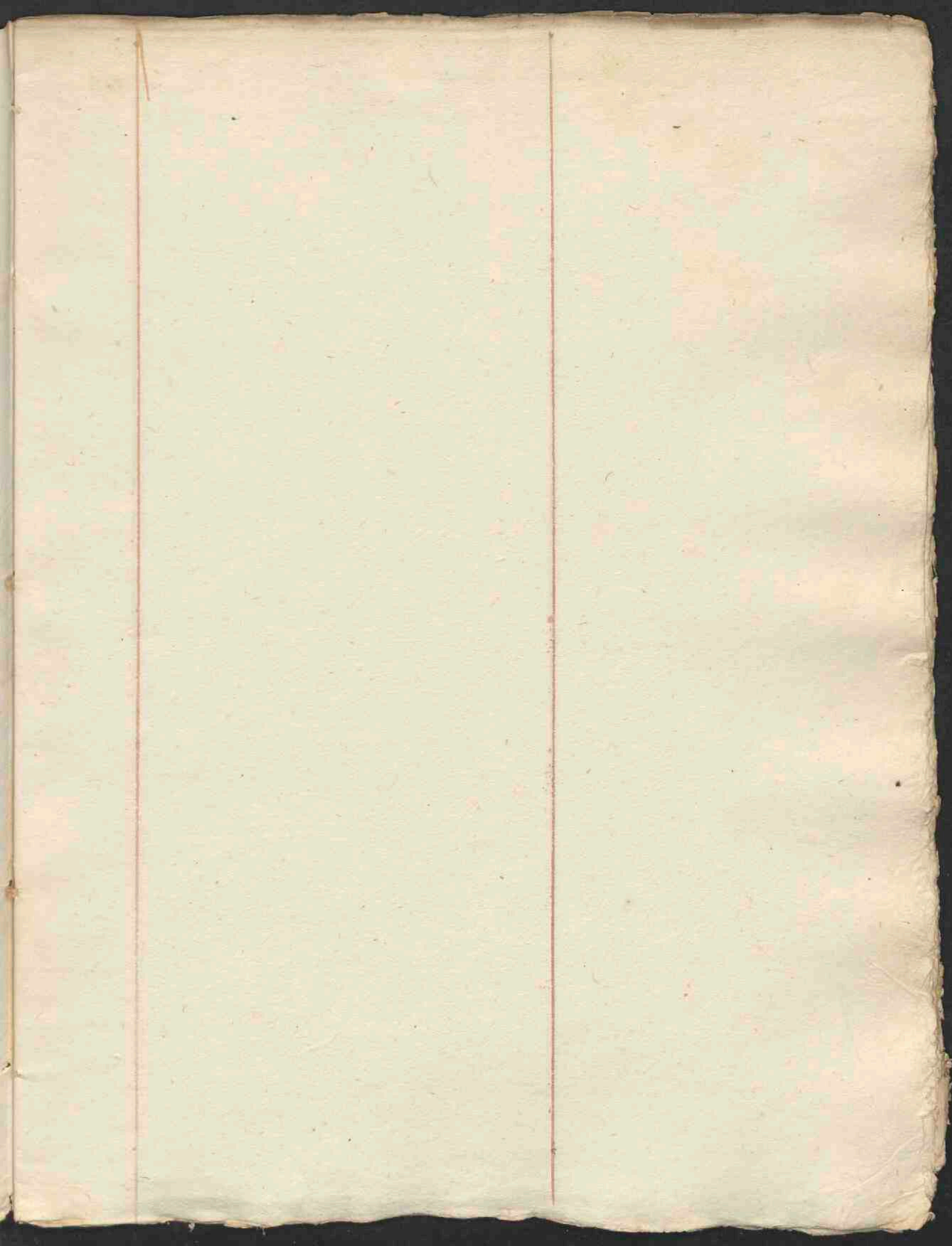

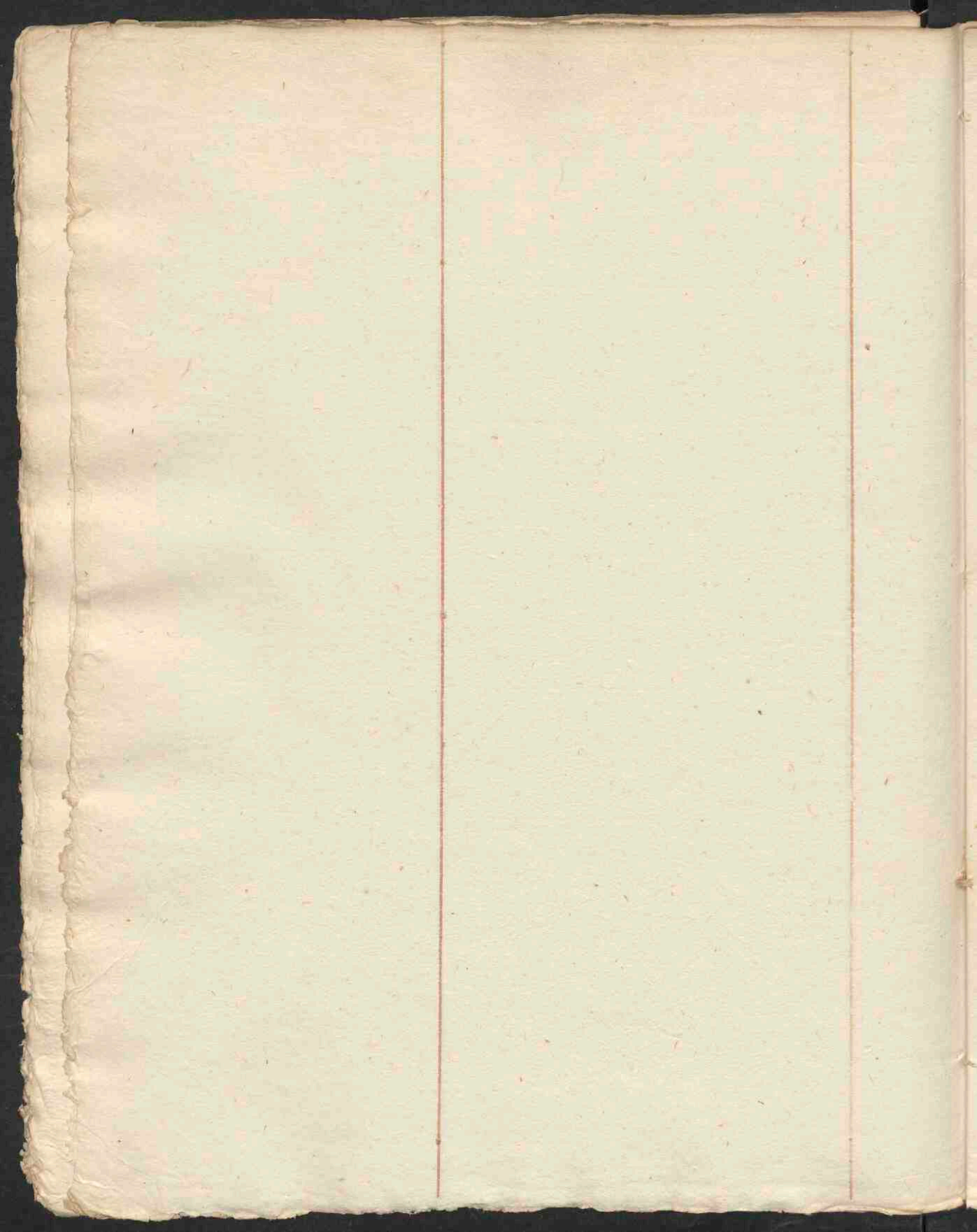

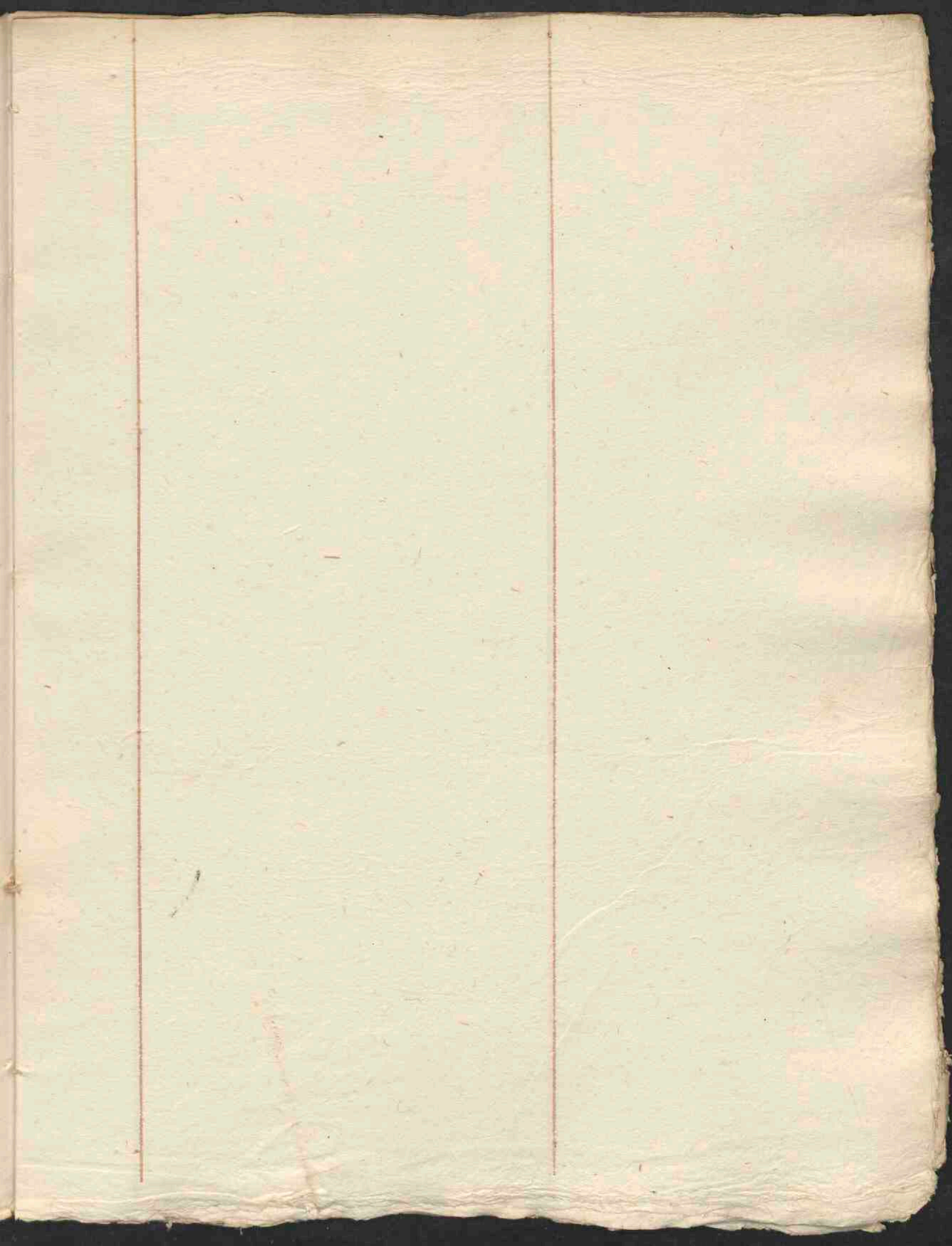

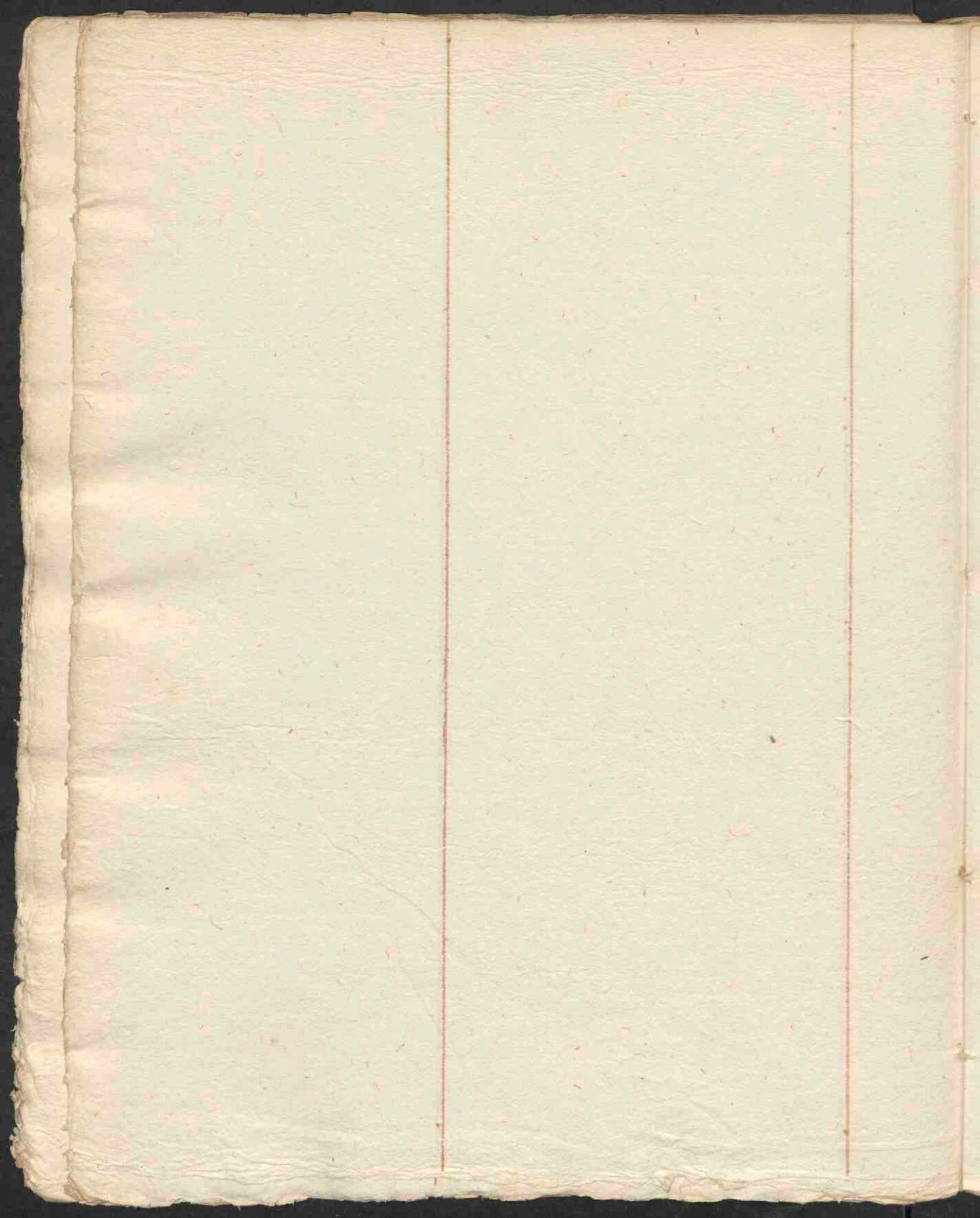

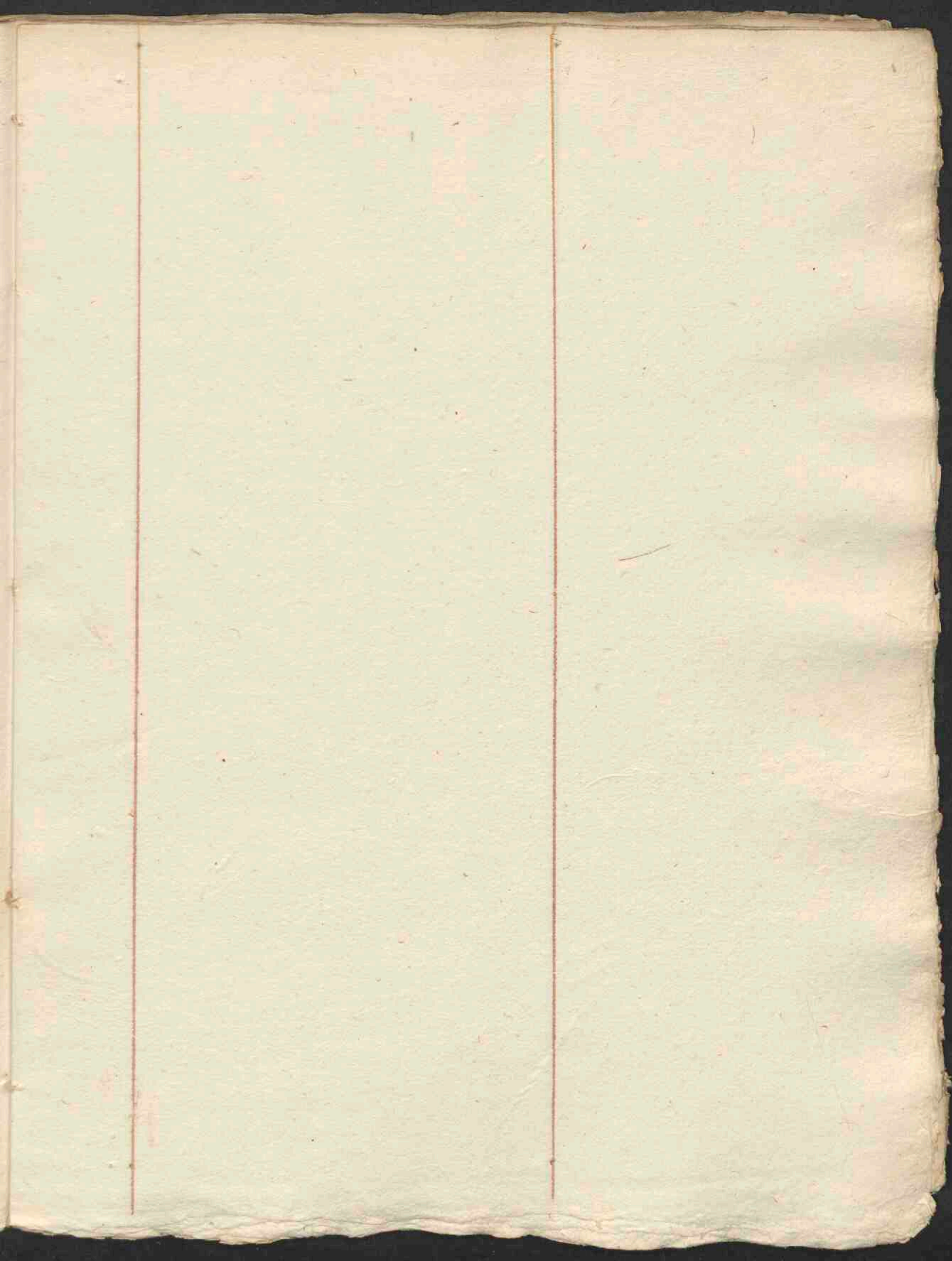

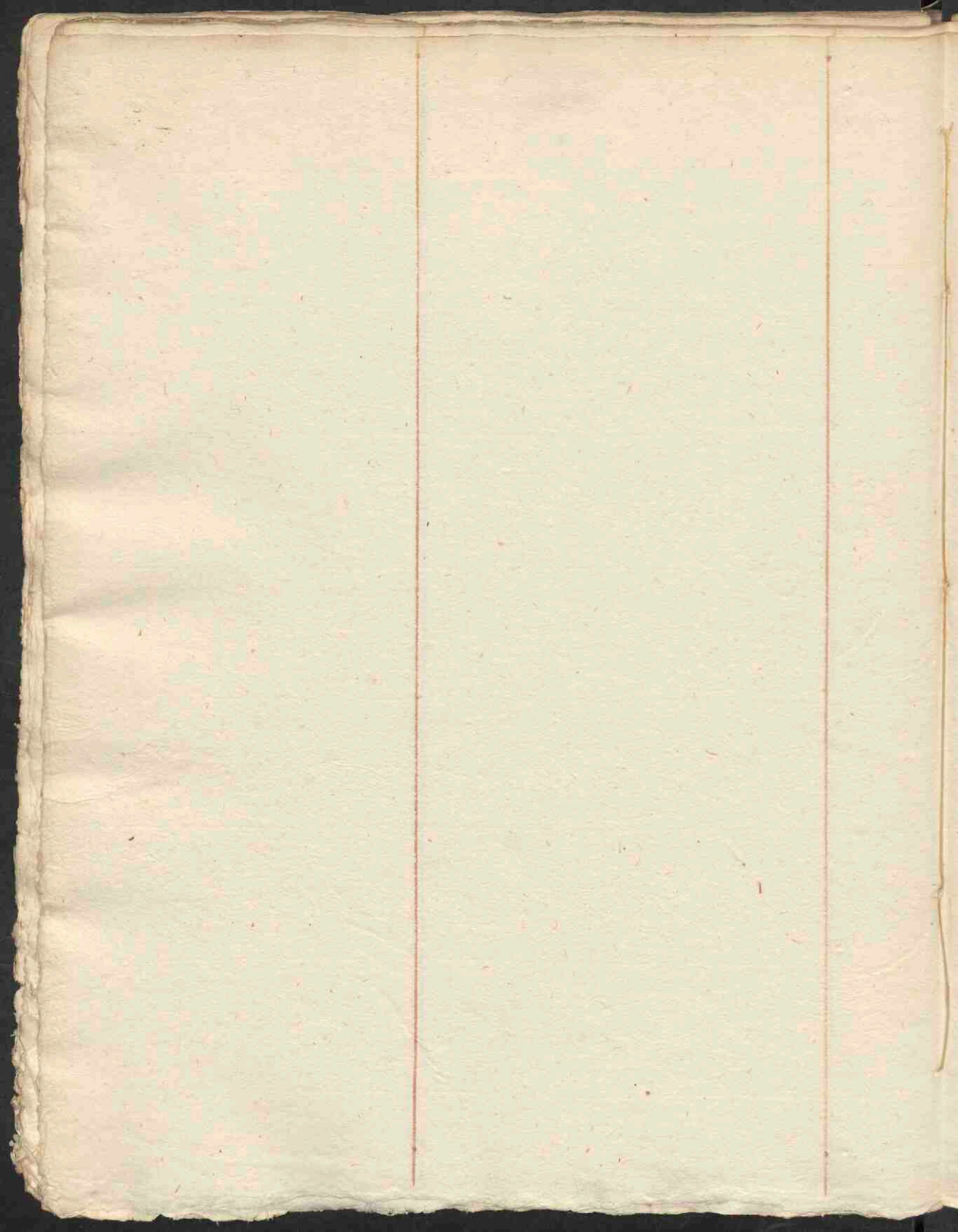

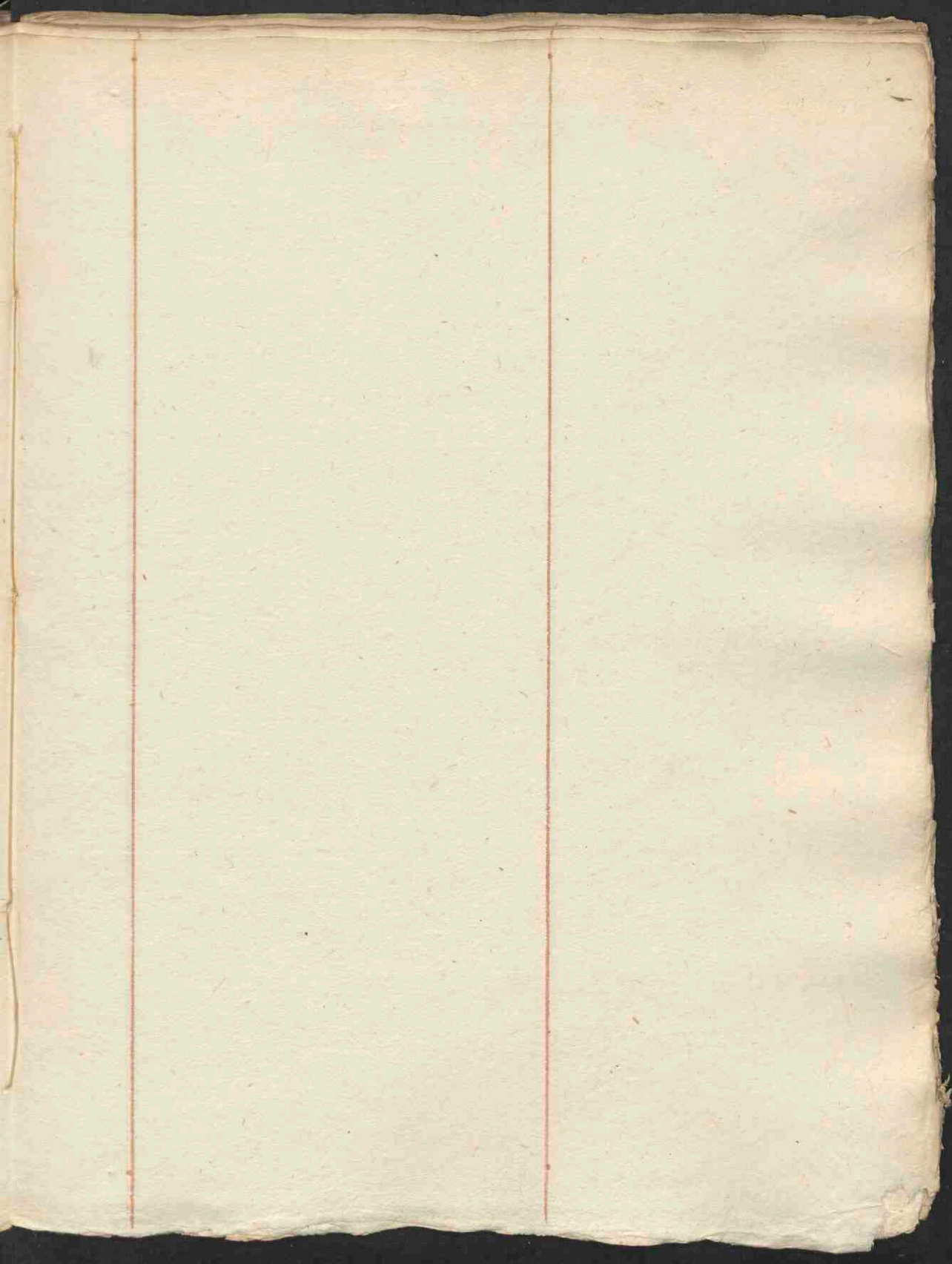

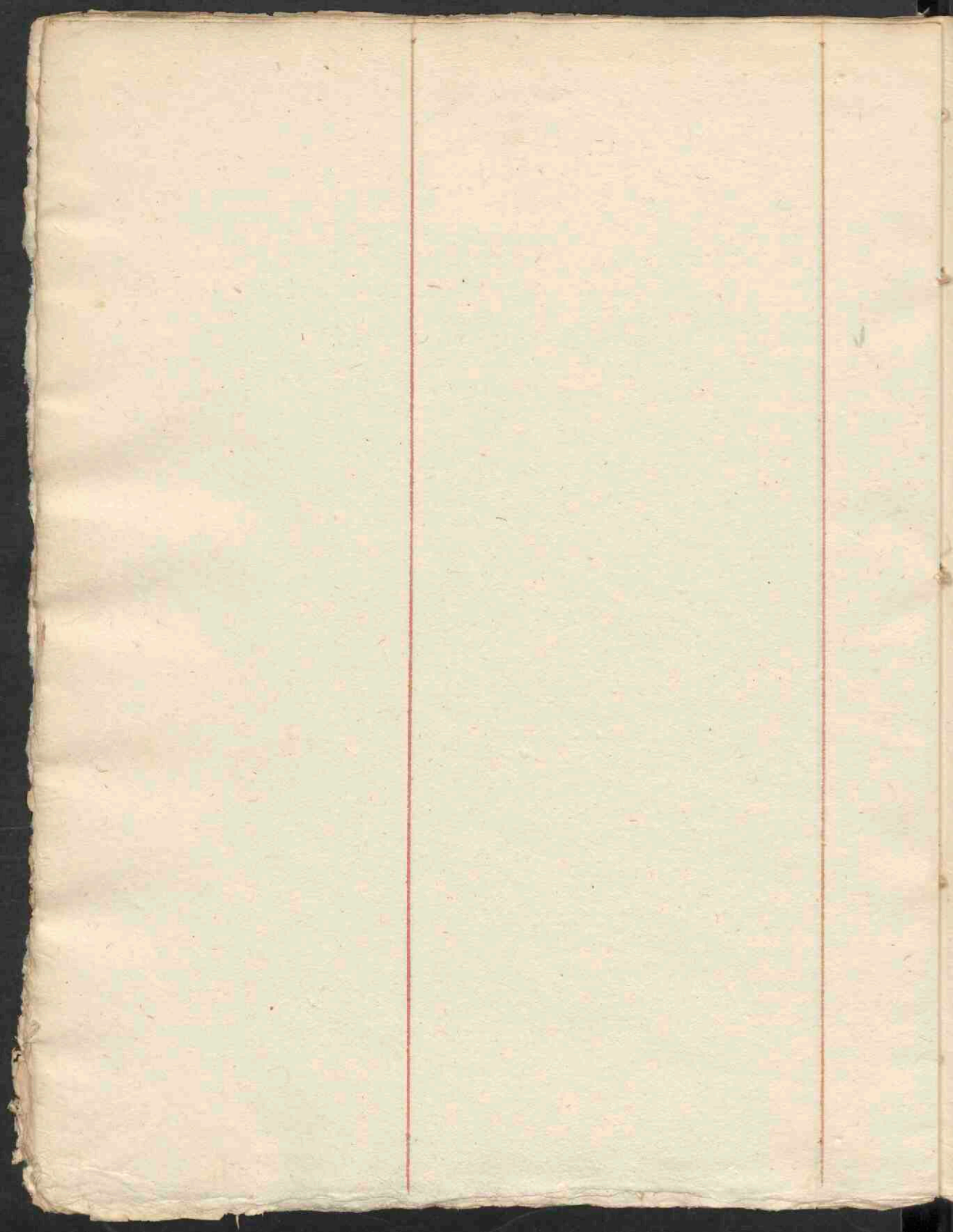

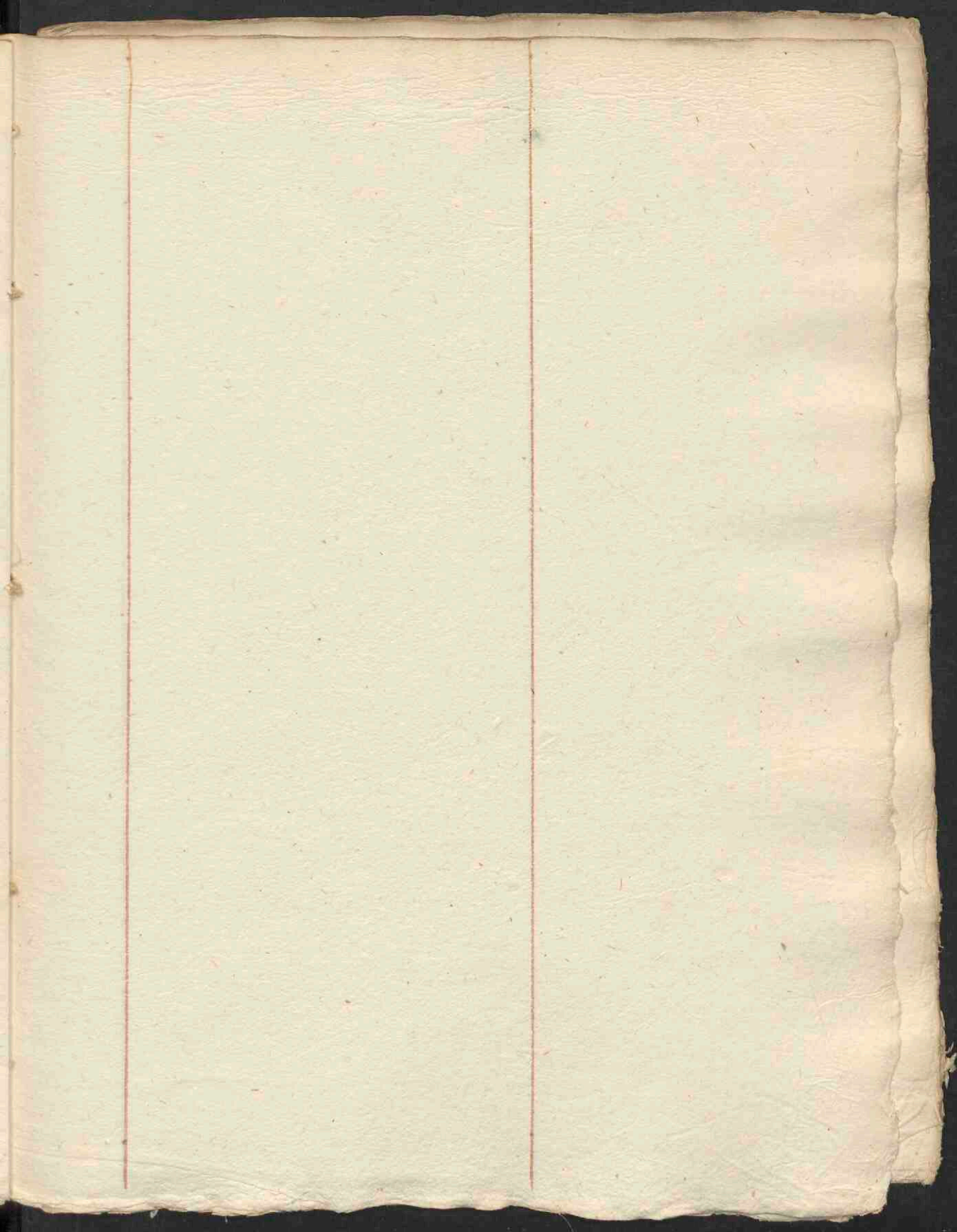

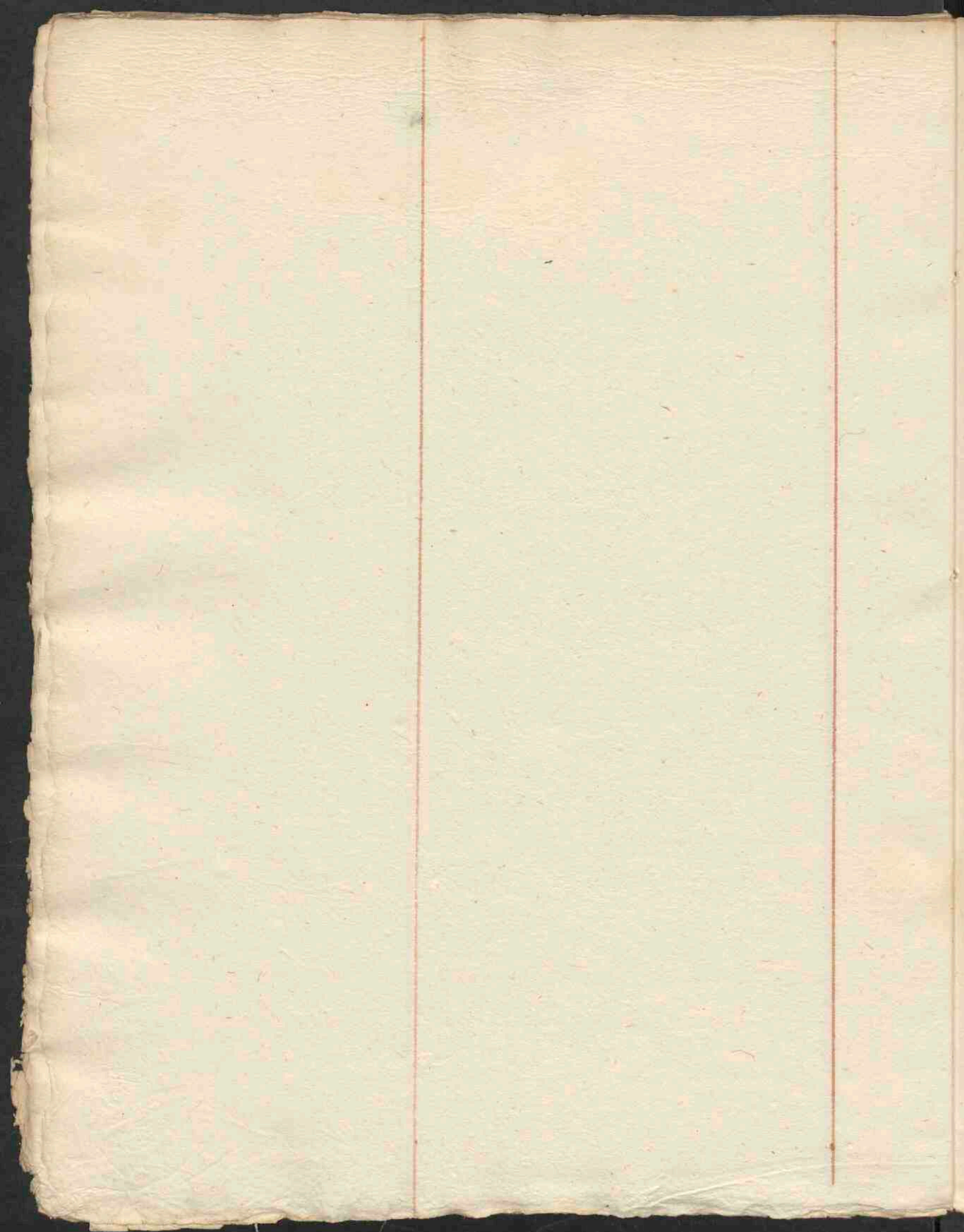

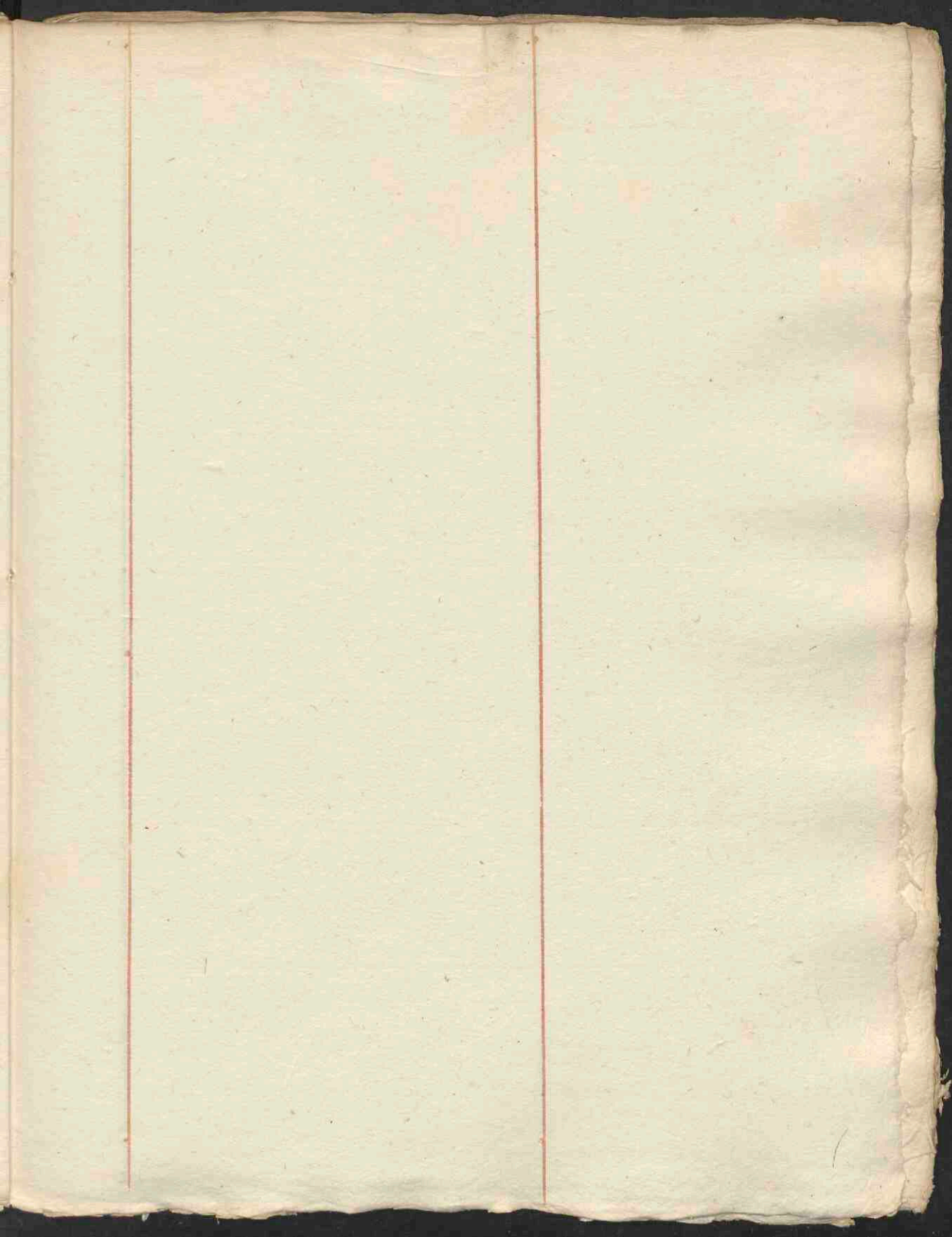

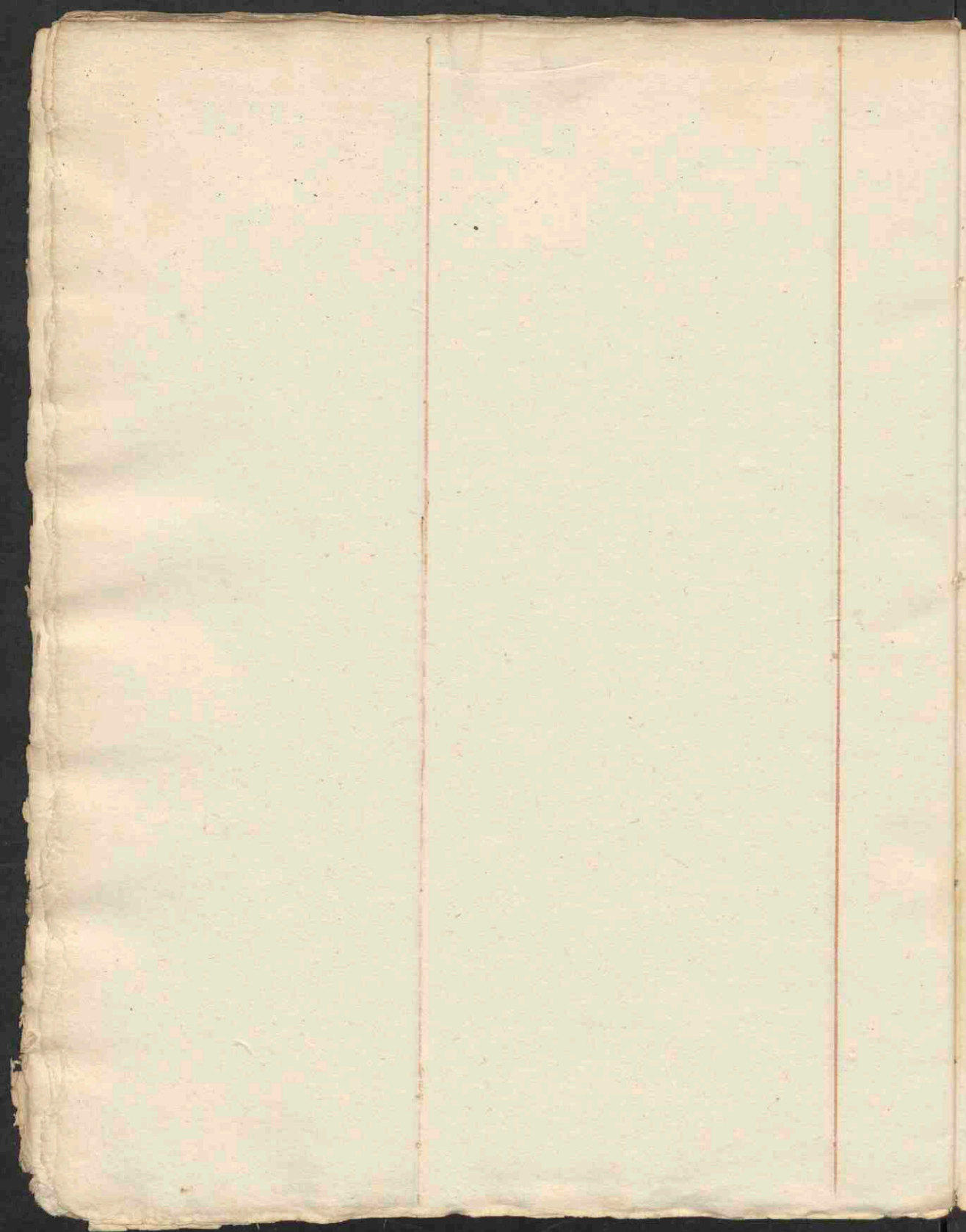

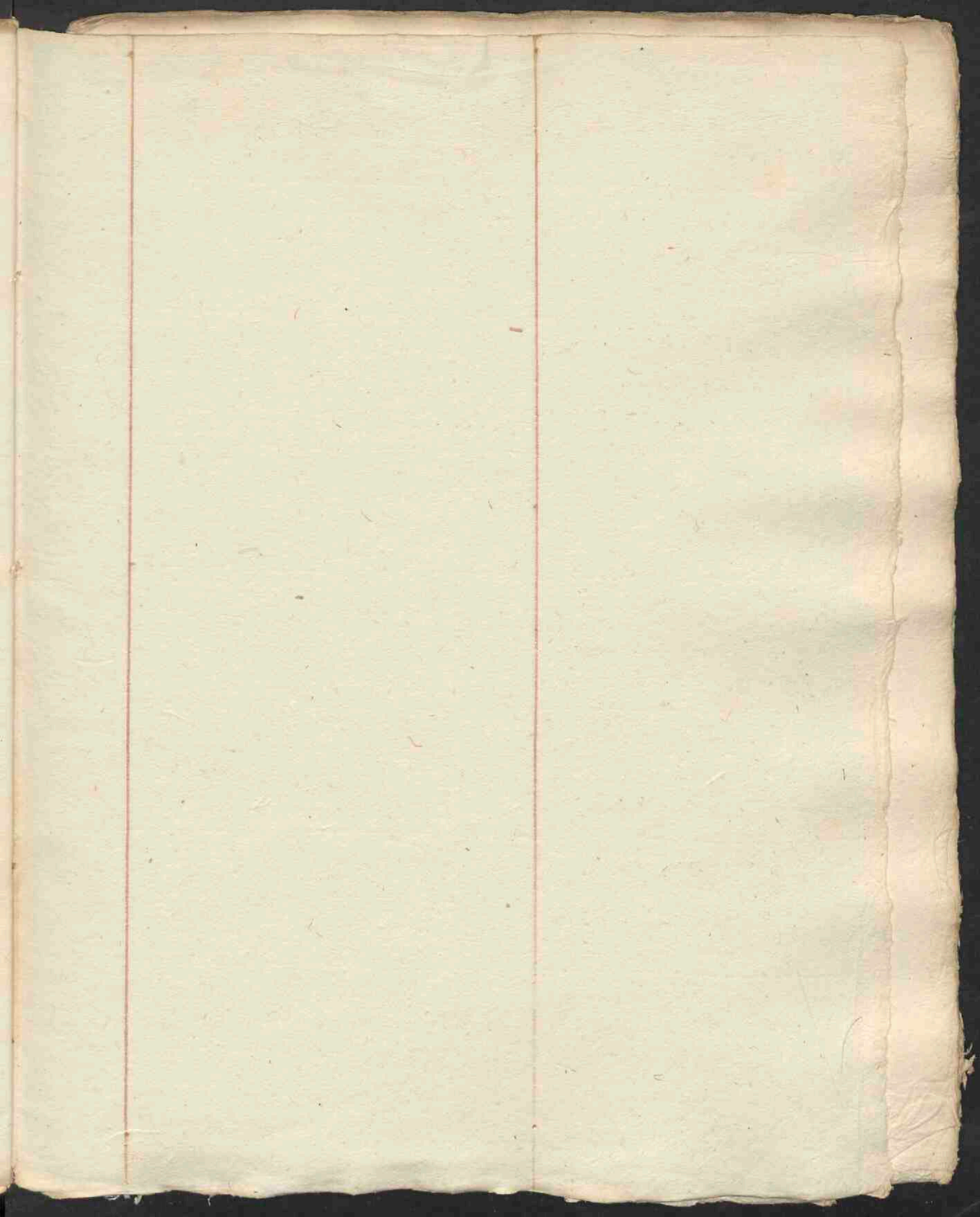

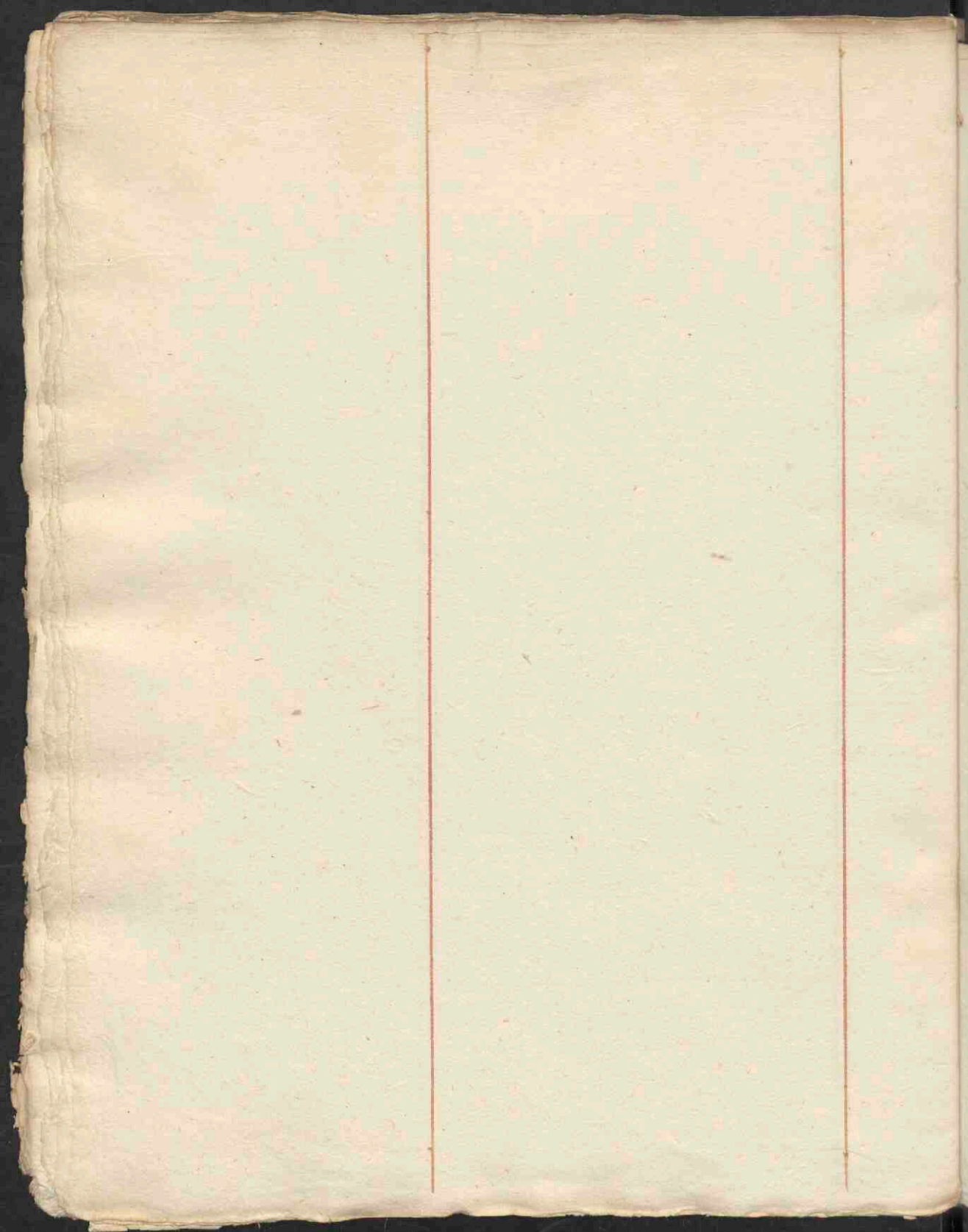

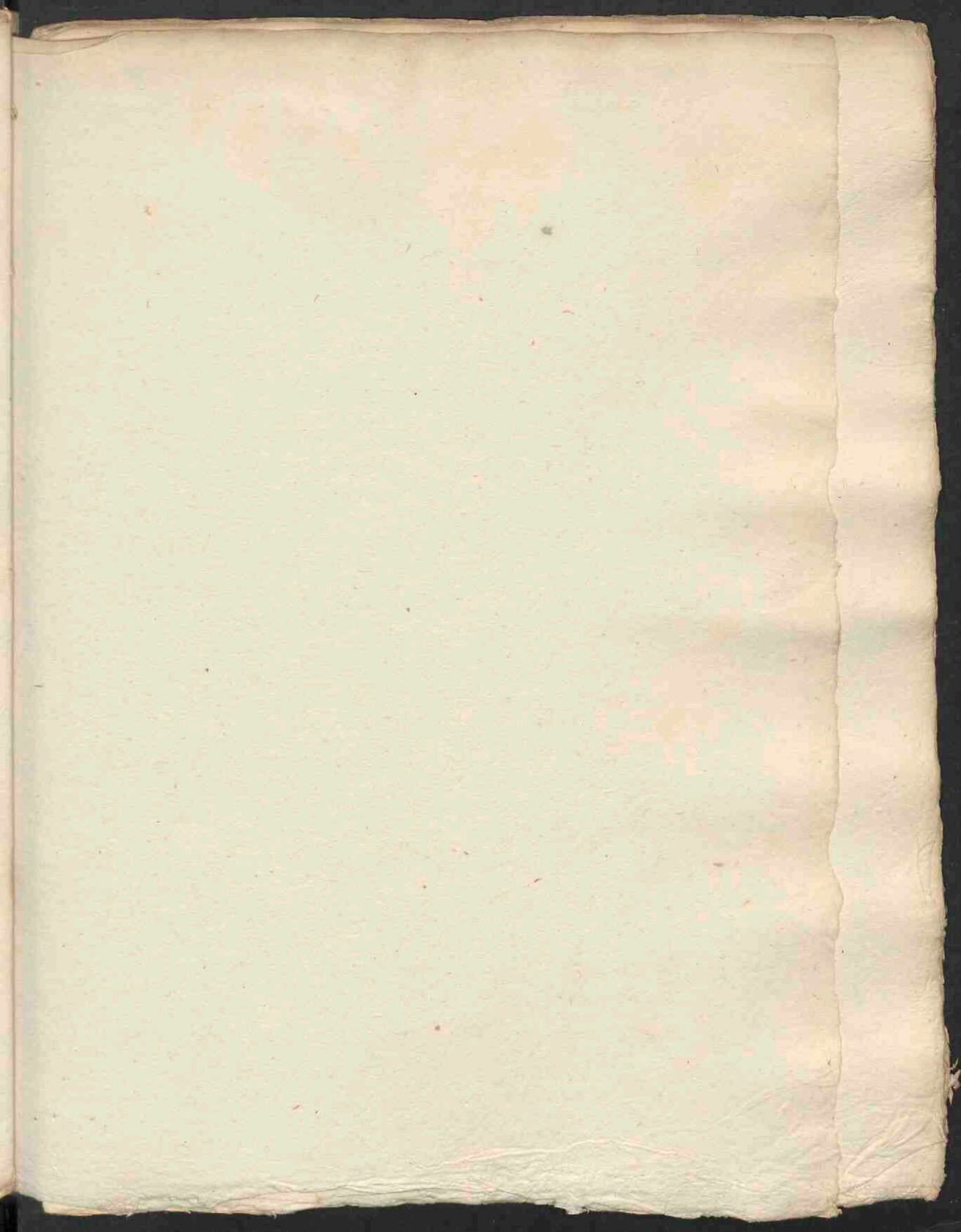

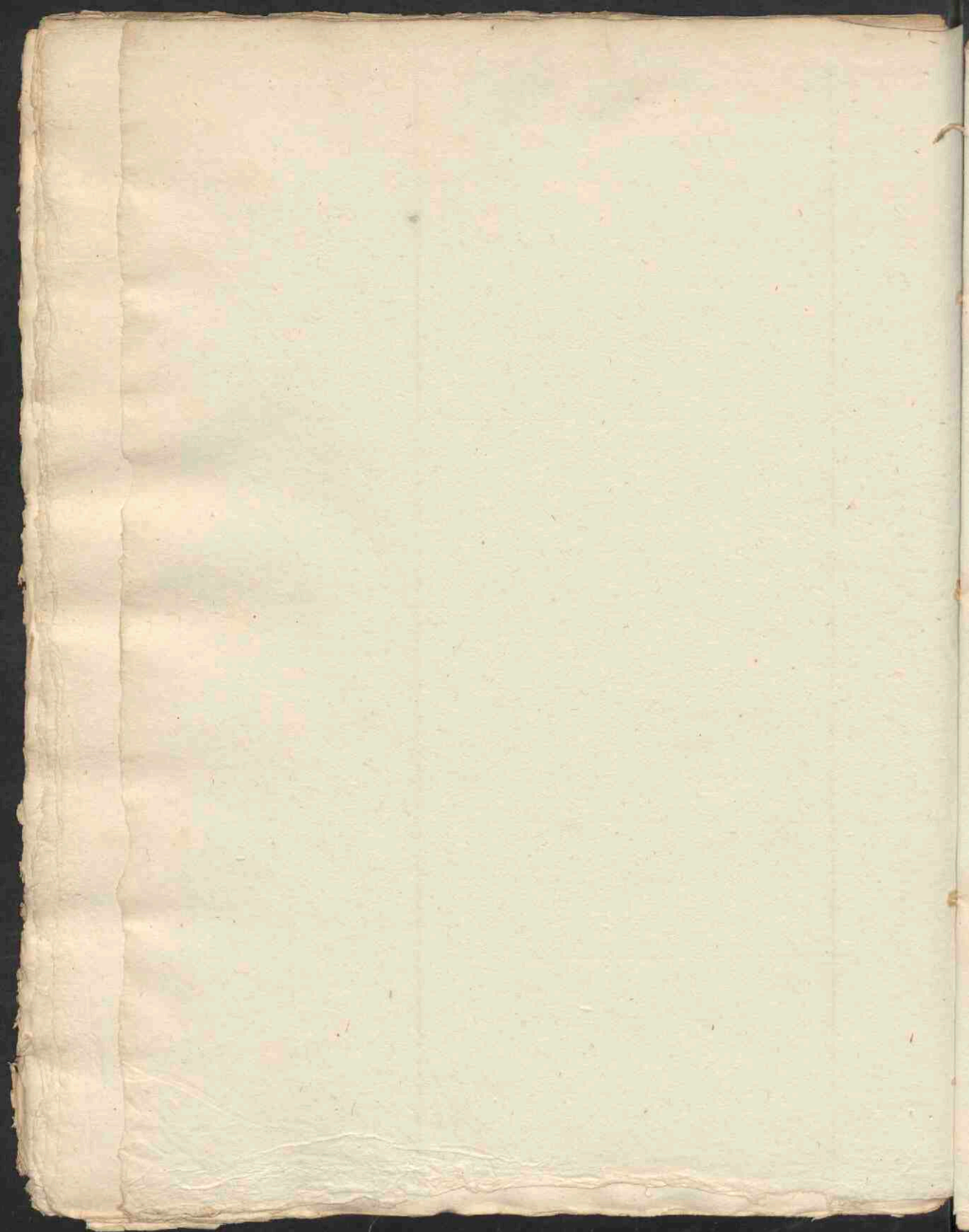

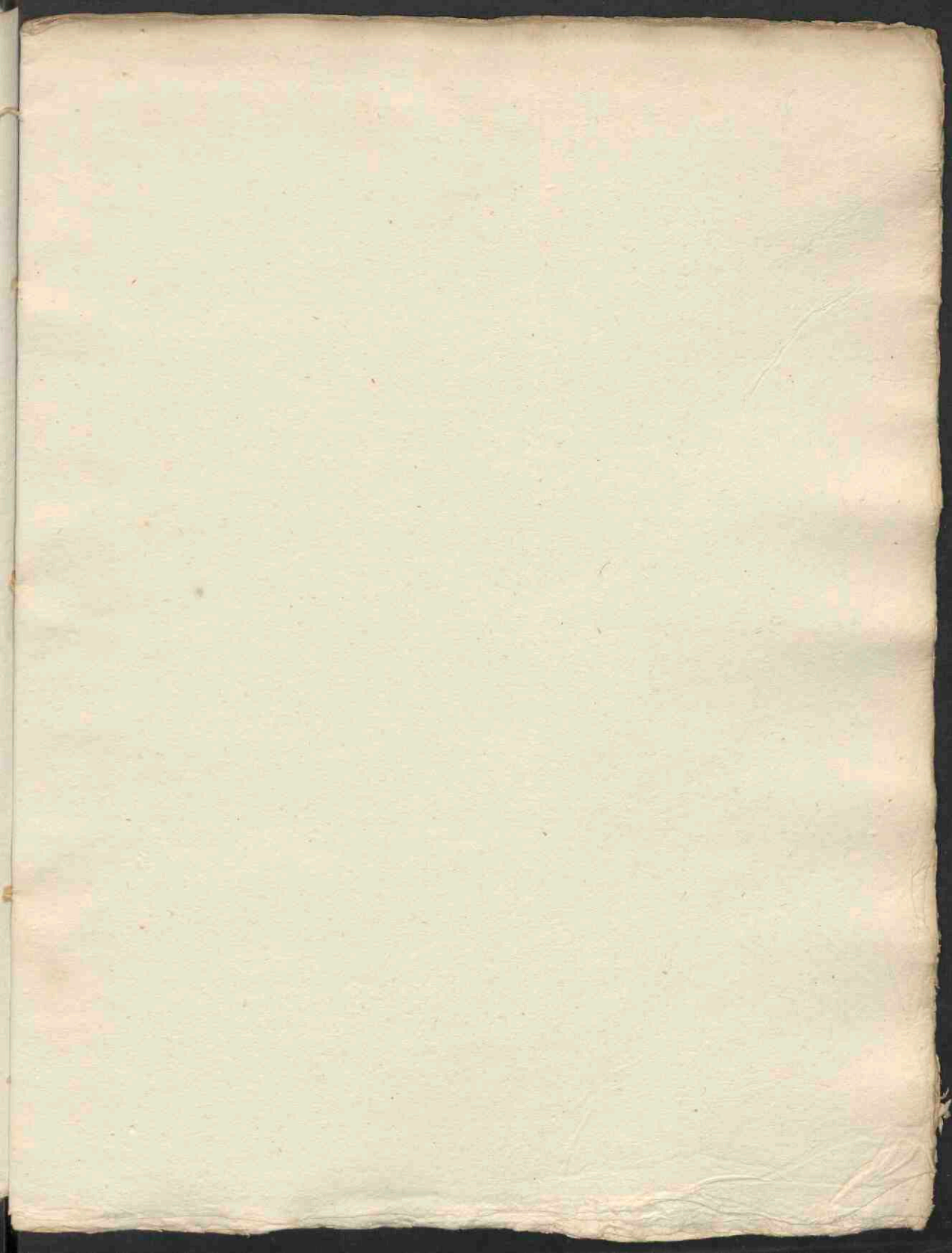

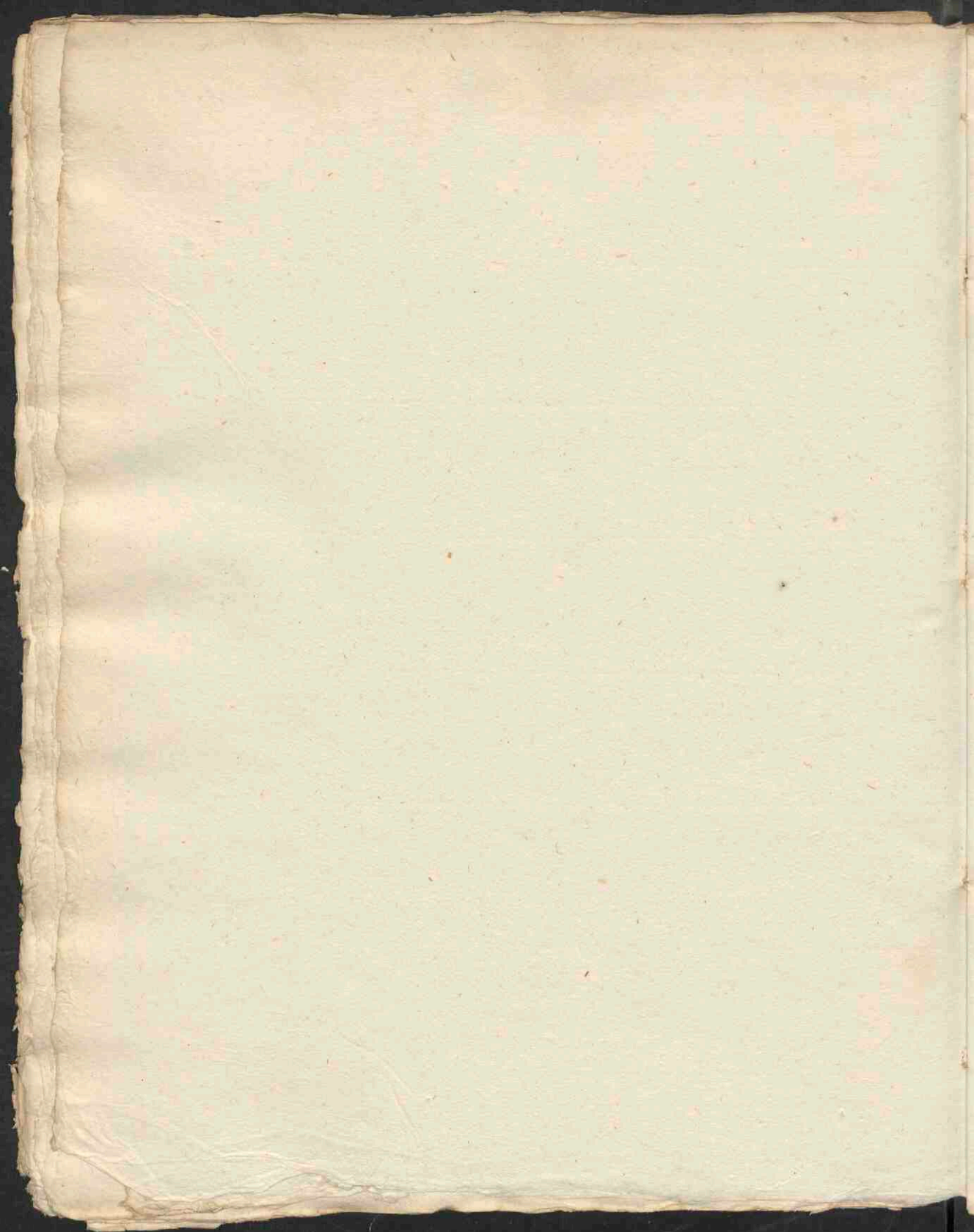

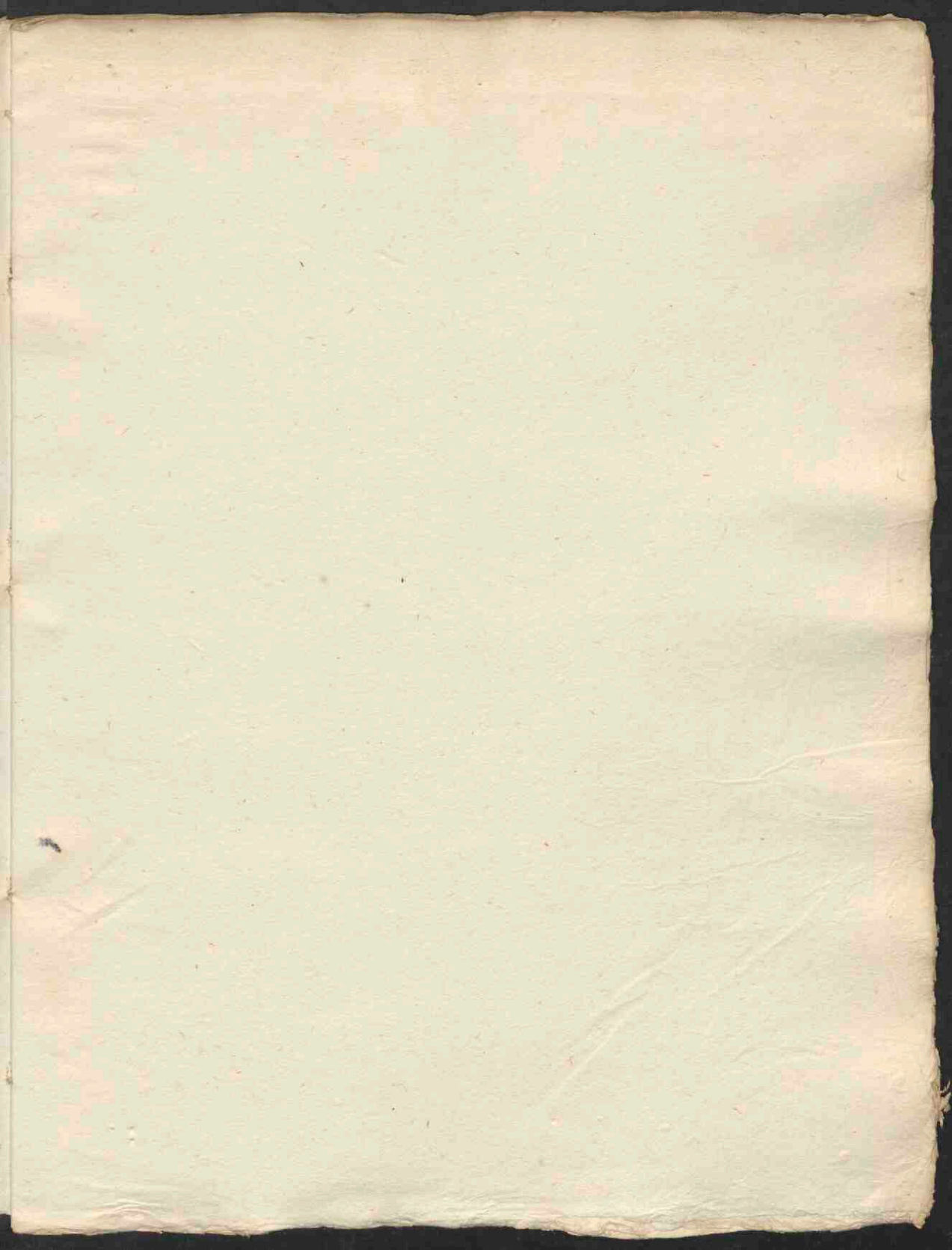

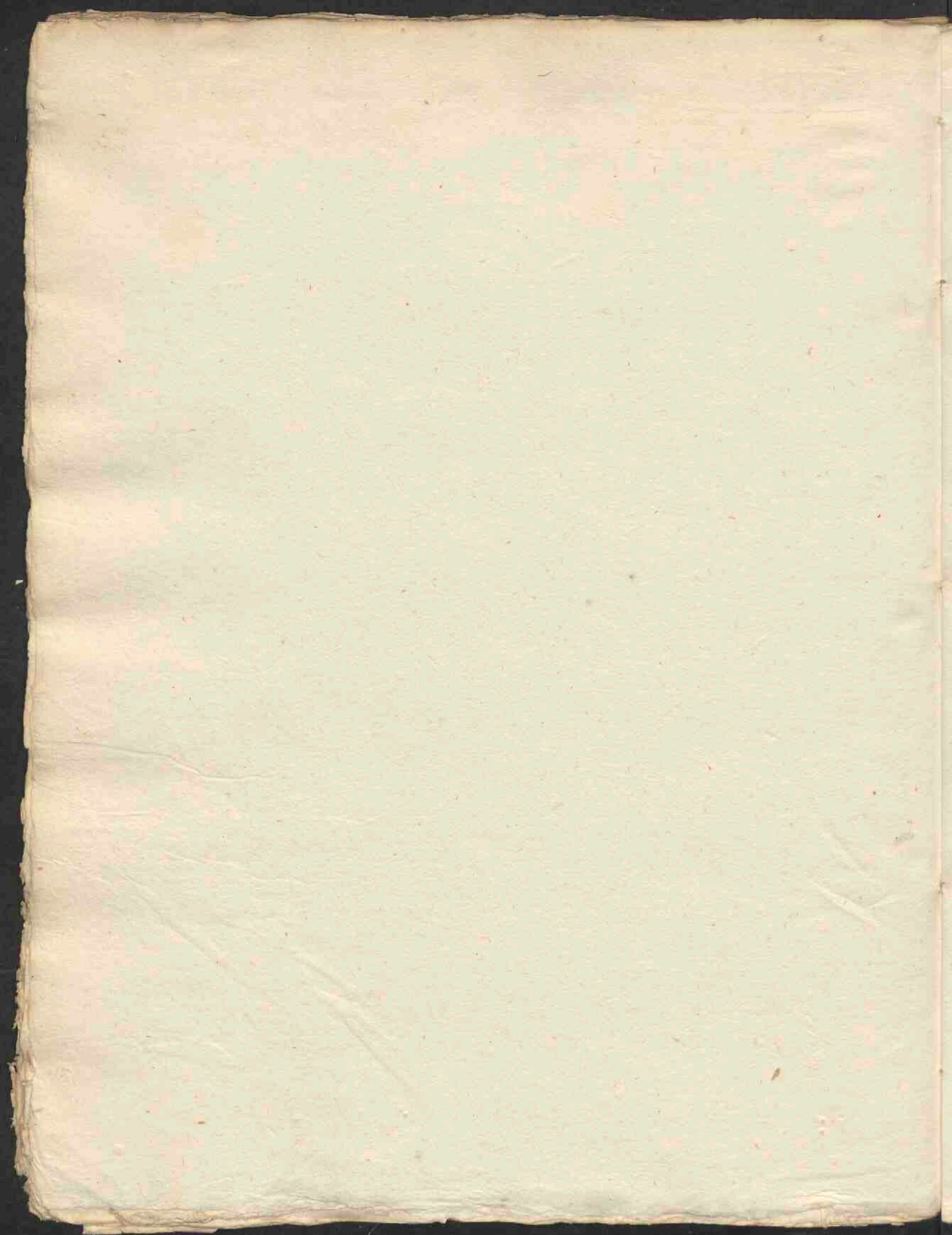

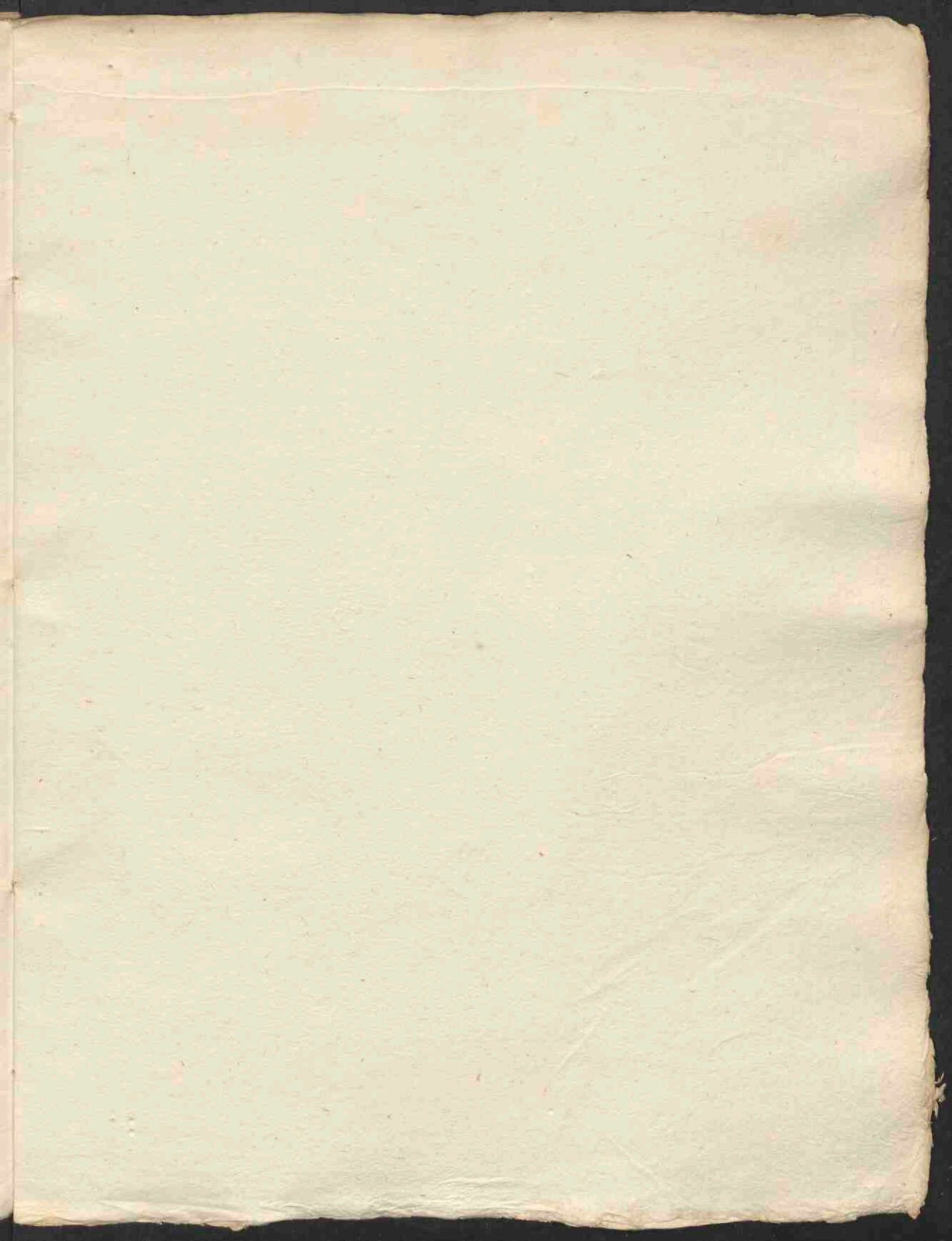

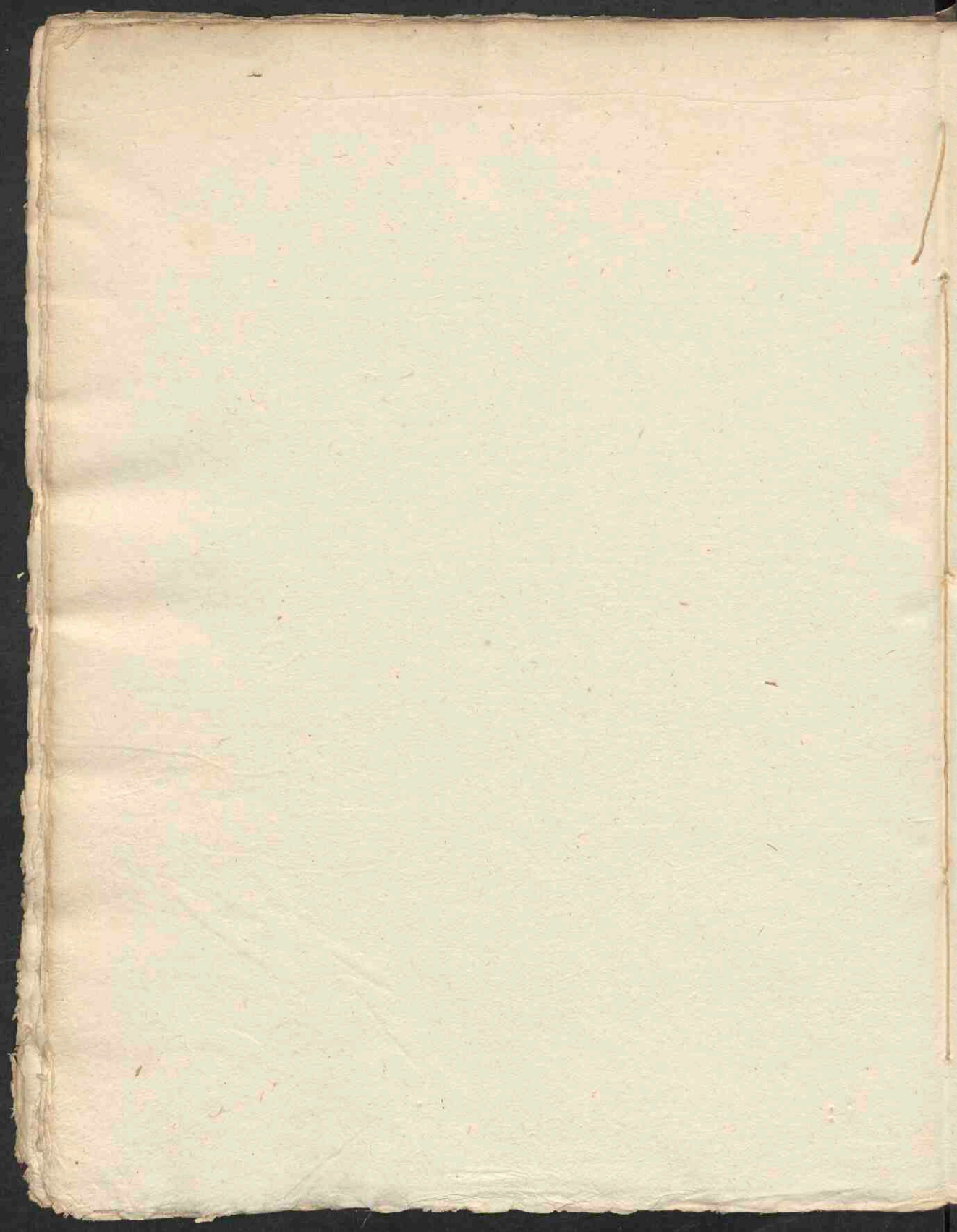

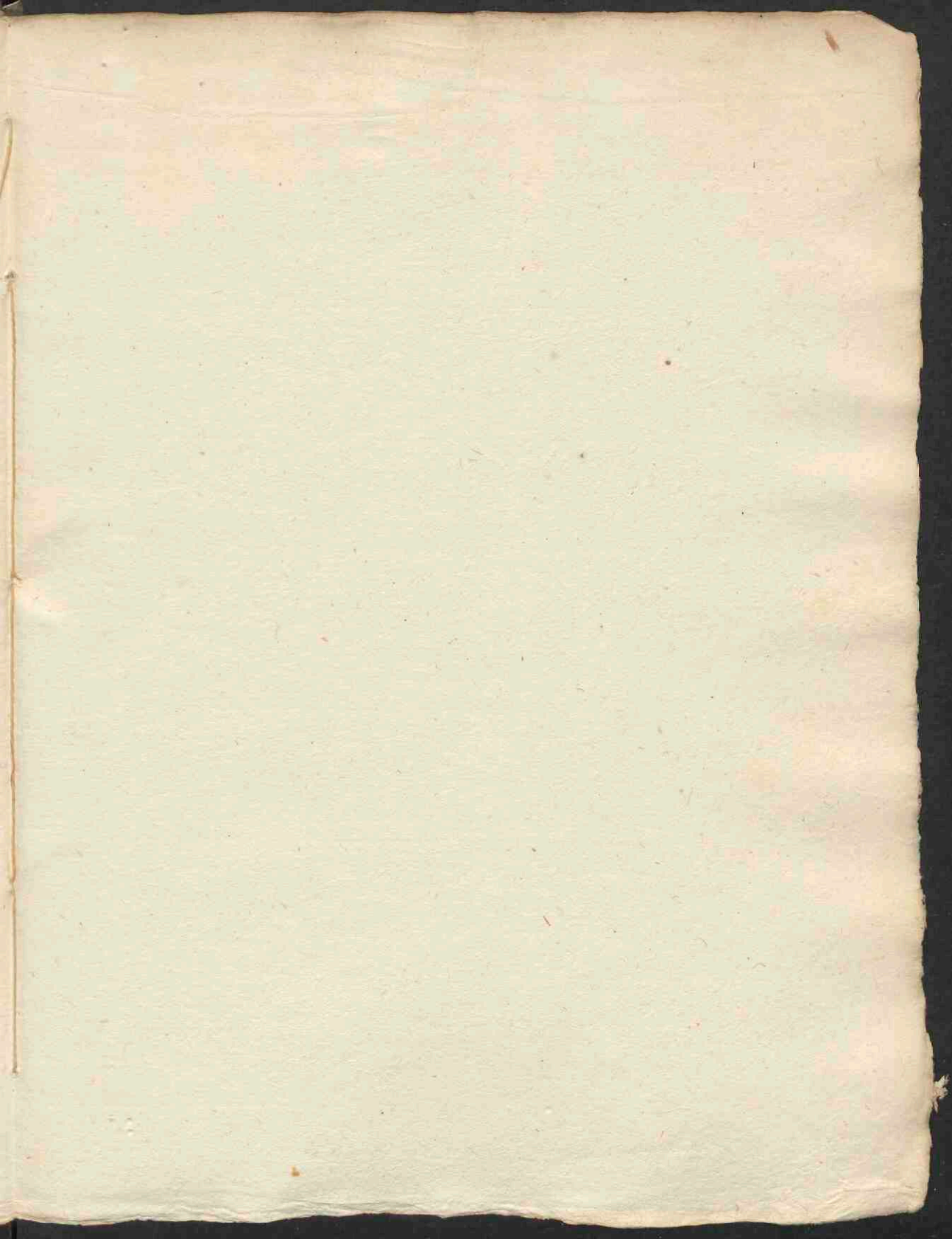

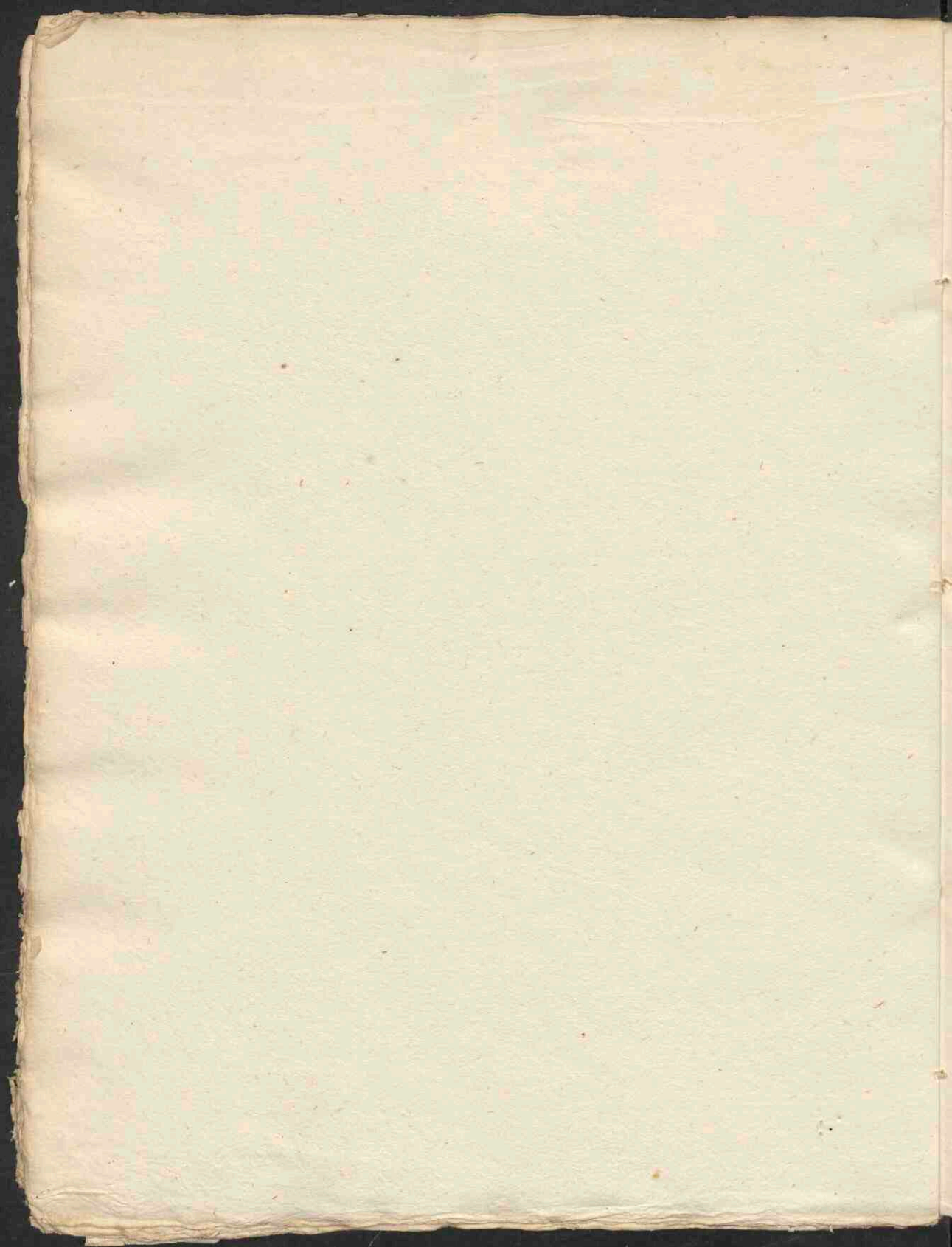

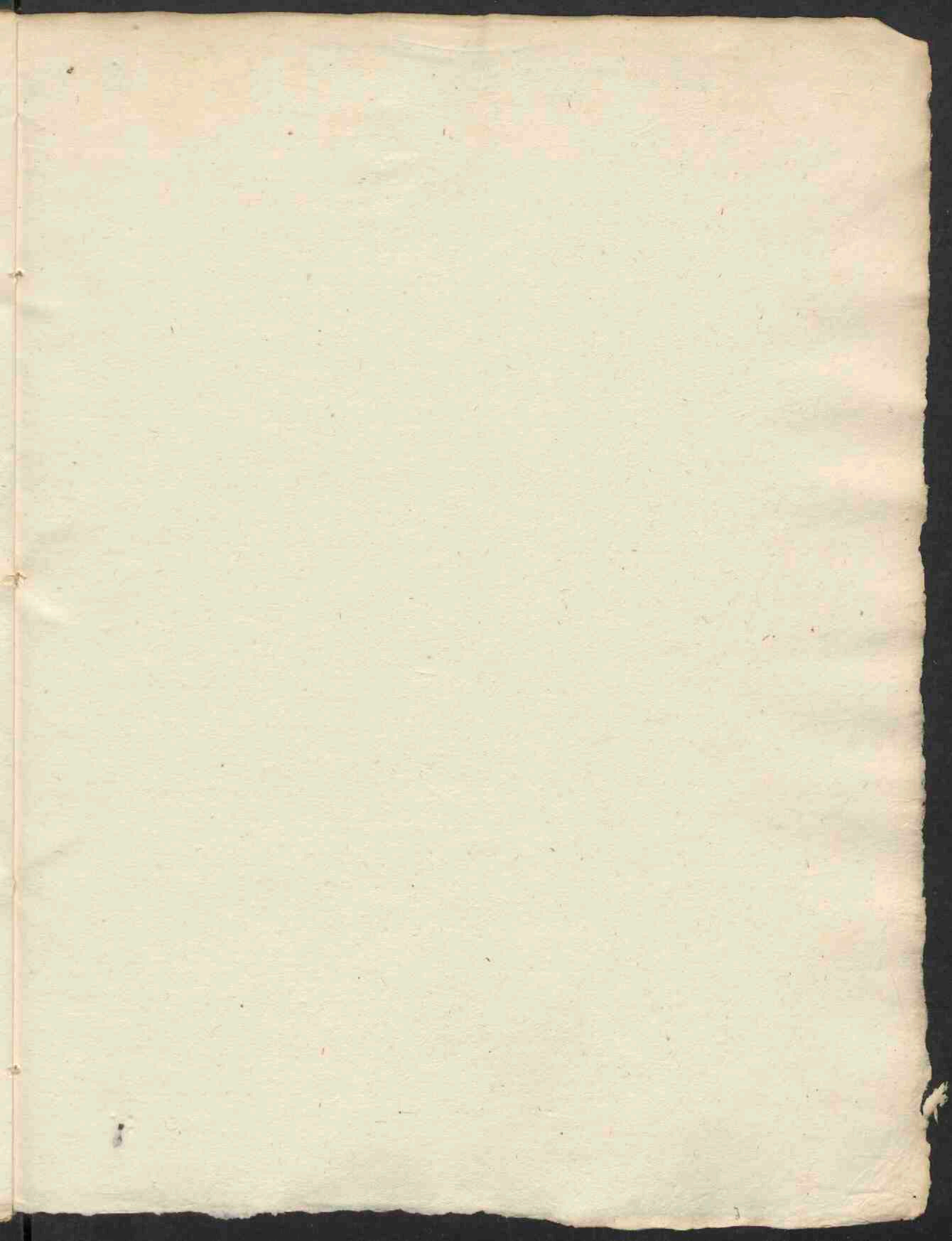

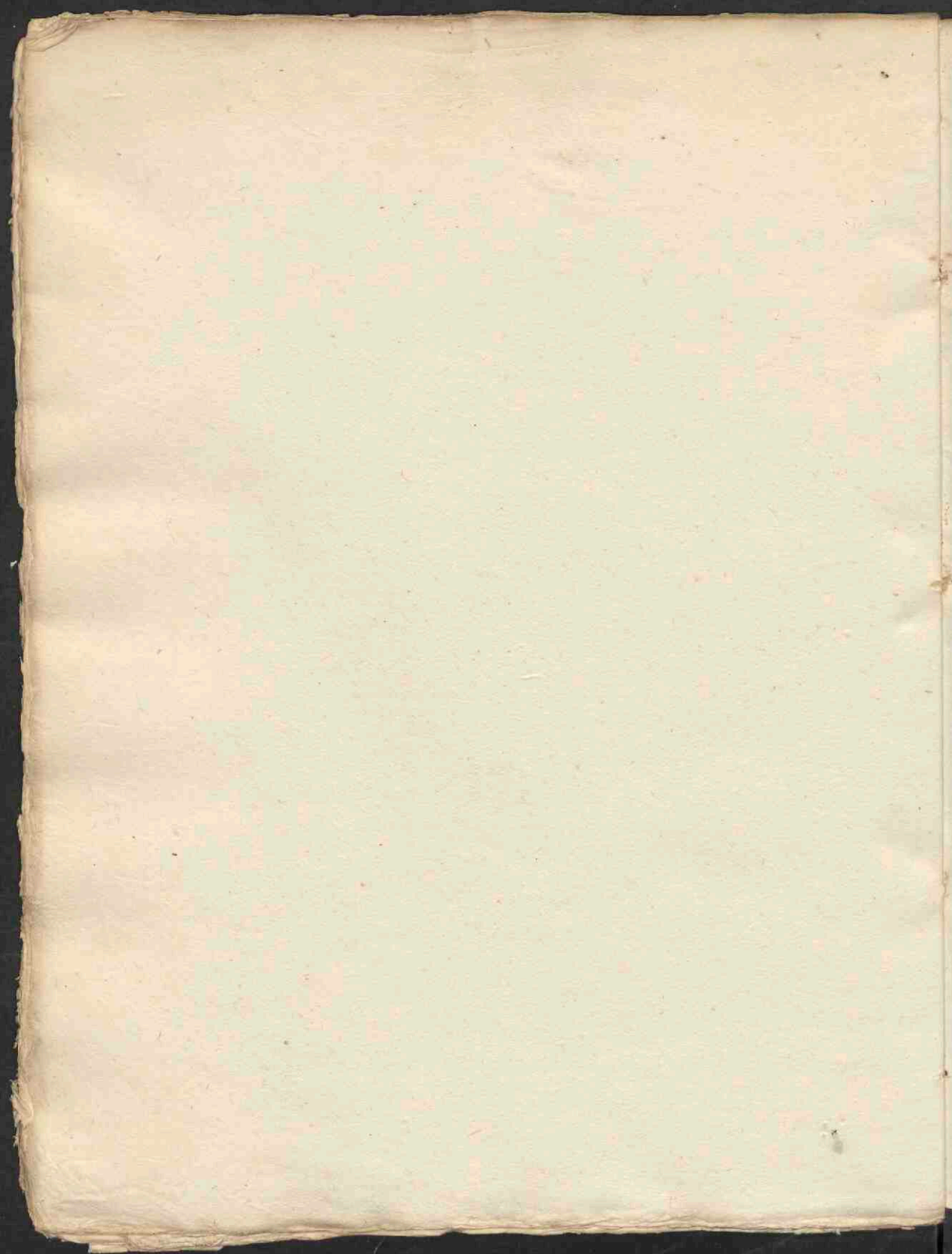

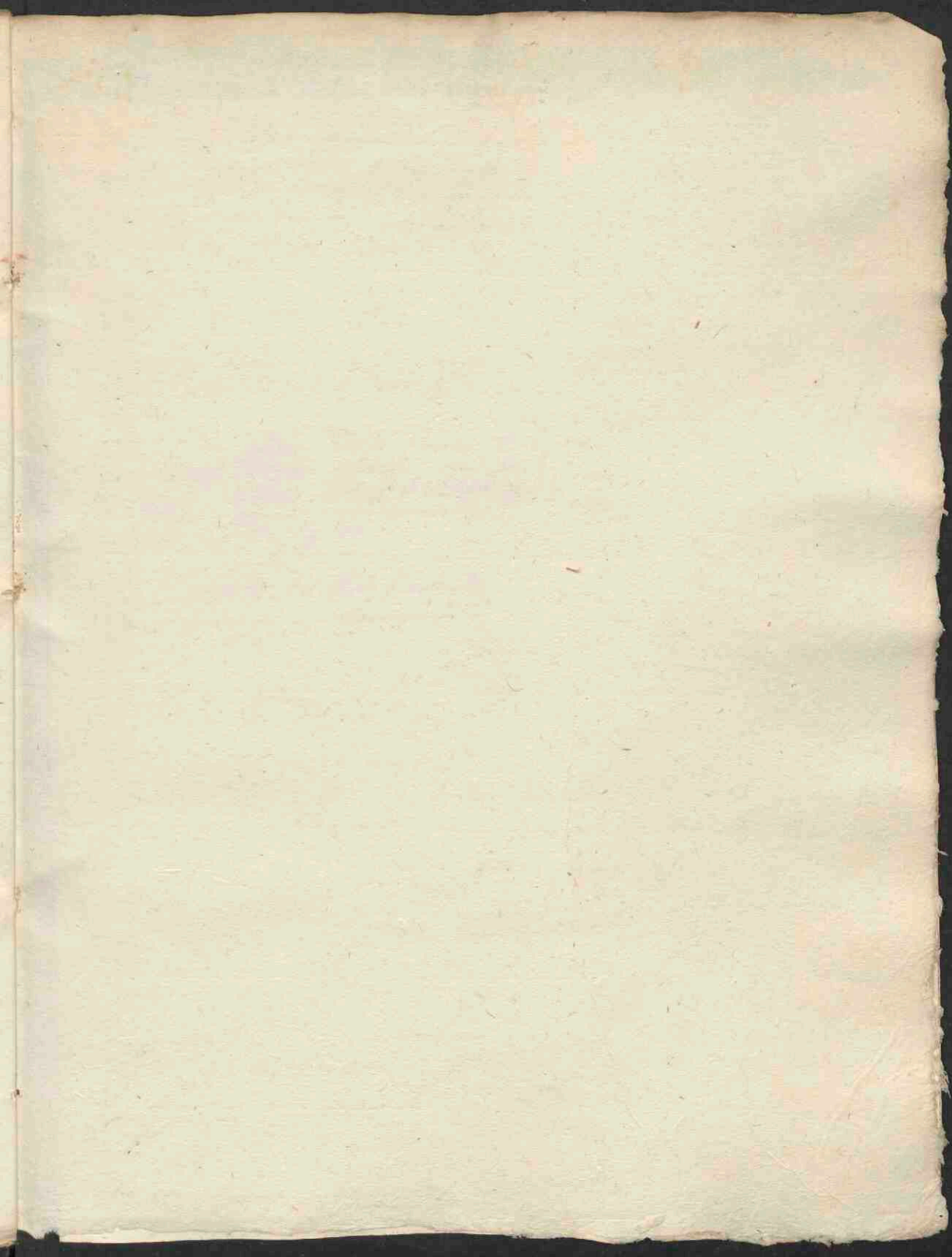

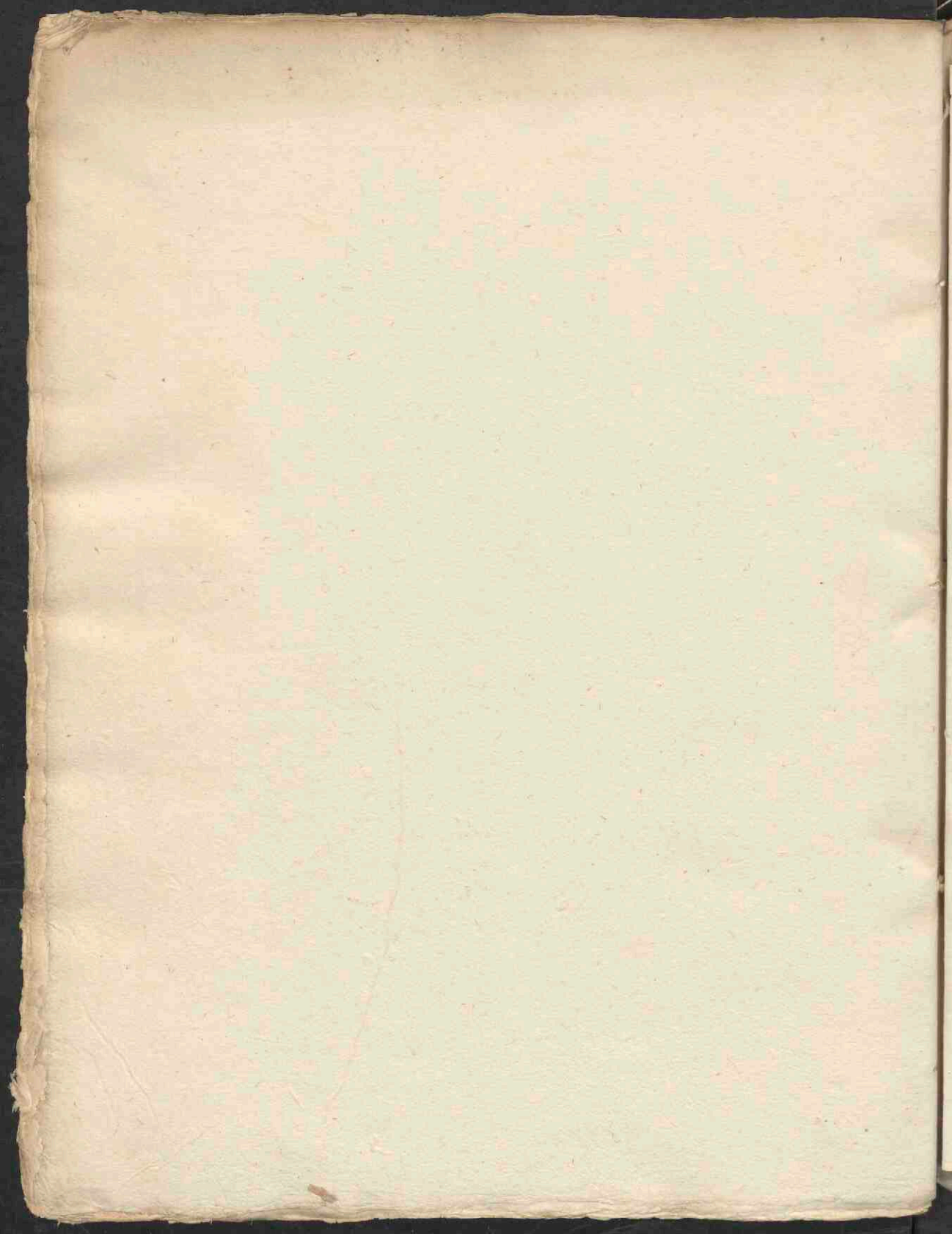

Bona rina ubi morbum, ibi posuit remediū. Na acū mēbris in tantū inter & distantiū

Rhabarbarū, infusū purgat.

Sebe. 36.

in substantia adstringit: purgat.
tortū adstringit, & parū purgat.

Remediū in Aphtis. Schrov. 36 - 47.

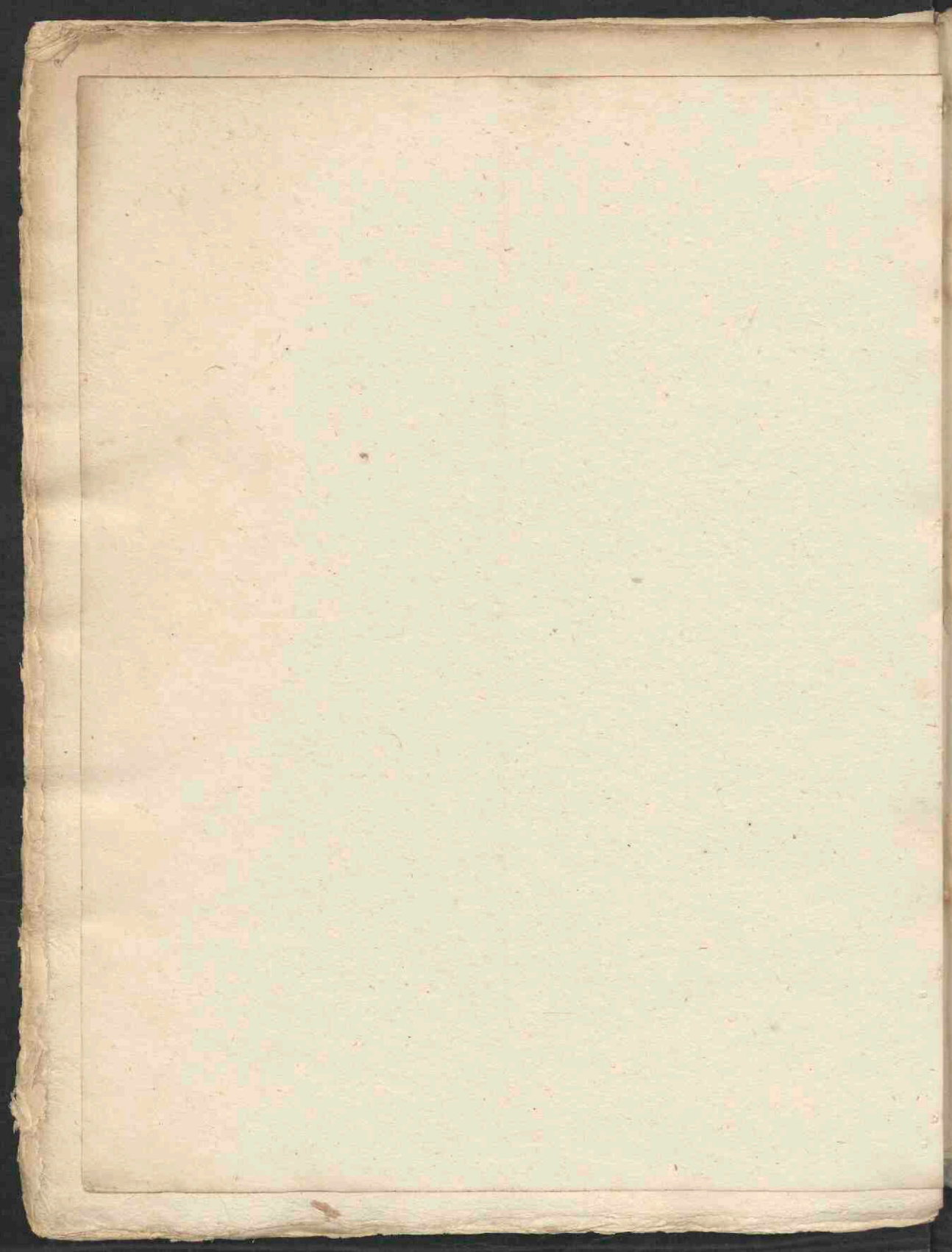
Ptisanam ingredientia. p. 40.

Theriaca recens Narcotica # Opium. p. 61.

Lactis subtilia { caseosa reficit & nutrit. fo. s.
Butyrosa glutinat. cal. s.
p. 75. Serosa deterget & refrigerat. parū } fo.

Narcotica quādam. p. 07.

Pūlo: Stypticus in Alvi Fluxū. p. 07.

Bona naa ubi morbum, ibi posuit remedium.
Quarcton. dial. p. 75. II. Diolan. p. 264. b.

An acutis morbis in tantum inter se differant
habeant, ut quo alter exibat veluti optima repulsa,
ea iam mala alter existimet, sed ob id ars
ipsa divinationi similis esse videtur. Hippoc. de
nat. vict. in mor. acut. p. 304.

Quoniam

Acutozum morborum non omnia sunt praedictiois;
neque salutis, neque mortis. Hippoc. II. ap. 19.

Qui exacto de febribus acutis praedicere velit,
oportet omni loco esse assistat. Nam
propter subitum morbum motum, iudicium
medici quatuordecim experti, plerumque, si
omnia non advertent, facile perturbant. Foerster.
II. obs. 9. 163.

